

Valsts izglītības satura centrs

Mazākumtautības (poļu) valoda un literatūra

Specializētā kursa programmas paraugs
Vispārējai vidējai izglītībai

Mazākumtautības (poļu) valoda un literatūra **Specializētā kursa programmas paraugs vispārējai vidējai izglītībai**

Specializētā kursa *Mazākumtautības (poļu) valoda un literatūra* programmas paraugs vispārējai vidējai izglītībai ir adaptēts pēc Eiropas Sociālā fonda projekta “Kompetenču pieeja mācību saturā” specializētā kursa *Mazākumtautības (krievu) valoda un literatūra* programmas parauga (autori: Ināra Kudrjavska, Elvīra Isajeva un Anastasija Vedela).

Programmas paraugu specializētajam kursam *Mazākumtautības (poļu) valoda un literatūra* adaptēja: Gaļina Smuļko – J. Pilsudska Daugavpils valsts poļu ģimnāzijas direktore un Lidija Mažanna Lapkovska – J. Pilsudska Daugavpils valsts poļu ģimnāzijas poļu valodas un literatūras skolotāja.

Atbildīgā par programmas parauga sagatavošanu publicēšanai Ļubova Jakovele, Valsts izglītības satura centra vecākā referente.

Valsts izglītības satura centrs, 2020.

Saturs

Ievads	3.
Specializētā kursa mērķis un uzdevumi	7.
Mācību saturs	8.
Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni	13.
Ieteikumi mācību darba organizācijai	16.
Mācību satura apguves norise	19.
Mazākumtautības (poļu) valoda	21.
Mazākumtautības (poļu) literatūra	51.
Pielikumi:	
1.pielikums. Kursu programmu paraugos lietotie kodi	76.
2.pielikums. Kursā plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti	77.
3.pielikums. Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti caurviju prasmēs, beidzot vispārējās vidējās izglītības pakāpi	83.
4.pielikums. Skolēnam attīstāmie ieradumi mazākumtautības (poļu) valodas un literatūras kursā vispārējās vidējās izglītības pakāpē	85.
5.pielikums. Mazākumtautības (poļu) valodas un literatūras kursa tematu pārskats	87.
6.pielikums. Mācību satura apguvei izmantojamie mācību līdzekļi	89.

Ievads

Specializētā kursa programmas struktūra

Mazākumtautības (poļu) valodas un literatūras mācību specializētā kursa programmas paraugs (turpmāk – programma) ir veidots, lai palīdzētu skolotājiem īstenot Ministru kabineta 2019. gada 3. septembra noteikumus Nr. 416 “Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem” (turpmāk – standarts) noteiktos plānotos skolēnam sasniedzamos rezultātus valodu mācību jomā un kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomā.

Programmā iekļauti:

- kursa mērķis un uzdevumi;
- mācību saturs;
- mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni;
- mācību satura apguves norise;
- ieteikumi mācību darba organizācijai.

Kurss tiek īstenots optimālajā mācību satura apguves līmenī. Kurša programmā:

- valodas (poļu) daļas mācību saturs veidots atbilstoši latviešu valodas kursā plānotajiem sasniedzamajiem rezultātiem,
- literatūras (poļu) daļas mācību saturs tiek balstīts šī paša specializētā kursa mazākumtautības (poļu) literatūras daļā plānotajos sasniedzamajos rezultātos.

Mācību satura apguves norisē parādīts, kā pakāpeniski tiek sasniegti plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti zināšanu apgūvē, izpratnes veidošanā, kā arī prasmju un vērtībās balstītu ieradumu attīstīšanā. Ieteicamā mācību satura apguves norise veidota ar detalizētiem tematiem. Katrā tematā ir norādīti plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti, to skaitā – ziņas (apraksta nozīmīgākās temata apguves rezultātā iegūtās zināšanas un izpratni par mācību jomas lielajām idejām), prasmes, vērtībās balstīti ieradumi un kompleksi sasniedzamie rezultāti (raksturo skolēna spēju koordinēti lietot zināšanas, prasmes un ieradumus jaunās, neierastās situācijās). Katra temata ietvarā iekļautas arī nozīmīgākās skolēna darbības, kādas nepieciešamas šo rezultātu sasniegšanai. Programmas tematu pārskats pievienots 5. pielikumā.

Programmā piedāvāti 7 temati poļu valodā un 8 temati literatūrā. Šāds programmas dalījums (poļu valodas daļa un literatūras daļa) ļauj skolotājam patstāvīgi integrēt valodas un literatūras tematus atkarībā no stundu skaita nedēļā (gadā), skolēnu pieprasījuma, izvēlēto literāro pamattekstu kopuma utt.

Programma veidota pēc “Mazākumtautības (krievu) valodas un literatūras mācību specializētā kursa programmas parauga”, paredzot, ka kursa apguvei vidējās izglītības pakāpē tiks atvēlētas 210 mācību stundas. Skolai ir iespējams mainīt (palielināt vai samazināt) mācību stundu skaitu kursā, taču to nesamazinot vairāk par 15%. Ieteikumus mācību darba organizācijai skatīt programmas sadaļā “Metodiskie ieteikumi”.

Programmas paraugam ir ieteikuma raksturs. Skolotāji var izmantot šo programmu vai arī pēc šī parauga izveidot savu programmu.

Mācību satura un pieejas akcenti

Vispārējās vidējās izglītības satura īstenošanas mērķis ir lietpratīgs skolēns, kurš apzinās savas personiskās spējas un intereses mērķtiecīgai personiskās un profesionālās nākotnes veidošanai, kurš ciena sevi un citus, padziļina zināšanas, izpratni, prasmes un turpina nostiprināt vērtības un tikumus atbilstoši saviem nākotnes mērķiem, atbildīgi, inovatīvi un produktīvi darbojas paša, ģimenes, labklājīgas un ilgtspējīgas Latvijas valsts un pasaules veidošanā. Vidējās izglītības pakāpes loma ir dot iespēju jauniešiem mācīties iedziļinoties, atbilstoši viņu interesēm un nākotnes mērķiem padziļinot un vispārinot pamatzinātnē apgūto, un mācoties dziļāk, šaurākā mācību jomu lokā.

Lietpratība jeb kompetence ir indivīda spēja kompleksi lietot zināšanas, prasmes un paust attieksmes, risinot problēmas reālās dzīves mainīgās situācijās. Tā ir spēja adekvāti lietot mācīšanās rezultātu noteiktā kontekstā (izglītības, darba, personiskajā vai sabiedriski politiskajā). Lietpratība jeb kompetence ir kompleksa – tā ietver zināšanas, izpratni, prasmes un ieradumus, kas balstīti vērtībās un saistīti ar motivāciju un gribu.

Lai katrā mācību priekšmetā un kursā ikvienam skolēnam nodrošinātu mūsdienīgas lietpratības izglītību, būtiski ikvienam skolotājam neatkarīgi no mācību priekšmeta plānot un vadīt skolēna mācīšanos, izvirzot skaidrus sasniedzamos rezultātus, izvēloties atbilstošus un daudzveidīgus uzdevumus, sniedzot atbalstošu un attīstošu atgriezenisko saiti un iespēju mācīties iedziļinoties – skaidrot darbību gaitu, domāt par mācīšanos un sasniegto rezultātu; veidot fiziski un emocionāli drošu mācību vidi; regulāri sadarboties ar kolēģiem, kopīgi plānojot mācību satura īstenošanu un sekojot katra skolēna attīstības dinamikai, un veikt nepieciešamos uzlabojumus mācību procesā, ņemot vērā katra skolēna individuālās mācīšanās un attīstības vajadzības.

Mācīšanās mērķu sasniegšanai skolotāji izmanto daudzveidīgas mācību organizācijas formas atbilstoši skolēna mācīšanās vajadzībām, tajā skaitā optimālā mācību satura apguves līmeņa rezultātu sasniegšanai nozīmīgu daļu laika mācību procesā atvēlot mērķtiecīgi atbalstītam skolēna patstāvīgajam darbam – pētnieciskajam, sabiedriskajam vai jaunrades darbam. Šajā izglītības pakāpē skolotājiem svarīgi rosināt skolēnus laikus un mērķtiecīgi apzināties savas intereses, turpmāko studiju un profesionālās darbības virzienus un iespējas, piedāvājot daudzveidīgas darbības un karjeras izglītības pieredzi mācību procesā.

Programma veidota, ņemot vērā vairākus mācību satura un pieejas akcentus:

- Valodu jomas mācību priekšmetos skolēns nostiprina un pilnveido visas valodniecības prasmes (lasīt, rakstīt, runāt, klausīties), padziļina izpratni par valodas nozīmi saziņā, īpaši – digitālajā un rakstveida saziņā ar dažādu mediju starpniecību, par valodas struktūru, tekstu un tekstveidi.
- Mācot poļu valodu jauniešiem, svarīgi mācību saturā iekļaut arī tematus par valodas sociālo dabu, proti, par poļu valodas statusu Latvijas sabiedrībā. Valoda nav atraujama no cilvēka un no sabiedrības kopumā. Lai veidotu cieņpilnas attiecības starpkultūru un multilingvālajā saziņā, ir jāzina un jāizprot ar valodas statusu un lietojumu saistītie jautājumi.
- Saskatot līdzīgo un atšķirīgo vairākām apgūstamām valodām, skolēni dziļāk izprot valodniecības jēdzienus, dažādu valodas parādību funkcionalitāti un nozīmi praktiskās valodas lietojuma situācijās. Tāpēc būtu īpaši rosināma noteiktas skolas visu valodu skolotāju sadarbība, meklējot kopīgus krustpunktus gan valodu mācību priekšmetu satura, gan izmantoto pieeju plānošanā.
- Skolēnu vairāku valodu zināšanas (viņu lingvistiskais repertuārs) būtu izmantojamas arī citu mācību priekšmetu satura apgūvē. Savukārt poļu valodas stundās, strādājot ar informatīviem tekstiem, skolēni būtu rosināmi vairāk izmantot citu mācību jomu saturā apgūto, proti, precīzāk izteikties un lietot konkrētus jēdzienus, terminus poļu valodā, atklājot savu prasmi izmantot jauniegūtās zināšanas citos kontekstos.
- Teksta jēgas dziļāku izpratni vidusskolas posmā veicina valodas stilistikas jautājumu apguve, stilistiskā analīze. Programma paredz iegūt sistematizētu pārskatu par poļu valodas funkcionālo stilu sistēmu, to raksturīgākajām iezīmēm, atsevišķa stila dominanti un nereti arī vairāku stilu apvienojumu tekstā. Pētot dažādas stila īpatnības, skolēni pilnveido un bagātina savu valodu, iepazīst jaunus tekstu žanrus, dziļāk izprot valodas stilistikos, emocionāli ekspresīvos un mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus.
- Lai attīstītu lietpratīgu tekstveidi, programmas apgūvē ir jāievēro līdzsvars starp valodas runas un rakstu formu. Vidusskolas posmā tālāk jāveido skolēna prasme publiski uzstāties, kā arī kvalitatīvi iesaistīties diskusijā, ievērojot ētikas normas un cieņpilnu attieksmi pret citiem komunikācijas dalībniekiem. Mācību saturā ir piedāvāti dažādi temati, kas gan no tehniskā, gan no saturiskā viedokļa ir vērsti uz publiskās komunikācijas izpratni un iesaisti tajā. Skolēns publiskajā saziņā, gatavojot publisko uzstāšanos vai iesaistoties diskusijās dažādu mācību priekšmetu satura apgūvē, izkopj un pilnveido prasmi lietot atbilstošus verbālus un neverbālus izteiksmes līdzekļus.
- Lai veicinātu jēgpilnu mācīšanos, programmā ir piedāvātas valodniecības tēmas, kuru saturs apgūstams, izmantojot reālas, mūsdienīgas, ar noteiktu valodas lietojuma kontekstu saistītas situācijas. Vidusskolas posmā, nostiprinot gan pamatskolā apgūto, gan paplašinot un pilnveidojot skolēnu zināšanas par valodas struktūras jautājumiem, ir paredzēta skolēnu izpratnes veidošana par valodas sistēmu kopumā, par tās līmeņiem un valodas parādību savstarpējo sakaru. Lai skolēni labāk saprastu valodu kā sistēmu un izprastu valodas būtību, ir ieteicams meklēt analogiskus piemērus citās mācību jomās (kādi paņēmieni ir izmantoti, lai strukturēti un vizuāli atklātu, kas ir literatūra, fizika u.tml.).
- Līterāro un citu tekstu lasīšana un izzināšana ir skolēnu domāšanas, zināšanu un pasaules izpratnes pamats. Daudzveidīgu tekstu izmantošana īpaši pieaug digitālajā komunikācijā, sociālajos medijos un cita veida elektroniskajā saziņā, kas ir jauniešu ikdiena. Jauniešiem svarīgi ir veicināt prasmi ne tikai lasīt (pārskatīt) tekstus, bet tajos arī iedziļināties, saprast to, kas ir izteikts tieši, un to, kas tikai nojaušams, pievēršot uzmanību noteiktu vārdu, vārdformu un interpunkcijas vai citu zīmju lietojumam, ietekmes un manipulācijas

paņēmienu. Mācību stundās ir jāveicina jauniešu spēja iedziļināties teksta saturā, mazinot fragmentāru un paviršu attieksmi pret informācijas ieguvu.

- Programmā tiek piedāvāti temati, kuros skolēni analizē tekstus un pēc noteiktiem kritērijiem nosaka tajos ietvertu atklāto un slēpto nolūku, ziņas un avota ticamību, apstrādā un kritiski izvērtē informāciju, izmantojot dažādus līdzekļus. Tā tiek attīstīta medijpratība, kas iekļauta mācību saturā.

- Specializētajā kursā vidusskolā īpaša uzmanība ir pievērsta teksta tapšanas posmiem: teksta veidošanai, atgriezeniskās saites iegūšanai no skolotāja un klasesbiedriem, teksta rediģēšanai, koncentrējoties uz teksta tapšanas procesu (arī kā noteiktas grupas kopdarbu) kā nozīmīgu mācību darba sastāvdaļu.

Mācību saturs un mācību process organizēts, ņemot vērā izpratni par literatūru kā daudzfunkcionālu mākslas fenomenu, kas ataino pasaules, nacionālās un reģionālās (lokālās) kultūras vērtības. Mācīšanās primāri plānota kā kultūras piedzīvošana klātienē, gan iepazīstot literatūru tās profesionālajās izpausmēs mūsdienās un vēsturiskā attīstībā, gan skolēnam pašam mērķtiecīgi darbojoties un veidojot izpratni par literatūras kā mākslas veida izteiksmes līdzekļu nozīmi ideju atklāšanai pašizpausmē.

Attīstot jaunrades un uzņēmējspējas, sadarbības un pašvadītas mācīšanās caurviju prasmes, liela nozīme ierādīta sociāli emocionālajam mācīšanās procesam; pārējās caurviju prasmes attīstot mācību procesā pakārtoti un atbilstoši mākslas veida specifikai – veidojot estētisko, emocionālo, radošas darbības un mērķtiecīgas sadarbības pieredzi.

Vidējās izglītības pakāpē notiek pāreja no ieinteresētā lasītāja, kas guvis daudzveidīgu žanru lasīšanas un radošas apguves pieredzi, uz zinīgo lasītāju. Zinīgais lasītājs vidējās izglītības pakāpē:

- daudzveidīgi darbojoties ar tekstu, izzina daudzveidīgus literatūras un folkloras žanru piemērus, izmanto žanru un vērtību pieredzi kultūras laikmetu un laikmetīgās literatūras apguvē,
- patstāvīgi lasa, izmēģina dažādas teksta izpratnes, interpretācijas, analīzes stratēģijas un mērķtiecīgi izvēlas tās,
- veido izpratni par literatūru kā sociālu un kultūras instanci, kurai ir būtiska loma kultūras atmiņas un savas sociālās nostājas mehānismu izstrādē,
- mērķtiecīgi izmanto mācību nolūkam vai patstāvīgām interesēm atbilstošas lomas: lasītājs – eksperts; lasītājs – kritiķis; lasītājs – interpretētājs; lasītājs – rakstītājs; lasītājs – redaktors; lasītājs – tulkotājs; lasītājs – producents u.c.,
- radoši izmanto citu mākslas veidu (mūzikas, kino, arhitektūras, tēlotājmākslas u.c.) elementus literāru darbu interpretācijā, pārdomātā māksliniecisko līdzekļu mijiedarbē – analīzes vai pašizpausmes procesā,
- saprot un pilnveido gan savas rīcības un emociju kontekstu, gan teksta interpretācijā iegūtās atziņas; bagātina savu lasītāja pieredzi.

Specializētā kursa mērķis un uzdevumi

Mazākumtautības valodas (poļu) un literatūras specializētā kursa mērķis:

- 1) izprast valodu situāciju Latvijā, mazākumtautības valodas un kultūras nozīmi sabiedrībā un personiskās identitātes tapšanā;
- 2) izmantot apgūtās mazākumtautības valodas prasmes savas personības garīgai un intelektuālai attīstībai, pašizpaušmei un radošā potenciāla realizēšanai mūsdienu starpkultūru saziņā;
- 3) iepazīstot literatūru mazākumtautības (poļu) valodā, veidot izpratni par tautas kultūras vērtībām, garīgo pieredzi, pasaules uzskatiem, sociokultūru un mākslinieciskajām tradīcijām;
- 4) izprotot daiļliteratūras lasīšanas dialogisko un jēgpilno dabu, pilnveidot savu lasīšanas kultūru un estētisko gaumi, kas pamatojas nacionālajās tradīcijās.

Mazākumtautības (poļu) valodas un literatūras specializētā kursa uzdevumi ir:

- Attīstīt un pilnveidot skolēnu valoddarbības prasmes – klausīšanos, lasīšanu, runāšanu, rakstīšanu;
- Veidot izpratni par valodu situāciju Latvijā un poļu valodas statusa nozīmi sabiedrībā un personiskās identitātes tapšanā;
- Veidot skolēnu interesi par poļu valodas apguves daudzveidīgām iespējām un tās izmantojumu dažādās sadzīves situācijās un turpmākajā profesionālajā darbībā;
- Padziļināt skolēnu prasmi lietpratīgi lietot medijus, kritiski izvērtēt to vēstījumus, aktīvi piedalīties kvalitatīva mediju satura veidošanā;
- Organizējot un plānojot tekstu veidošanas procesu, pievērst uzmanību skolēnu individuālās valodas stila attīstībai;
- Veidot izpratni par valodu kā zīmju sistēmu, dažādu līmeņu valodas vienībām, to savstarpējo sakaru un nozīmi teksta veidošanā;
- Attīstīt prasmi izmantot dažādus valodniecības resursus, lai nostiprinātu skolēnu poļu valodas pareizuma līmeni;
- Veidot izpratni par literatūru kā mākslas veidu un literāru tekstu kā kompozītu struktūru;
- Veidot izpratni par nacionālās kultūras estētisko, ētisko, reliģijas un sociālo vērtību atainojumu literārā tekstā;
- Attīstīt prasmi mērķtiecīgi analizēt un interpretēt dzejas, prozas, dramaturģijas darbus, izšķirot tipoloģiski līdzīgos (idejiski tematiskos, tēlu un motīvu, sižeta un kompozīcijas, vēstījuma) elementus dažādu laikmetu literārajos darbos;
- Pilnveidot skolēnu zināšanas par teksta analīzes metodēm un attīstīt prasmi interpretēt literāro darbu vēsturiskā, sociāli politiskā, biogrāfiskā kontekstā;
- Veicināt skolēnu kritiskās lasīšanas prasmi, tādējādi attīstot ieradumu izvēlēties, lasīt, interpretēt literāru tekstu atbilstoši individuālajiem mērķiem, kā arī formējot savu estētisko gaumi un gūstot personīgu pieredzi radošo procesu īstenojumā literāros eksperimentos.

Mācību saturs

Tāpat kā pamatizglītībā, arī vidējās izglītības pakāpē mācību saturs ir veidots, fokusējoties uz skolēnam būtiskāko, lai ilgākā laika periodā veidotos lietpratība (kompetence) kā komplekss skolēna mācīšanās rezultāts. Mācību saturs ir organizēts saskaņā ar mācību satura būtiskākajiem pamatjēdzieniem jeb **lielajām idejām** (Li), kas skolēnam jāapgūst, lai veidotos vienota izpratne par apkārtējo pasauli un sevi tajā. Lielās idejas veido obligātā mācību satura strukturālo ietvaru; tām atbilstoši aprakstītas prasības mācību satura apguvei jeb plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti, pabeidzot noteiktu izglītības pakāpi. Lielās idejas palīdz skolēnam uztvert apkārtējo pasauli un kopsakarības, ļauj fokusēties uz būtiskāko un, jau no pirmsskolas pēctecīgi attīstot izpratni, skaidri saprast, ko viņš mācās un kur viņam šīs zināšanas un prasmes noderēs.

Lielās idejas ir ietvars, kas ļauj gan skolēnam, gan skolotājam pievērst uzmanību galvenajam. Vidusskolas posmā, salīdzinot ar pamatskolu, skolēns ir zinošāks un vairāk pieredzējis runāt par poļu valodu Latvijas sabiedrības kontekstā, spēj saskatīt un novērtēt valodu kā nozīmīgu paņēmieni sevis izteikšanai, savas individualitātes paušanai mutvārdos un rakstu formā tiešajā saziņā un digitālajā vidē, kā arī ir prasmīgāks veikt vispārīgākus un izprast abstraktas parādības, cēloņsakarības u.tml., piemēram, izprast valodas kā sistēmas būtību.

Vidusskolas posmā skolēns dziļāk izprot poļu literatūras saikni ar pasaules literārajiem procesiem, kā arī poļu literatūras ietvaros esošās literārās saiknes (starp autoriem, darbiem, žanriem, virzieniem), jo skolēnam jau ir literārā pieredze un zināšanas, kas iegūtas pamatskolas posmā. Turklāt skolēnu iegūtās zināšanas par literāra teksta specifiku un struktūru sniedz iespēju vidusskolēniem radīt pašiem savus kultūras tekstus.

Mazākumtautības (poļu) valoda tiek apgūta atbilstoši **valodu mācību jomā** noteiktajām **četrām lielajām idejām**, kuras katra ir sadalīta tematos un satur kompleksus sasniedzamos rezultātus.

1. Valoda un sabiedrība (Li1)

Jebkura dzīva valoda ir mainīga, un tai ir raksturīgi vairāki paveidi: literārā valoda, sociolekti un reģiolekti.

Vidusskolas valodas mācību saturā ir iekļauti temati un paredzētas darba formas ar mērķi domāt, spriest un izprast valodas neviendabīgumu un bagātību. Tā kā valoda ir dzīva, tad tā ir mainīga, jo to lieto dažādu vecumu un profesiju cilvēki. Šie cilvēki savukārt ietekmējas no citiem runātājiem (arī citās valodās un ārpus Latvijas). Tikai mirušām valodām, piemēram, latīņu valodai, nav novērojama varietāte, šai valodai ir raksturīgs nemainīgums, tā ir zināmā mērā iekapsulējusies un līdz ar to - arī neattīstās.

Valodā mēs atspoguļojam sevi, savu piederību, uzskatus un vērtības.

Vidusskolas saturā ir iekļauti arī temati par valodas un identitātes savstarpējo sakaru. Jauniešiem ir būtiski apzināties, ka ar savas lietotās valodas starpniecību mēs paužam, kas mēs esam, ar ko nodarbojamies, kādas ir mūsu intereses, aizraušanās, vērtības. Mūsu izskats, apģērbs veido mūsu ārējo tēlu, savukārt valoda, kurā sazināties, visspilgtāk atspoguļo mūsu personību, mūsu identitāti. Citiem

priekšstatu par sevi mēs radām ne tikai ar savu uzvedību, rīcību noteiktā situācijā, bet arī ar valodu – ko un kā mēs runājam vai rakstām saziņā ar citiem, tostarp, izmantojot sociālos medijus. Mācību priekšmeta saturā ir uzsvērts arī jautājums par skolēnu individuālā valodas stila izkopšanu, par spēju reprezentēt sevi citiem ar neparastiem, spilgtiem valodas līdzekļiem, ar bagātu vārdu krājumu u.tml.

2. Mediji, valoda un ietekme (Li2)

Mediji konstruē realitāti un ietekmē veidu, kā sabiedrība redz pasauli.

Vidusskolas posmā tiek turpināts apgūt medijpratības jautājumus. Jaunieši tiek rosināti kritiski izvērtēt dažādos medijos pausto saturu, lai, pirms tālāk to izmantotu paši vai dalītos informācijā ar citiem, pārlicinātos par šī satura ticamību un objektivitāti. Tā kā mēs nevaram būt dažādās pasaules vietās un mums nav iespējas izzināt plašo pasauli pašiem, tad mēs paļaujamies uz noteiktiem medijiem, kuri sniedz mums nepieciešamo informāciju. Līdz ar to svarīgi ir runāt ar jauniešiem par medijiem kā starpniekiem starp notiekošo un mums; medijos paustais ne vienmēr ir uzskatāms par objektīvu realitāti, tāpēc svarīgi ir apzināti izvēlēties medijus, kuri pretendē uz kvalitatīvu informācijas pasniegšanu un komentēšanu. Šī lielā ideja ir cieši saistīta arī ar skolēnu pilsoniskās līdzdalības attīstīšanu, rosinot jauniešus pašus piedalīties kvalitatīva mediju satura veidošanā, īpaši - sociālajos medijos, kas ir viņu ikdienas dzīves sastāvdaļa.

Detalizēti analizējot medijos izmantotos valodas līdzekļus, varam noteikt ietekmes un manipulācijas paņēmienus.

Informācijas ieguve, izvērtēšana un izmantošana ir nozīmīgi jautājumi visos mācību priekšmetos. Analizējot valodas stundās mediju tekstos izmantoto leksiku un stilistiskos līdzekļus (īpaši atlasītus vārdus, izteicienus, salīdzinājumus, metaforas u.tml.), kā arī neparastu konstrukciju teikumus vai īpatnēji lietotas pieturzīmes, simbolus, emocijzīmes un citas zīmes, var noteikt teksta autora ietekmes paņēmienus, objektīvu vai subjektīvu, dažkārt arī manipulējošu, skatījumu uz procesiem, notikumiem vai cilvēkiem. Veidojot skolēnos ieradumu vērīgi aplūkot, saskatīt un padziļināti izpētīt, ar kuriem valodas līdzekļiem tiek panākta noteikta ietekme, efekts uz teksta adresātu, iespējams attīstīt jauniešos kritisko domāšanu un analītiskās lasīšanas prasmes.

3. Stilistika (Li3)

Katru tekstu raksturo noteikta stila vai vairāku stilu pazīmes.

Vidusskolas posmā sistematizētā veidā tiek pievērsta uzmanība stilistikas un valodas stila jautājumiem. Izpratne par labu stilu, tā veidošanas līdzekļiem un paņēmieniem attīstās ilgākas pieredzes un praktiskās darbības rezultātā, summējoties zināšanām gan par valodas sistēmu, gan daudziem teksta veidošanas pragmatiskajiem jautājumiem. Ja pamatskolas posmā galvenais uzdevums bija izprast un radīt žanriski vienkāršākus tekstus, tad vidusskolā ir jāapgūst daudzveidīgāki un struktūras ziņā sarežģītāki teksti. Tekstu daudzveidība un jaunu oriģinālu informācijas pasniegšanas veidu meklējumi mūsdienās nereti noveduši pie dažādu stilu sajaukuma, robežu nojaukšanas starp žanriem, jaunu izteiksmes veidu meklējumiem. Svarīgi, lai skolēni iemācītos atklāt sev nozīmīgos tekstos raksturīgākās pazīmes, kas pilnvērtīgi atklāj ietvērto saturu, saprastu žanra nozīmi teksta izveidē, ieraudzītu teksta valodas savdabību, tā bagātināšanas iespējas, kā arī mācītos paši uzdrīkstēties drosmīgi savā runā eksperimentēt ar dažādiem valodas līdzekļiem.

Dažādu tekstu izpratne un veidošana ir nepārtraukts radošs process, kurā tiek iegūta jauna saziņas pieredze un iepazīta valodas daudzveidība.

Vidusskolā skolēni turpina padziļināt pamatizglītības mācību posmā aizsāktos lielo ideju jautājumus par tekstu nozīmi izziņas procesā un to radīšanu kā jēgpilnu procesu, kurā, izmantojot savu un citu pieredzi, tiek radīta jauna informācija, plānots, veidots, pilnveidots un prezentēts teksts. Gan mācību procesā un praktiskajā dzīvē šobrīd, gan turpmākajā izglītībā un profesionālajā darbībā skolēnam ir un būs jāsaskaras ar dažādiem tekstiem, jāprot tos saprast, skaidrot un pašam radīt. Katrs stila ziņā neparastāks teksts sniedz jaunu pieredzi un veicina gan tekstpratības, gan tekstveides apguvi. Iedziļinoties tekstā, skolēni arī skaidrāk saprot teksta izveides pragmatiskos aspektus – tā lietojuma mērķi, informācijas raksturu, saziņas dalībnieku individuālas valodas īpatnības. Stila dimensijas ir bezgalīgas, un jebkuri jauni izteiksmes līdzekļu meklējumi veicina arī jaunas pieredzes un valodas radošās dabas atklāsmi.

4. Valodas struktūra (Li4)

Valoda ir zīmju sistēma, kas sastāv no vairākiem savstarpēji saistītiem valodas līmeņiem.

Vidusskolas mācību programmā uzsvars likts uz valodas sistēmisko izpratni. Sākumā padziļināti tiek aplūkots pats sistēmas jēdziens, izšķirot četrus galvenos sistēmas parametrus: elementi, struktūra, funkcijas, attīstība. Valoda kopumā tiek analizēta kā zīmju sistēma, kurā viss ir savstarpēji saistīts un darbojas pēc noteiktām likumsakarībām. Skolēni, padziļinot zināšanas par dažādām valodas vienībām un to lietojumu, nostiprina izpratni par valodas strukturālo sarežģītību un elementu mijiedarbi saziņas procesā, kā arī pilnveido prasmi izvēlēties piemērotākos izteiksmes līdzekļus tekstveidē.

Tematiskajā izklāstā valoda tiek dalīta valodas līmeņos – fonētikas līmenis, morfoloģijas līmenis, leksikas līmenis, sintakses līmenis, un katrs līmenis un tam raksturīgas valodas vienības, kā arī tipiskās elementu attieksmes tiek skatītas atsevišķi. Katrā līmenī tiek aplūkoti svarīgākie jēdzieni un nozīmīgākās lingvistiskās likumsakarības, kas darbojas valodas sistēmā. Daļa informācijas skolēnam ir zināma no pamatskolas programmas, tomēr vidusskolas programmā valodas elementi tiek skatīti padziļināti un savstarpējā sasaistē. Šāda pieeja palīdz sistematizēt skolēna zināšanas, kā arī veidot kopskatu par valodas sistēmu.

Ar valodas palīdzību mēs domājam un paužam savas domas citiem.

Viena no svarīgākajām funkcijām, kas ir nozīmīga valodas izpratnē, ir domāšanas jeb kognitīvā funkcija. Valoda palīdz strukturēt cilvēka domāšanu, tāpēc ir ļoti svarīgi attīstīt savas valodiskās spējas visas dzīves garumā. Lai skolēns varētu pilnvērtīgi domāt dažādās dzīves jomās, kā arī paust savas domas sabiedrībai, ir nepieciešams sastrukturēt un pārzināt domāšanas lingvistisko repertuāru. Valodas mācību jomas saturs ir vērsts uz to, lai skolēns prastu mērķtiecīgi izmantot dažādu valodas līmeņu strukturālos elementus, lai noformētu pilnvērtīgu tekstu gan mutvārdos, gan raksteidā, tāpēc liela daļa sasniedzamo rezultātu, kā arī paredzamo ieradumu ir vērsta uz skolēna radošo prasmi veidot tekstu atbilstoši kontekstam un situācijai.

Lielas idejas specializētā kursa programmā tiek īstenotas valodas daļā šādos tematos:

1. Dažādu valodas līmeņu vienību izmantošana runā	2. Klausītāja lomā (runātāja personības portrets mūsdienu komunikācijas situācijā)	3. Teksts un tā stilistiskā analīze	4. Zinātniskā un lietišķā stila tekstveide
Li2, Li4	Li1, Li2	Li3	Li2, Li3
5. Runātāja lomā (runātāja personības veidošana mūsdienu valodas vidē)	6. Teksta kontekstuālā un lingvistiskā analīze		7. Oriģinālu tekstu, kas atspoguļo autora individuālo stilu, izveide, vērtēšana, rediģēšana
Li1, Li2, Li3	Li2, Li3, Li4		Li2, Li3, Li4

Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas saturs ir strukturēts **četrās lielajās idejās**, kuras tiek kopīgi attīstītas visos mācību jomasursos un kuras turpina mācību jomas satura struktūru no pamatiizglītības pakāpes.

1. Katru laikmetu un sabiedrību raksturo tai specifiskas kultūras pazīmes, kas radoši tiek izteiktas dažādos mākslas veidos.

Poļu literatūra ir pasaules literatūras daļa, pasaules kultūras procesa daļa. Poļu literatūra ir pārņēmusi un pieņēmusi mūžīgos tēlus un sižetus, vienlaikus izrietot no nacionālās kultūras vērtību uzstādījumiem, padarot tos oriģinālus. Kursā tiek akcentēta mūžīgo tēmu, sižetu, tēlu atklāsmes mūsdienu poļu literatūrā. Tāpat kursa ietvaros tiek formēta izpratne par literatūru kā daudz kultūru fenomenu – kā zīmju kompozītu struktūru, kā specifisku mākslas veidu, kas cieši saistīts ar citiem mākslas veidiem (teātri, kino, mūziku, glezniecību u.c.).

2. Kultūras procesi un mākslas darbi pauž sabiedrības vērtības, to pārmantojamību un transformāciju, veido intelektuālo, estētisko un emocionālo pieredzi.

Poļu literatūra ataino nacionālās mentalitātes specifiku, saglabā nacionālās vērtības un formē kultūras atmiņas un kultūras pārmantojamības mehānismus. Kurss veidots kā dialogs, kā komunikācija ar citu intelektuālu, estētisku un ētisku pieredzi.

3. Radošajā procesā, iedvesmojoties no kultūras konteksta un sabiedrības vajadzībām, paplašinās kultūras pieredze, rodas jaunas idejas un inovācijas.

Akcentē kultūras konteksta nozīmi paša skolēna radošajā darbībā, kultūras pieredzē un apzinātā jaunrades procesā.

4. Kultūras procesi rada pārmaiņas sabiedrībā. Mākslas darbiem ir mākslinieciska, sociāla un ekonomiska vērtība.

Skolēns iepazīst literāros sižetus no konstruktīvas mijiedarbes skatu punkta starp personību un sabiedrību, izvērtējot sadarbības paradigmas ar sabiedrību. Kurss veicina atbildīga un estētiski pieredzējuša lasītāja rašanos, sniedzot iespēju izvērtēt literatūras un kultūras jomu kā savu nākotnes profesionālās darbības lauku (rakstnieks, kritiķis, redaktors).

Lielas idejas specializētā kursa programmā tiek īstenotas literatūras daļā šados tematos:

1. Literatūra kā estētiskas pieredzes iegūšanas veids	2. Literatūra kā ētiskas un morālas pieredzes iegūšanas veids	3. Literatūra kā pašizpaušmes veids	4. Literatūra kā sociāla parādība
Li 1, 2, 3	Li 1, 2, 4	Li 1, 2, 4	Li 1, 2, 4
5. Literatūra kā vispārcilvēciska pieredze un platforma aktuālām diskusijām	6. Literatūra kā vēsturisks un sociāli politisks komentārs	7. Literatūra mijiedarbē: literatūra caur citu mākslas veidu prizmu	8. Literatūra kā teksts – mākslinieciskie paņēmieni, kultūras kodi, teksta līmeņi
Li 1, 2, 3, 4	Li 1, 2, 4	Li 1, 2, 3	Li 1, 2, 3

Standartā plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti mācību jomā un no tiem atvasinātie sasniedzamie rezultāti kursa programmā ir kompleksi – gala rezultāts veidojas darbībā, kura ietver gan vienas vai vairāku mācību jomu zināšanas, izpratni un prasmes, gan caurviju prasmes, gan vērtībās balstītus ieradumus. Katra mācību priekšmeta skolotāja atbildība ir attīstīt ne tikai ierasti mācību jomai un mācību priekšmetam raksturīgās zināšanas, izpratni un pamatprasmes mācību jomā, bet arī vispārīgās jeb caurviju prasmes un ieradumus, kas balstīti vērtībās.

Kursā plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti saskaņā ar vispārējās vidējās izglītības standartu (Skatīt 9. pielikumu Ministru kabineta 2019. gada 3. septembra noteikumiem Nr. 416.) iekļauti programmas **2.pielikumā**.

Standartā plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti caurviju prasmēs vispārējās vidējās izglītības pakāpes noslēgumā iekļauti programmas **3.pielikumā**.

Skolēnam attīstāmie ieradumi Mazākumtautības (poļu) valodas un literatūras specializētā kursā redzami **4. pielikumā**.

Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni

Vērtēšanas pieeja un pamatprincipi

Viens no svarīgākajiem priekšnoteikumiem, īstenojot mūsdienīgu izglītību, kuras rezultāts ir patiesa izpratne, spēja izmantot skolā apgūto neierastās situācijās un lietpratība, ir esošās vērtēšanas prakses pārvērtēšana, atbilstoši saskaņojot vērtēšanas mērķi, formu un saturu.

Vērtēšanas uzsvars mainās no skolēna mācību sasniegumu novērtēšanas uz vērtēšanu, lai uzlabotu mācīšanos. Vērtēšana, lai uzlabotu mācīšanos, ir efektīvas atgriezeniskās saites sniegšana skolēnam, dodot viņam iespēju un laiku uzlabot savu sniegumu atbilstoši plānotajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem un vērtēšanas kritērijiem.

Vērtēšana primāri ir neatņemama mācīšanās sastāvdaļa, kas gan skolotājam, gan skolēnam ļauj plānot uzlabojumus mācību procesā.

Vērtēšana nav tikai vērtējuma izlikšana, piemēram, atzīmes veidā.

Vērtēšanas uzsvaru maiņa ir svarīga arī skolas līmenī. Kļūst nozīmīgi veidot sistēmas, kuras ļauj sekot līdzi katra skolēna izaugsmei un sniegt atbalstu tieši tajā laikā un vietā, kad un kur tas ir nepieciešams.

Vērtēšanai standartā ir noteikti šādi pamatprincipi:

1. Sistēmiskuma princips – mācību snieguma vērtēšanas pamatā ir sistēma, kuru raksturo regulāru un pamatotu, noteiktā secībā veidotu darbību kopums.
2. Atklātības un skaidrības princips – pirms mācību snieguma demonstrēšanas skolēnam ir zināmi un saprotami plānotie sasniedzamie rezultāti un viņa mācību snieguma vērtēšanas kritēriji.
3. Metodiskās daudzveidības princips – mācību snieguma vērtēšanai izmanto dažādus vērtēšanas metodiskos paņēmienus.
4. Iekļaujošais princips – mācību snieguma vērtēšana tiek pielāgota ikviena skolēna dažādajām mācīšanās vajadzībām, piemēram, laika dalījums un ilgums, vide, skolēna snieguma demonstrēšanas veids, piekļuve vērtēšanas darbam.
5. Izaugsmes princips – mācību snieguma vērtēšanā, īpaši mācīšanās posma noslēgumā, tiek ņemta vērā skolēna individuālā mācību snieguma attīstības dinamika.

Vērtēšanas norises laiku mācību procesā un biežumu, saturu, uzdevuma veidu, vērtēšanas formu un metodiskos paņēmienus, vērtēšanas kritērijus, vērtējuma izteikšanas veidu un dokumentēšanu izvēlas atbilstoši vienam no trim vērtēšanas mērķiem – diagnosticējošā, formatīvā vai summatīvā vērtēšana. Informācija par tiem ir apkopota tabulā.

Vērtēšanas veidi/ vērtēšanas aspekti	Diagnosticējošā vērtēšana	Formatīvā vērtēšana	Summatīvā vērtēšana
Vērtēšanas mērķi	Noteikt skolēna apgūtās zināšanas, izpratni, prasmes, vērtībās balstītus ieradumus un kompleksus sasniedzamos rezultātus (turpmāk – plānotos skolēnam sasniedzamos rezultātus) mācību procesa plānošanai un pilnveidei, piemēram, turpmāko plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu precizēšanai, mācību uzdevumu izvēlei.	Noteikt skolēna apgūtos sasniedzamos rezultātus atgriezeniskās saites sniegšanai skolēnam un skolotājam, lai uzlabotu skolēna sniegumu un plānotu turpmāko mācību procesu. Veicināt skolēna mācību motivāciju attīstīt pašvadītas mācīšanās prasmes, iesaistot viņu vērtēšanas procesā.	Noteikt skolēna apgūtos sasniedzamos rezultātus mācību rezultāta novērtēšanai un dokumentēšanai. Summatīvās vērtēšanas rezultātus var izmantot arī, piemēram, lai uzlabotu skolēna sniegumu, izvērtētu mācību procesā izmantotās metodes, pieņemtu lēmumus par turpmāko darbu.
Norises laiks mācību procesā un biežums	Ieteicams veikt temata, mācību kursa vai mācību gada sākumā.	Veic mācību procesa laikā. Skolotājs to organizē pēc nepieciešamības.	Veic mācīšanās posma (piemēram, temata, vairāku tematu vai temata loģiskās daļas, mācību gada, izglītības posma vai pakāpes) noslēgumā.
Vērtēšanas saturs	Saturu veido iepriekšējā mācīšanās posmā plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti, kuri nepieciešami turpmākā mācību satura apgūvē.	Saturu veido plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti mācīšanās posma laikā.	Saturu veido plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti mācīšanās posma noslēgumā.
Vērtēšanas uzdevumu veidi	Uzdevuma veidu skolotājs izvēlas atbilstoši plānotajam skolēnam sasniedzamajam rezultātam. Tas var būt, piemēram, atbilžu izvēles uzdevums, īso atbilžu uzdevums, strukturēts uzdevums, esejas tipa uzdevums, uzdevums, kurā skolēns var demonstrēt savu sniegumu darbībā vai izstrādājot produktu.		

Vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni	Mutiski, rakstiski, praktiski vai kombinēti. Novērošana, saruna, aptauja, uzdevumu risināšana, darbs ar tekstu, laboratorijas darbs, demonstrējums, vizualizēšana, eseja, projekts, diskusija, eīde u. tml.	
Vērtēšanas kritēriji, to izveide	Kritēriji nepieciešami vērtēšanas objektivitātes nodrošināšanai. Kritērijus izstrādā skolotājs atbilstoši plānotajam skolēnam sasniedzamajam rezultātam, vērtēšanas formai un metodiskajam paņēmienam. Kritēriju izstrādē un vērtēšanā var iesaistīt skolēnus, lai pilnveidotu skolēna pašvadītas mācīšanās prasmes.	
Vērtējuma izteikšanas veids un dokumentēšana	Vērtējumu izsaka, dokumentē un komunicē atbilstoši mērķauditorijai (piemēram, skolēns, kolēģis, atbalsta personāls, skolas vadība, vecāks), lai mērķtiecīgi atbalstītu skolēna mācīšanos un sekotu līdzi skolēna sniegumam ilgtermiņā. Vērtējumu var izteikt apguves līmeņos, procentos, punktus, ieskaitīts/neieskaitīts u. tml.	Vērtējumu vidējās izglītības pakāpē izsaka izsaka 10 ballu skalā katrā mācību priekšmeta kursā atbilstoši plānotajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem.

Vērtēšanas saturs, kritēriji, formas un metodiskie paņēmieni

Mācību priekšmeta programmā tematu ietvaros izdalīti četru veidu skolēnam plānotie sasniedzamie rezultāti: ziņas, prasmes, vērtībās balstīti ieradumi, komplekss rezultāts. Plānojot vērtēšanu, skolotājam svarīgi izvēlēties sasniedzamajam rezultātam atbilstošus kritērijus, metodiskos paņēmienus un vērtēšanas formas.

Ziņu apguve parāda skolēna izpratni. Tā attiecas uz standartā plānotajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem, kuri parasti sākas ar darbības vārdiem “apraksta”, “skaidro”, “pamato” u. c. Piemēram, ja vidējās izglītības latviešu valodas standartā viens no sasniedzamajiem rezultātiem optimālajā apguves līmenī ir definēts šādi: ”Vērtē valodas un citu zīmju nozīmi un lietojumu informatīvos un literāros tekstos. Izmanto zināšanas par dažādām zīmju sistēmām teksta izpratnē un veidošanā (VL.O.4.1.)”, tad kursa “Mazākumtautības (poļu) valoda un literatūra” programmā viena no ziņām ir “Ar vārdu “multimediji” saprot informācijas nodošanu vienlaikus no vairākiem komunikācijas kanāliem: audio, video, virtuālo. Citu zīmju sistēmu resursu izmantošana pilnveido un dažādo izteikumu; dažādu veidu informācijas apzinīga sintēze multimediju tekstos dod iespēju izpausties kā radoši un intelektuāli attīstītai personībai”. Plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu apguvi skolēns parāda, veicot uzdevumus, risinot problēmas, piedaloties sarunās vai diskusijās u. tml. To vērtē atbilstoši kritērijiem.

Prasmju apguvi skolēns demonstrē darbībā (piemēram, skaidro, apraksta, formulē). Piemēram: “Patstāvīgi izstrādā stratēģijas un veido dažādu žanru publicistiskus tekstus (piezīme, reportāža, raksts, žurnālistiskā izmeklēšana), prezentējot sevi kā radošu indivīdu. Atbildīgi

lieto un izplata informāciju citiem” vai “Individuāli vai grupā kritiski izvērtē literārā varoņa tēlu, pielietojot iegūto māksliniecisko un emocionālo pieredzi jaunradē”. To vērtē, izmantojot snieguma līmeņa aprakstu.

Ieradumus, kas balstīti vērtībās, skolēns demonstrē darbībā; tos vērtē, novērojot skolēna darbību ilgākā laika posmā, īpaši situācijās, kuras ietver izvēles iespējas. Piemēram: ”Veido ieradumu ievērot ētikas pamatprincipus dažādu veidu komunikācijā gan tiešā kontakta situācijās, gan arī elektroniskajā saziņā. (Tikumi – atbildība, godīgums, gudrība, laipnība, savaldība, tolerance; vērtība – cilvēka cieņa, kultūra)” vai “Attīsta ieradumu kulturāli bagātināties un būt intelektuāli atvērtam, lasot dažādu kultūras laikmetu literāros tekstus, saskatot, interpretējot un salīdzinot citu laikmetu kultūras zīmes laikmetīgajā literatūrā (Tikums – gudrība; vērtība – kultūra)”. Ieradumus vērtē, izmantojot snieguma līmeņa aprakstu.

Kompleksu sasniedzamo rezultātu apguvi skolēns demonstrē darbībā. Piemēram, tematā “Kā veikt teksta stilistisko analīzi?” komplekss sasniedzamais rezultāts ir definēts šādi: “Mērķtiecīgi izmanto tekstu (tos lingvistiskās un ekstralingvistiskās īpatnības) stilistisko analīzi, izveidojot savas analīzes stratēģijas, kas dod iespēju iegūt pilnvērtīgu un uzticamu informāciju no jebkura stila teksta, interpretēt un novērtēt to, lai radītu pamatu dažādu stilu un apakšstilu tekstu veidošanai”; tematā “Literatūra kā estētiskas pieredzes iegūšanas veids” komplekss sasniedzamais rezultāts ir definēts šādi: “Izstrādā prezentāciju pārspriedumu par starpkultūru savstarpējiem sakariem, patstāvīgi izvēloties antīko tēlu un tekstu prezentācijai; saskata līdzības un atšķirības starp antīko tēlu un tā transformācijām attiecīgajā poļu literatūras tekstā”. Kompleksa sasniedzamā rezultāta vērtēšanai izmanto dažādas formas – rakstveida, mutvārdu vai kombinēts pārbaudes darbs, individuāls vai grupas projekts u. c. Kompleksam sasniedzamajam rezultātam raksturīgs vairāku pazīmju kopums, ko vērtē, izvirzot atbilstošas snieguma vērtēšanas dimensijas un ar katru dimensiju saistītus kritērijus. Kompleksu sasniedzamo rezultātu vērtē, izmantojot snieguma līmeņa aprakstu.

Ieteikumi mācību darba organizācijai

1. Starppriekšmetu saikne

Programmā ir vērojama satura starpdisciplināritāte, kas izpaužas gan specializētā kursa tematos, gan apgūstamajās prasmēs un dažādu mācīšanās paņēmienu izmantošanā. Kurša programmā katra konkrētā temata aprakstā ir īsi raksturota starppriekšmetu saikne ar citos mācību kursus apgūto.

Plānojot poļu valodas un literatūras satura apguvi, jāņem vērā, ka

- ļoti cieša saikne pastāv starp poļu valodu un literatūru; daudzu tematu apgūvē izmanto literatūrā apgūstamos tekstus, savukārt literāro darbu analīzē svarīgi akcentēt tajos lietotos valodas līdzekļus;
- vidējās izglītības pakāpē skolēnam jāspēj veidot un izmantot dažādas valodas vienības (frazēoloģiskas vienības, sakāmvārdi, teicieni, pieturzīmes utt.), identificējot kopīgas likumsakarības valodas prasmju pilnveidošanai, analizēt, veidot un rediģēt tekstus dažādās

valodās, ņemot vērā šo valodu zīmju sistēmu īpatnības, savstarpēji bagātinot tās, kā arī sasaistīt poļu valodu ar latviešu un svešvalodu apguvi;

- dažādu vēsturisku un kultūras laikmetu zināšanas, kā arī literāro virzienu pārzināšana latviešu un pārējās pasaules literatūrā pavērs iespēju interpretēt poļu literatūras klasicisma, romantisma, modernisma un postmodernisma tekstus, tāpēc ir jāveido saikne ar tādiem kursiem kā latviešu valoda, pasaules literatūra, kultūra un māksla, drāma un teātris;

- tādi poļu valodas satura aspekti kā valodas lietojuma sociālais regulējums, valodas un kultūras nozīme identitātes veidošanā, komunikācijas līdzekļi un to ietekme, informācijpratība, kā arī poļu literatūras satura aspekti kā personības un sabiedrības mijiedarbes formu atainojums un literāra darba interpretācija vēsturiskā un sociāli politiskā aspektā ir saistāmi ar sociālo zinību un vēstures mācību priekšmeta atsevišķiem satura jautājumiem;

- vidējās izglītības pakāpē skolēnam jāspēj izmantot savas digitālās prasmes un zināšanas tādā mērā, lai varētu tās brīvi lietot arī citosursos; vidējās izglītības pakāpē tehnoloģiju mācību jomas – datorikas, programmēšanas – pamatkursos vidējās izglītības pakāpē skolēni turpinās attīstīt prasmes tiešsaistes komunikācijas rīku izmantošanā, liela apjoma tekstu strukturēšanā, liela apjoma datu apstrādē un vizualizācijā, informācijas dizaina risinājumu izstrādē.

2. Stundu plānojums

Mazākumtautības valodas un literatūras apguvē svarīga ir regularitāte: regulāra lasīšanas un rakstīšanas prasmju izkopšana, daudzveidīgu informatīvo un literāro tekstu iepazīšana un lasīšanas stratēģiju izkopšana, lai tas būtu stabils pamats, apgūstot arī citus mācību priekšmetus. Tā kā pieeja poļu valodas un literatūras apguvē ir balstīta uz skolēnu pieredzes aktivizēšanu un izmantošanu zināšanu konstruēšanā, tad šis ceļš paredz mācīšanos, pašiem atklājot un darot, tāpēc satura apguvē ir ieteicams plānot dubultstundas, lai skolēni varētu koncentrēties uz noteiktu tematu un izvairīties no fragmentārisma. Plānojot stundas, veiksmīgai starpdisciplināritātes īstenošanai ir jāņem vērā dažādu priekšmetu (latviešu valoda, svešvaloda, kultūra un māksla, vēsture, latviešu literatūra, drāma un teātris) tēmu kopība. Kursa sasniedzamo rezultātu apguvei skolotājam svarīgi izmantot daudzveidīgas mācību organizācijas formas, tai skaitā, nozīmīgu daļu laika mācību procesā atvēlot mērķtiecīgi atbalstītam skolēna patstāvīgajam darbam – pētnieciskajam, jaunrades vai sabiedriskajam darbam. Tikpat svarīgi skolotājiem izsvērti plānot un savstarpēji koordinēt skolēnu patstāvīgā darba (apjomīgo tekstu lasīšana, tekstu veidošana, materiāla vākšana projekta realizēšanai) apjomu un saturu ārpus mācību stundām.

Programmas apguvei plānoto stundu skaitu – 210 mācību stundas trīs gadu laikā (10., 11., 12. klasē) – iespējams īstenot, piemēram, plānojot 3 mācību stundas nedēļā 2 mācību gadiem vai 2 mācību stundas nedēļā 3 mācību gadiem. Piedāvātais programmas paraugs paredz poļu valodas un literatūras materiāla apguvi divu mācību gadu laikā (1. gads: 1.–4. temats, 2. gads: 5.–7. temats). Materiāls piedāvātajā programmas paraugā ir sadalīts tā, ka 50% mācību stundu veltīti poļu valodas un 50% poļu literatūras apguvei, tomēr jāņem vērā, ka ir iespēja integrēt lingvistisko un literāro materiālu, apgūt literāro materiālu uz valodas pamata un otrādi. Šādas integrācijas piemēri ir norādīti metodiskajos komentāros tematiem.

3. Mācību darba organizācijas formas

Stundu plānojuma sadaļā pieteiktā pieeja poļu valodas apguvē nosaka, ka poļu valodas un literatūras mācību programmās ir iekļautas daudzveidīgas darba organizācijas formas: skolas un vietējās pagasta/pilsētas bibliotēkas, muzeju, teātru, tūrisma informācijas centru, dažādu vietējo uzņēmumu apmeklējums (tajā skaitā literatūras lasījumi, literāri vakari, radošās tikšanās ar rakstniekiem, redaktoriem, literatūras almanahu un žurnālu autoriem), skolas un pilsētas/pagasta valodas zīmju fotografēšana (lingvistiskās ainavas iepazīšana) un analīze, pētījumu veikšana par savas ģimenes, dzimtas, apkārtējās vides valodām un kultūru (tīmeklī – par citām pasaules valodām un literatūru). Skolēni var aktīvi iesaistīties vietējo mediju un diasporas literatūras un kultūras izpētē un to kvalitātes pilnveidē: gan elektroniskajās vietnēs, gan iespējamos izdevumos veidot informatīvus materiālus par savas apkārtnes aktuāliem notikumiem, sniegt komentārus par notiekošo, veidot domubiedru grupas, kurās notiek diskusijas par sabiedrībai aktuāliem jautājumiem.

Diskusija ir mērķtiecīga un sakārtota ideju un viedokļu apmaiņa grupā, lai rastu atbilstošāko spriedumu par izvirzīto problēmu. Mijiedarbība mācību diskusijā balstās uz jēgpilnu dalībnieku pašorganizāciju – ideju un dažādu viedokļu apspriešana balstās uz savstarpēju vienlīdzīgu komunikāciju starp skolēniem un skolotājiem, kas ieņem dialogisku pozīciju.

Pētījuma procesā skolotājs vai skolēns modelē problēmsituāciju, plāno sagaidāmos rezultātus, analizē, interpretē problēmas risināšanas gaitā iegūto informāciju. Pētnieciskā metode veicina skolēna patstāvīgas kritiskās domāšanas attīstību, veicina viņa radošo darbību un mākslinieciskā vai nemākslinieciskā teksta personiskās interpretācijas meklēšanu, ļaujot veidot savus tekstus, pamatojoties uz iegūtajām zināšanām un pieredzi.

Tradicionālās **darba formas ar tekstu** – teksta satura jautājumi, darba kompozīcijas analīze, mākslinieciskā darba radošais atstāstījums – vidusskolā papildina ar teksta detalizētāku valodas līmeņa analīzi un mākslinieciskā teksta interpretācijas paņēmieniem.

Projektu apmācībā (individuālo vai grupu projektu izstrādāšanas un aizstāvēšanas tehnoloģija) ir vērtīgs ne tikai rezultāts, bet lielākā mērā arī process un pašnovērtējums. Darbs pie projekta parasti notiek sešos posmos: sagatavošana, plānošana, izpēte, secinājumi, prezentācija vai pārskats, rezultāta un procesa novērtēšana. Skolotājs ieņem kuratora vai konsultanta pozīciju, kas palīdz projekta autoriem atrast avotus, koordinē un koriģē visu procesu, atbalsta skolēnus un nodrošina nepārtrauktu atgriezenisko saiti. Vidusskolēni var īstenot gan pētnieciska rakstura projektus, kuru rezultāts var būt dažādu žanru individuālie darbi (eseja, referāts, ziņojums, tēzes, reportāža, raksts, pētnieciskais darbs), gan radošā plāna projektus (māksliniecisko darbu iespējamie inscenējumu un ekranizāciju scenāriji, literārā materiāla dramatizācija, literāri muzikālās kompozīcijas utt.).

Problēmsituācijas analīze (problēmsituācijas izveide un risināšana) – attīsta kritiskās un analītiskās domāšanas prasmes, kā arī prasmes meklēt (izvirzīt, pieņemt vai argumentēti noraidīt) problēmas risināšanas veidus, skatīties uz problēmu no dažādiem skatu punktiem.

Kooperatīvās formas (darbs pāros, grupās) attīsta prasmi sazināties, aktualizē skolēna pieredzi, veicina dziļo tēmas apguvi, palīdz iemācīties dzirdēt un izprast cita cilvēka viedokli, atrast jaunus problēmas risināšanas veidus.

Mācību satura apguves norise

Programmas valodas daļas apguves pirmajā posmā uzmanība pievēršama tematiem, kas saistīti ar priekšstatiem par valodu kā sistēmu, ar valodas personības izpausmēm, ar teksta stilistisko analīzi un zinātniskā un lietišķā stila īpatnību izpēti, kas atbilst striktām literārās valodas normām, ar šo stila tekstu izveidi:

- 1.temats. Dažādu valodas līmeņu vienību izmantošana runā.
- 2.temats. Klausītāja lomā (runātāja personības portrets mūsdienu komunikācijas situācijā).
- 3.temats. Teksts un tā stilistiskā analīze.
- 4.temats. Zinātniskā un lietišķā stila tekstveide.

Programmas valodas daļas apguves otrajā posmā uzmanība pievēršama individuālā stila pilnveidei, aktualizējot tematus, kas saistāmi ar runātāja personības veidošanu mūsdienu valodas vidē, kā arī tematus, kas piedāvā kompleksu kontekstuālo un lingvistisko analīzi, kura kļūs par resursu avotu oriģinālo tekstu izveidošanai, kuri atspoguļo autora individuālo stilu. Turklāt tiek ņemta vērā tematu savstarpējā saistība. 5.temata materiāls ir turpinājums tam, kas tika pētīts 2.tematā, stilistiskā analīze (3.temats) ir daļa no pilnīgas teksta lingvistiskās analīzes (6.temats). 7.temats paredz visu kursā iegūto zināšanu un prasmju apkopošanu un radošo attīstību.

5.temats. Runātāja lomā (runātāja personības veidošana mūsdienu valodas vidē).

6.temats. Teksta kontekstuālā un lingvistiskā analīze.

7.temats. Oriģinālu tekstu, kas atspoguļo autora individuālo stilu, izveide, vērtēšana, rediģēšana.

Jāuzsver, ka mācību iestāde un katrs skolotājs kursa satura secību var plānot citādi, piemēram, apzināti kombinējot tematus pēc saviem ieskatiem, to argumentējot ar mācību iestādes mērķiem, ar savu skolēnu mācīšanās vajadzībām, savām metodiskajām iestrādņēm u. tml. Šajā sadaļā ar detalizētu tematu un tajos iekļauto apakštematu ietvara palīdzību parādīts, kā pakāpeniski tiek sasniegtas standarta prasības zināšanu apguvē, izpratnes veidošanā, prasmju un vērtībās balstītu ieradumu attīstīšanā.

Programmas literatūras daļas apguves pirmajā posmā uzmanība ir pievērsta literatūrai kā daudzveidīgas mākslinieciskās pieredzes (estētiskas, ētiskas, radošas, sociālas (Es un literatūra)) gūšanas avotam (literatūra kā daudzfunkcionāls mākslinieciskās fenomēns).

- 1.temats. Literatūra kā estētiskas pieredzes iegūšana.
- 2.temats. Literatūra kā ētiskas un morālas pieredzes iegūšana.
- 3.temats. Literatūra kā pašizpaušmes veids.
- 4.temats. Literatūra kā sociāla parādība.

Programmas literatūras daļas apguves otrajā posmā (tēmas (5–8) uzmanība ir pievērsta literatūras kontekstiem – poļu literatūra kā pasaules literatūras un mākslas daļa (veids), poļu literatūra kā vēsturiskās pieredzes atainotāja, kā pasaules kultūras kvintesence (kultūras kodi). Rezultātā skolēni apzinās savu estētisko pieredzi kā nacionālās un vispārcilvēciskās pasaules pieredzes daļu.

5.temats. Literatūra kā vispārcilvēciska pieredze un platforma aktuālām diskusijām.

6.temats. Literatūra kā vēsturisks un sociāli politisks komentārs.

7.temats. Literatūra mijiedarbē: literatūra caur citu mākslas veidu prizmu.

8.temats. Literatūra kā teksts – mākslinieciskie paņēmieni, kultūras kodi, teksta līmeņi.

Caurviju uzdevums – kā konstruēts literārais darbs, kā konstruēts teksts, t.i. māksliniecisko paņēmieni atpazīšana un to nozīmes noteikšana – vainagojas 8. tēmā, kas atklāj literāru tekstu un darbu kā kompozītu, daudzlīmeņu zīmju sistēmu.

Kursa apjoms liedz iespēju piedāvāt poļu literatūru apgūt kā literatūras vēsturi, tomēr secīga astoņu tēmu apguves loģika ietver diahrono aspektu gan vertikālā griezumā (katras tēmas ietvaros), gan horizontālā griezumā (no pirmās līdz astotajai tēmai). Katrā tēmā (vertikālais griezumā) mēs virzāmies no vēsturiski senākajiem tekstiem pie mūsdienu tekstiem. Kursa apguves process no pirmās līdz astotajai tēmai paredz literatūrvēsturisku un kultūrvēsturiski ievirzi (no antīkās senatnes līdz postmodernismam).

Programmā lietoto kodu skaidrojums pievienots **1.pielikumā**.

Poļu valodas un literatūras mācību priekšmeta programmas tematu pārskats ir dots **5.pielikumā**.

Mācību satura apguvei izmantojamie mācību līdzekļi iekļauti **6.pielikumā**.

Mazākumtautības (poļu) valoda

1. Dažādu valodas līmeņu vienību izmantošana runā

1. Dažādu valodas līmeņu vienību izmantošana runā	2. Klausītāja lomā (runātāja personības portrets mūsdienu komunikācijas situācijā)	3. Teksts un tā stilistiskā analīze	4. Zinātniskā un lietišķā stila tekstveide
--	---	--	---

Temata apguvei ieteicamais laiks: 12 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: sistematizēt un papildināt esošās zināšanas par valodu kā zīmju sistēmu, par valodas funkcijām, par kļūdām, kas rodas tās lietošanas procesā, analizējot savu un citu runas īpatnības, kā arī padziļināt prasmi izmantot vārdnīcas un citus informācijas avotus, lai mūsdienu saziņā pareizi un produktīvi lietotu valodu vienības.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none">Valoda tradicionāli tiek uztverta kā zīmju sistēma, kas veidota pēc noteiktiem principiem un veic noteiktas funkcijas. Valodu ir ērti raksturot, sadalot to hierarhiskos līmeņos, kur katrs nākamais līmenis ir balstīts uz iepriekšējo; katram līmenim ir raksturīgas noteiktas vienības, starp kurām pastāv noteiktas attiecības. Katram līmenim atbilst noteiktas valodniecības nozares. Zināšanas par valodas sistēmas uzbūvi, attīstību un funkcijām palīdz mērķtiecīgi, prasmīgi un radoši izmantot visu valodas līmeņu vienības dažādos saziņas veidos. (V.L.O.2., V.L.O.4.)	<ul style="list-style-type: none">Izprot valodu kā zīmju sistēmu un analizē dažādu valodas līmeņu vienību mijiedarbi. (V.L.O.4.1., V.L.O.4.2.)Analizē un lieto valodas sistēmas dažādu līmeņu vienības, ņemot vērā to iespējamās funkcijas konkrētā situācijā. Izskaidro izmantoto valodas vienību atkarību no funkcijām, kuras valoda veic noteiktā situācijā. (V.L.O.4.3., V.L.O.4.4., V.L.O.4.5., V.L.O.4.6., V.L.O.4.7.)Identificē un analizē dažādu valodu sastatāmās vienības, izmantojot šādu informāciju valodu apguves

<ul style="list-style-type: none"> • Visas pasaules valodas pēc savas būtības ir sistēmiskas, tātad tās var raksturot pēc vieniem un tiem pašiem principiem. Dažādu saziņā izmantoto valodu vienību sastatāmā analīze palīdz labāk izprast pētāmās valodas sistēmu un ļauj to labāk apgūt. (V.L.O.4.) • Valodas sistēma izpaužas valodas lietojumā (fonēmu, morfēmu, vārdu, vārdu savienojumu, teikumu, tekstu izveidē) atbilstoši saziņas mērķim, valodas funkcijām un valodas kultūras normām. Saziņas pamatā ir verbāli un neverbāli izteiksmes līdzekļi, zīmes. Izmantoto valodas līdzekļu analīze palīdz atpazīt sarunu biedra runas īpatnības, kompetenti izveidot saziņas stratēģiju, komentējot sarunu biedra valodas normu pārkāpumus. (V.L.O.2., V.L.O.4.) • Valodas kultūrā tiek šķirtas obligātās literārās valodas normas, variatīvās, situatīvās (stilistiskās) normas, motivētās normas pārkāpumi. Literārās valodas normas ir mainīgas, tāpēc tas ir jāvērtē no mūsdienīguma viedokļa. Literārās valodas normu funkcionalitāti nosaka jaunākie normatīvie avoti. Dažādu valodas līmeņu vienību izmantošanas normu zināšana padara izteikumu prasmīgu, bagātina to un veicina individuāla sazināšanās stila izstrādi. (V.L.O.2., V.L.O.4.) 	<p>procesā. (V.L.O.4.1., V.L.O.4.2.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Apkopo darbam ērtā formā jau zināmas zināšanas par kļūdām, arī par to labošanas iespējām, lai uzlabotu savas prasmes valodas vienību izmantošanā. (V.L.O.2.1., V.L.O.4.1., V.L.O.4.2.) • Apkopo, noformē un izmanto mūsdienu valodas vienību kļūdainas lietošanas piemērus kā materiālu analīzei. (V.L.O.2.1., V.L.O.2.2., V.L.O.2.3.) • Izveido un izmanto savas stratēģijas, lai atrastu, klasificētu kļūdas valodas vienību lietošanā, noteiktu kļūdas cēloni un korekti izlabotu, piedāvājot dažādus variantus. Rediģēšanas laikā izmanto speciālas programmas. (V.L.O.2.2., V.L.O.2.3., V.L.O.4.1., V.L.O.4.2.) • Izmanto normatīvus avotus (dažādu veidu vārdnīcas, t.sk. elektroniskās), izvēloties atbilstošāko valodas vienības variantu attiecīgajā kontekstā. (V.L.O.2.1., V.L.O.4.3., V.L.O.4.4., V.L.O.4.5.) • Komentē rediģēšanas rezultātus dažādās vidēs (attālināti virtuālajā serverī, kontaktu grupā), korekti labojot sarunu biedra kļūdas un korekti reaģējot uz komentāriem par savas runas īpatnībām. (V.L.O.2.3., V.L.O.2.4.)
<p>Komplekss sasniedzamais rezultāts</p>	<p>Ieradumi</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Kompetenti izmanto zināšanas par valodu kā zīmju sistēmu, kura veic noteiktas funkcijas, kā arī par iespējamām kļūdām, kas rodas dažāda veida saziņā, 	<ul style="list-style-type: none"> • Veido ieradumu domāt par valodu sistēmiski un izmantot zināšanas par valodu sistēmām, apgūstot citas valodas, kā arī pareizi lietot (atlasīt) valodas vienības

<p>analizējot, koriģējot un bagātinot savu runas uzvedību, lai nekorekta valodas līdzekļu izmantošana netraucētu produktīvu komunikāciju. (V.L.O.2.1., V.L.O.2.2., V.L.O.2.3., V.L.O.2.4., V.L.O.4.1., V.L.O.4.2., V.L.O.4.3., V.L.O.4.4., V.L.O.4.5., V.L.O.4.6., V.L.O.4.7.)</p>	<p>visos mācību darbības veidos un jomās. (Tikumi – gudrība, centība; vērtības – kultūra)</p>
<p>Jēdzieni: zīme, valodas funkcija (komunikatīvā, kognitīvā (domāšanas un izziņas), kulturoloģiskā, estētiskā, nominatīvā, emocionāli ekspresīvā), obligātā norma, variatīvā norma, situatīvā (stilistiskā) norma, motivētā kļūda, rediģēšanas zīme.</p>	

Temata apguves norise

- Analizē pazīstamo sistēmu piemērus (internets, saules sistēma, asinsvadu sistēma u.c.), nosaka, kādas īpašības ir raksturīgas jebkurai sistēmai, formulē savu "sistēmas" jēdziena definīciju.
- Analizē dažādu sistēmu zīmes (ceļa zīmes, nacionālie simboli, kurlmēmo valoda), atklāj zīmes komponentus (forma un saturs), sniedz apkopotu termina "zīme" definīciju, dažādu līmeņu valodu zīmju piemērā definē terminu "valodas zīme".
- Analizē valodnieciskos terminus (apgūtos pamatskolā), kas pārstāv atsevišķus valodas sistēmas līmeņus; formulē kritērijus terminu klasificēšanai. Izveido sistēmu no iegūtajām terminu grupām, atspoguļojot to mijiedarbības principus un būtību. Sniedz konkrētus piemērus par dažādām grupām piederošo valodu vienību mijiedarbību.
- Secina (piemēram, esejā "Par un pret"), vai valoda ir sistēma.
- Analizē un apspriež ar klasesbiedriem literāros tekstus (A.Mickiewicz, C.Norwid, S.Lem), secina par izmaiņām valodas sistēmā, to ātrumu.
- Dažādos avotos atrod un analizē teorētisko materiālu (materiālu analīzei var ieteikt skolotājs) par valodas funkcijām. Sniedz piemērus, kuros valoda veic dažādas funkcijas.
- Analizē reālās situācijas, literārā darba fragmentus, noteic valodas funkcijas (piemēram, komunikatīvā, kognitīvā (domāšanas un izziņas), kulturoloģiskā, estētiskā, nominatīvā, emocionāli ekspresīvā).
- Īsi un sistemātiski prezentē savas analīzes rezultātus, pierādot, ka valoda ir sistēma, kas mainās laika gaitā un veic funkciju virkni.
- Izmantojot digitālās prasmes un elektroniskos resursus, izveido shēmu (balstoties uz skolēna pašreizējām zināšanām), kas atspoguļo jebkuras apgūstāmās valodas sistemātisko raksturu.
- Atrod sastatāmās dzimtās un apgūstāmās valodas zīmes (balstoties uz skolēna pašreizējām zināšanām), analizē iegūto informāciju, prognozē iespēju izmantot dažādu valodu sistēmu zīmju salīdzinošo analīzi valodu apgūvē. Min konkrētus šādas izmantošanas piemērus.

- Sistematizē, apkopo turpmākai lietošanai ērtā veidā (konspekts, individuālā vārdnīca par tematu, shēmā, tabulā) esošo informāciju par literārās valodas normām, runas kļūdu tiem.
- Papildina informāciju par literāro, neliterāro valodu, par runas normām (obligātā un variatīvā norma, situatīvā (stilistiskā) norma, motivētie normas pārkāpumi) no mācību grāmatām, rokasgrāmatām, vārdnīcām (arī no e-vides). Apkopo runas kļūdu piemērus (klasesbiedru, ģimenes locekļu, televīzijas un radio žurnālistu runa, e-vide utt.) tālākai analīzei, patstāvīgi izvēloties runas kļūdu grupēšanas principus un kritērijus. Analizē runas kļūdas, norādot to tipu, rašanās iemeslu, labošanas veidu.
- Noteic normas variantu izmantošanas gadījumus un noteikumus; analizē un modelē motivētas literārās valodas normu pārkāpšanas situācijas.
- Atlasa materiālu runas kļūdu analīzei un labošanai tradicionālajās vārdnīcās, elektroniskajās vārdnīcās un dažādu veidu rokasgrāmatās, novērtē šo avotu autoritāti.
- Veic teksta analīzi no literārās valodas normu ievērošanas viedokļa (izmantojot speciālas programmas kur tas ir iespējams):
 - pasvītro tekstā valodas kļūdas visos līmeņos (fonētiskajā, morfoloģiskajā, leksiskajā, sintaksiskajā), valodas faktus, kas prasa papildu komentārus, izmantojot atbilstošas rediģēšanas zīmes;
 - pārbauda pieļaujamo variantu esamību, precizē nesaprotamu valodas faktu nozīmi, izmantojot dažādas rokasgrāmatas un vārdnīcas;
 - noteic motivētu runas kļūdu gadījumus, skaidro, kādu ekspresīvu, estētisku funkciju tie veic;
 - atrod vārdnīcas šķirkļi leksiskās, gramatiskās, stilistiskās norādes, leksiskās saistāmības nosacījumus un piemērus, vārda lietojuma variantus; salīdzina, novērtē dažādās vārdnīcās sniegto informāciju un pamatoti izvēlas obligāto vai pieļaujamo normu; izmanto bilingvālās un skaidrojošās vārdnīcas, lai analizētu un novērtētu aizgūšanas nepieciešamību;
 - izvēlas kļūdu labošanas variantus, kas ļauj saglabāt individuālu autora stilu, informācijas apjomu, emocionālo nokrāsu.
- Apspriež (ja tas ir iespējams) analīzes rezultātus ar teksta autoru, salīdzina pašnovērtējumu ar tā paša teksta analīzi, ko veicis cits cilvēks. Diskusijas procesā izvēlas optimālu kļūdu labošanas variantu.
- Rediģē rakstiskus un mutiskus tekstus un skaidro runas kļūdas autoriem, kuriem poļu valoda nav dzimtā valoda.
- Apkopo savus rediģēšanas labojumus, kas izveidoti tekstā dažādos darba posmos, kā arī citu personu veiktos rediģējumus. Novērtē savu dinamiku valodas normu apguvē un rediģēšanā. Plāno savu turpmāko darbību šo prasmju pilnveidošanai.

Starppriekšmetu saikne

Latviešu valoda, svešvaloda	Sastata latviešu valodas un mazākumtautības valodas zīmju sistēmu dažādos līmeņos (frazeloģiskas vienības, sakāmvārdi, teicieni, pieturzīmes utt.), identificējot kopīgas likumsakarības.
------------------------------------	---

Sociālās zinības	Modelē saziņas situācijas, kurās tiek īstenota taktiska attieksme pret neprecizitātēm un kļūdām citu cilvēku runā, šo kļūdu korekta labošana.
Datorika, programmēšana	Izskata programmēšanas valodas kā zīmju sistēmas, aktualizējot zīmes sastāvdaļas (saturu un izteiksmi); izmanto teksta rediģēšanas elektroniskās iespējas, e-vidē pieņemtas rediģēšanas zīmes.

2. Klausītāja lomā (runātāja personības portrets mūsdienu komunikācijas situācijā)

1. Dažādu valodas līmeņu vienību izmantošana runā	2. Klausītāja lomā (runātāja personības portrets mūsdienu komunikācijas situācijā)	3. Teksts un tā stilistiskā analīze	4. Zinātniskā un lietīšķā stila tekstveide
--	---	--	---

Temata apguvei ieteicamais laiks: 10 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: pilnveidot izpratni par izmaiņām un to cēloņiem mūsdienu poļu valodā (komunikatīvais aspekts), izpētīt dažāda veida aktuālos diskursus, kā arī analizējot un vērtējot komunikācijas situācijas no dažādiem aspektiem, lai spētu noteikt savas un sarunbiedra runātāja personības (runātāja personības portreta) īpatnības, prognozēt un vadīt komunikācijas procesu mūsdienu saziņas apstākļos.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none"> ● Moderno diskursu analīze, mūsdienu komunikācijas situācijas iezīmju identificēšana un apzināšanās (t.sk. e-vide, multikulturālā, starpetniskā) ļauj uzlabot savas komunikācijas prasmes un būt veiksmīgam mūsdienu sabiedrībā, rupējoties par runas kultūru. (V.L.O.1.) ● Komunikācijas norise ir atkarīga no konkrētās situācijas un konteksta (laiks, vieta, iepriekšējā pieredze, kultūras atšķirības u.c.), kā arī no saziņas veida (formālais, primitīvais, lietišķais, sirsnīgais, manipulatīvais, laicīgais u.c.). (V.L.O.1.) ● Mūsdienu personība realizē un pauž e-vidē savu virtuālo identitāti. (V.L.O.1.) ● Savas runas analīze un vadīšana (valodas resursu izmantošana), ētisko normu (pašcieņa, pieticība, cieņa pret sarunbiedru, viņa uzskatiem) ievērošana palīdz radīt oriģinālu runas stilu, tādējādi mērķtiecīgi ietekmējot sarunbiedru, t.sk. sociālajos medijos. (V.L.O.1., V.L.O.2.) ● Sarunbiedra runas un viņa demonstrēto uzskatu un personības pozīcijas analīze palīdz pilnveidot un pareizi piemērot dažādas komunikācijas stratēģijas. (V.L.O.1., V.L.O.2.) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Analizē materiālu (teorētiskie pētījumi, saziņas situācijas: reālas un modelētas, no mākslinieciskajiem un e-vides tekstiem), lai apkopotu informāciju par mūsdienu saziņas situācijas pazīmēm (piemēram, virtuālā, multikulturālā, starpetniskā). (V.L.O.1.1., V.L.O.2.2., V.L.O.2.3.) ● Nosaka motivētu runas kļūdu lomu dzimtās valodas nesēja runā mūsdienu saziņas situācijā. (V.L.O.1.1., V.L.O.2.2., V.L.O.2.3.) ● Veido datu bāzi turpmākai analīzei, izceļot sarunbiedra runā faktus, kas apliecina sociāli psiholoģisko (sociālās, psiholoģiskās, intelektuālās īpašības, personiskās intereses, hobiji, estētika) stāvokli, runas īpatnības visos valodas līmeņos, izvēlēto saziņas veidu un runas kultūru. (V.L.O.1.1., V.L.O.1.3., V.L.O.2.2., V.L.O.2.3.); ● Atpazīst aktuālos diskursus, apraksta sarunbiedra runātāja personības portretu. Analizējot virtuālo identitāti, ņem vērā tās atšķirības no reālās. (V.L.O.1.1., V.L.O.1.3., V.L.O.2.2., V.L.O.2.3.) ● Izmanto elektroniskos resursus informāciju vākšanai, savu un citu cilvēku runas, kā arī intervijas ierakstīšanai; pārveido audio un video informāciju ērtajā formā turpmākai lietošanai (shēma, diagramma, vārdnīcas šķirklis, tabula, tēzes, saistošs teksts). (V.L.O.1.1., V.L.O.2.2., V.L.O.2.3.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
<ul style="list-style-type: none"> ● Aktuālo diskursu analīzes procesā noteic izmaiņas mūsdienu poļu valodā (komunikatīvais aspekts) un to cēloņus. ● Noteic sava un sarunbiedra runas pazīmes (runātāja personības portretu), analizējot mūsdienu komunikācijas 	<ul style="list-style-type: none"> ● Veido ieradumu vērīgi lūkoties/ klausīties valodu lietojumā tuvākajā apkārtnē, attīstot izziņas prasmes un jaunas informācijas un atziņu ieguves prieku, analizēt pašreizējo dažādas sarežģītības pakāpes saziņas situāciju, lai izveidotu savu saziņas stratēģiju ar jebkuru sarunbiedru. (Tikumi – gudrība, centība; vērtības – cilvēka cieņa, kultūra)

<p>situācijas, kurās sarunbiedra personība ir vai nav pazīstama, vai anonīma (e-vidē), lai prognozētu un vadītu produktīvu komunikāciju. (V.L.O.1.1., V.L.O.1.3., V.L.O.2.2., V.L.O.2.3., V.L.O.2.4.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Veido ieradumu interpretēt jebkuru komunikācijas ziņojumu atbilstoši tā mērķim, mēģinot noteikt arī netieši izteikto komunikācijas nolūku. (Tikumi – atbildība, gudrība, drosme, godīgums; vērtības – cilvēka cieņa, kultūra, brīvība)
<p>Jēdzieni: diskurss, runātāja personības portrets, virtuāla identitāte, saziņas veids (formālais, primitīvais, lietišķais, sirsnīgais, manipulatīvais, laicīgais).</p>	

Temata apguves norise

- Patstāvīgi vai grupā atrod mācību grāmatā, zinātniskos rakstos, e-vidē un sistematizē informāciju par dažādām saziņas veidu klasifikācijām: līdzekļu (verbālā, neverbālā), pastarpināta (tieša, netieša), atkarībā no izmantotās saziņas tehnikas un tā mērķiem (formāla, primitīva, lietišķa, sirsnīga, manipulatīva, laicīga).
- Analizē dažādas saziņas veidu klasifikācijas, apspriež ar klasesbiedriem to izmantošanas jomas, secina par daudzu klasifikāciju rašanās iemesliem.
- Atrod mākslinieciskajā literatūrā saziņas situāciju piemērus, nosaka saziņas veidu, analizē varoņa izmantoto saziņas veidu, lai noteiktu autora izveidotā tēla īpatnības.
- Analizē saziņas situācijas, kurās iesaistās reālajā dzīvē. Noteic savā ikdienā biežāk sastopamus saziņas veidus, objektīvos un subjektīvos tieši šo veidu izmantošanas iemeslus; izmantojot piemērus, parāda, kā mainās/nemainās citi saziņas situācijas komponenti atkarībā no izvēlēta komunikācijas veida.
- Sniedz piemērus par savu līdzdalību multikulturālās, starpetniskajās saziņas situācijās, kā arī e-vidē, atklāj šādu situāciju komponentus (komunikācijas dalībnieki, vieta, laiks, komunikatīvais nolūks un citi). Parāda, kā komunikācijas veida izvēle ietekmē komunikatīvā mērķa sasniegšanu mūsdienu komunikācijas situācijā. Paredz, kā cita saziņas veida izvēle tādā pašā situācijā varētu ietekmēt rezultātu.
- Modelē saziņas situāciju (piedalās klasesbiedru izveidotajās situācijās), izvēlas saziņas veidu, kas atbilst situācijas īpatnībām un veicina komunikatīvā mērķa īstenošanu. Analizē, kā personības īpatnības ietekmē saziņas veida izvēli.
- Vērtē saziņas situācijas rezultativitāti un izvēlēta saziņas veida efektivitāti.
- Patstāvīgi vai grupā atrod mācību grāmatā, zinātniskos rakstos, e-vidē un apkopo informāciju par tendencēm mūsdienu poļu valodā, par virtuālo identitāti, par runātāja personības portretu un tā komponentiem (sociālpsiholoģiskais raksturojums (sociālās, psiholoģiskās, bioloģiskās īpatnības, personiskās intereses un aizraušanās); runas apraksts un analīze visos valodas līmeņos; runas kultūras iezīmes (uzvedības īpatnības saziņas situācijā, ētisko normu ievērošana, leksikas savdabīgums).

- Iepazīstas ar informāciju par runātāja personības portreta veidošanas metodēm, analizē tās, izvēlas tādu, kas atbilst esošajiem nosacījumiem.
- Raksturo interviju kā žanru. Formulē kvalitatīva jautājuma kritērijus.
- Raksturo cilvēku kā informācijas avotu, prognozē, kādas grūtības var rasties aptaujas, anketēšanas un intervijas laikā. Piedāvā grūtību pārvarēšanas veidus. Izveido intervijas jautājumu sarakstu, nosaka intervijas uzdevumus, izstrādā intervijas stratēģiju.
- Meklē un apkopo informāciju par mutvārdu teksta ierakstīšanas un pārveidošanas paņēmieniem, nepieciešamās valodas informācijas apstrādes paņēmieniem no intervijas teksta, metodēm darbam ar saņemto informāciju, testē šos paņēmienus, izvēlas produktīvākos savam darbam.
- Izvēlas un prezentē interesantus faktus no izpētītās teorētiskās bāzes. Apspriež problēmas, kas rodas, strādājot ar teorētisko materiālu, meklē risinājumus.
- Apraksta un prezentē literāro varoņu runas īpatnības, atspoguļojot viņu piederību noteiktam laikmetam, vecumam, dzimumam, sociālajai videi, profesijai utt. Veic runas īpatnību salīdzinošo analīzi (Adam Mickiewicz “Pan Tadeusz”, Bolesław Prus “Lalka”), atklāj apstākļus, kas veidojuši tieši šādas runas īpatnības.
- Veido klasesbiedra, ģimenes locekļa vai savu runas īpatnību aprakstu (projekta darbs), izmantojot ierakstītu runu un pieejamus rakstiskus materiāla avotus (vēstules, emuārus, īsziņas), akcentējot uzmanību uz noteiktas sociālās grupas vai atsevišķas personas tipiskām runas kļūdām, norādot kļūdu rašanās iemeslus (lingvistiskās un ekstralingvistiskās), piedāvā to labojumu ceļus. Ievēro likumu par personas datu aizsardzību, saziņas morālajām un ētiskajām normām.
- Prezentē savāktu materiālu. Sistematizē materiālu, kas iegūts no klasesbiedru prezentācijām, uz kura pamata apraksta sava laikabiedra vispārinātas runas īpatnības, raksturo aktuālos diskursus. Apspriež mūsdienu cilvēka runas pozitīvos un negatīvos aspektus.
- Modelē saziņas situāciju un piedāvā variantus, kā pārvarēt mūsdienu cilvēka runas negatīvos aspektus, mainot saziņas veidu un citus komponentus.
- Salīdzina komunikāciju e-vidē un reālajā dzīvē. Noteic unikālās saziņas īpatnības e-vidē: anonimitāte, iespēja neievērot vispārpieņemtas komunikācijas normas, komunikatoru statusa atšķirību izlīdzināšana, valodas spēle, plaša auditorija, kas apgrūtina iespēju orientēties uz konkrētu adresātu utt.
- Apspriež ar klasesbiedriem virtuālās saziņas pozitīvos un negatīvos aspektus.
- Raksturo saziņas veidus e-vidē: e-pasts, forums, Skype, balss un video konferences, vebinārs, balss un video čats, ICQ u.c.
- Dalās ar virtuālās komunikācijas pieredzi, apspriež dažādu saziņas veidu pozitīvos aspektus.
- Apraksta, raksturo, novērtē virtuālo identitāti kā sarunu biedru, adresātu e-vidē.
- Piedalās diskusijā par vienu no tēmām: “Virtuālās komunikācijas anonimitāte: plusi un mīnusi”, “Virtuālais draugs. Draugs?”.

Starppriekšmetu saikne

Latviešu valoda, svešvaloda	Atklāj un pēta mūsdienu saziņas situācijas, valodu nesēju runas īpatnības, sastātā faktorus, kas veido šīs runas īpatnības un ietekmē saziņas situāciju.
Sociālās zinības	Toleranti un taktiski veic dialogu, ņemot vērā dažādus saziņas situācijas komponentus.
Kultūra un māksla Vēsture	Identificē kulturoloģiskos, vēsturiskos faktorus, kas ietekmē runātāja personības portreta veidošanos, kā arī saziņas situāciju.
Datorika, programmēšana	Atklāj radušos faktorus tehniski orientētā pasaulē, kas ietekmē mūsdienu runātāja personības portreta veidošanos un saziņas situāciju.

3. Teksts un tā stilistiskā analīze

1. Dažādu valodas līmeņu vienību izmantošana runā	2. Klausītāja lomā (runātāja personības portrets mūsdienu komunikācijas situācijā)	3. Teksts un tā stilistiskā analīze	4. Zinātniskā un lietišķā stila tekstveide
--	---	--	---

Temata apguvei ieteicamais laiks: 12 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: sistematizēt un papildināt esošās zināšanas par teksta stilistisko analīzi, uzlabot teksta stilistiskās analīzes prasmes, veidojot savas analīzes stratēģijas, analizējot dažādu stilu un žanru tekstu lingvistiskās un ekstralingvistiskās īpatnības, lai iegūtu nepieciešamo informāciju par jebkura teksta stilistiskajām īpatnībām teksta interpretēšanai un novērtēšanai.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none"> ● Dažādu valodas funkcionālo stilu teksti tiek izmantoti gan rakstiskā, gan mutvārdu formā. Valodas stils aptver visus valodas sistēmas līmeņus (fonētiku, morfoloģiju, leksiku, sintaksi). Noteikta stila tekstā tiek izmantoti dažādu valodas līmeņu stilistiskie resursi. (V.L.O.3.) ● Dažādu stilistiski marķēta teksta lingvistisko (leksiskie, morfoloģiskie, sintaktiskie līdzekļi) un ekstralingvistisko (lietojuma joma, valodas galvenā funkcija, žanrs, teksta mērķis) īpatnību atpazīšana ļauj analizēt teksta stilistisko piederību un kvalitāti, kas atvieglo tā izpratni, interpretāciju un turpmāku izmantošanu kā autoritatīvu informācijas avota paraugu savu tekstu izveidošanai. (V.L.O.3.) ● Tekstu stilistiskās analīzes oriģinālu stratēģiju patstāvīga izstrādāšana attīsta analītiskās un radošās prasmes. Dažādu stratēģiju izmantošana teksta stilistiskai analīzei ļauj ne tikai dziļi izprast kāda cita tekstu, bet arī analizēt savu tekstu, kas izveidots ar noteiktu stilistisko uzdevumu. (V.L.O.3.) ● Valodniecībā tradicionāli pazīstami pieci valodas funkcionālie stili un vairāki to apakšstili. Katram valodas funkcionālajam stilam un to tekstiem piemīt noteiktas pazīmes, bet mūsdienās nereti teksti var ietvert vairāku stilu īpatnības. Apakšstilu (piem., zinātniskā stila apakšstili – akadēmiskais, populārzinātniskais un mācību; lietišķā stila apakšstili – diplomātiskais, juridiskais un administratīvais) un stilistiski neviendabīgu tekstu īpatnību noteikšana palīdz dažādot sava teksta izveides paņēmienus. (V.L.O.3.) ● Stilistiskās sinonīmijas resursi dažādos valodas līmeņos ļauj veidot dažādu funkcionālo stilu tekstus. Analizējot un veidojot dažādu stilu tekstus, ir jāņem vērā šo resursu kompetenta 	<ul style="list-style-type: none"> ● Atpazīst dažādu stilu tekstus e-vidē un citos informācijas avotos, ņemot vērā stila ekstralingvistiskās un lingvistiskās īpatnības visos valodas struktūras līmeņos. Veic apakšstilu (piem., zinātniskā stila apakšstili – akadēmiskais, populārzinātniskais un mācību; lietišķā stila apakšstili – diplomātiskais, juridiskais un administratīvais), stilistiski viendabīgo un neviendabīgo tekstu stilistisko analīzi. (V.L.O.3.2., V.L.O.3.3.) ● Atpazīst dažādu valodas līmeņu stilistiskos resursus un stilistiskos līdzekļus (tropi un runas figūras, stilistiskie paņēmieni, runas stratēģijas un taktikas), kas tiek izmantoti teksta veidošanai. (V.L.O.3.2., V.L.O.3.3.) ● Izveido savas teksta stilistiskās analīzes stratēģijas, pamatojoties uz esošo tekstu analīzi un iepriekšējo novērtēšanu atbilstoši personīgajām vēlmēm. (V.L.O.3.1., V.L.O.3.2., V.L.O.3.3.) ● Izmanto dažādus avotus (mācību grāmatas, e-avotus, e-vārdnīcu resursus, sadarbības rezultātus utt.), lai veiktu kvalitatīvu teksta stilistisko analīzi. Novērtē informācijas avotus to ticamības ziņā. (V.L.O.3.2., V.L.O.3.3.) ● Izmantojot teksta stilistiskās analīzes rezultātus, identificē visproduktīvākos valodas stilistiskos resursus, lai izveidotu savu visefektīvāko runas uzvedības stratēģiju un pilnveidotu savu oriģinālo runas stilu mutvārdos un rakstos. (V.L.O.3.1., V.L.O.3.4., V.L.O.3.5.) ● Izmanto stilistiskās sinonīmijas resursus, lai pielāgotu tekstu dažādām saziņas situācijām, saglabājot tā saturu

izmantošana. (V.L.O.3.)	un mainot stilistisko piederību. (V.L.O.3.1., V.L.O.3.5.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
<ul style="list-style-type: none"> • Mērķtiecīgi izmanto tekstu (to lingvistiskās un ekstralingvistiskās īpatnības) stilistisko analīzi, izveidojot savas analīzes stratēģijas, kas dod iespēju iegūt pilnvērtīgu un uzticamu informāciju no jebkura stila teksta, interpretēt un novērtēt to, lai radītu pamatu dažādu stilu un apakšstilu tekstu veidošanai. (V.L.O.3.1., V.L.O.3.2., V.L.O.3.3., V.L.O.3.4., V.L.O.3.5.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Veido ieradumu kritiski izvēlēties daudzveidīgus informācijas avotus, kā arī ievērot autortiesības, izmantojot dažādu informāciju. (Tikumi – atbildība, godīgums, taisnīgums; vērtība – cilvēka cieņa) • Veido ieradumu izmantot valodas vienības atbilstoši teksta stilam un žanram, kā arī kritiski vērtēt eksperimentus un jaunus stila risinājumus valodā. (Tikumi – gudrība, centība; vērtības – cilvēka cieņa, kultūra)
<p>Jēdzieni: lingvistiska īpatnība, ekstralingvistiska īpatnība, stilistisks līdzeklis, stilistisks resurss, apakšstils, stilistiski viendabīgais teksts, stilistiski neviendabīgais teksts, stilistiskā sinonīmija.</p>	

Temata apguves norise

- Sistematizē, apkopo (piem., diagrammā vai tabulā) esošās zināšanas par funkcionālo stilu lingvistiskajām un ekstralingvistiskajām īpatnībām.
- Analizē skolotāja piedāvāto vai patstāvīgi atrasto materiālu par tēmu “Funkcionālie stili”. Papildina esošo informāciju par apakšstilu (piem., zinātniskā stila apakšstili – akadēmiskais, populārzinātniskais un mācību; lietišķā stila apakšstili – diplomātiskais, juridiskais un administratīvais) tekstu īpatnībām.
- Papildina esošo informāciju par leksikas, morfoloģijas, vārddarināšanas un sintakses stilistiskajiem resursiem, par stilistiskajiem līdzekļiem stilistiski marķētu tekstu veidošanai.
- Apspriež jauno informāciju ar klasesbiedriem, pamato šīs informācijas nepieciešamību darbam ar stilistiski marķētiem tekstiem, papildina iepriekš apkopoto materiālu.
- Iepazīstas ar dažāda stila tekstiem un to stilistiskās analīzes iespējām. Salīdzina stilistiskās analīzes variantus un izdara piezīmes par stilistisko analīžu struktūru un saturu, apkopo novērojumus ērtā formā (sastatāmā tabula, shēma).
- Patstāvīgi vai sadarbībā ar citiem uz teksta stilistiskās analīzes novērojumu pamata izstrādā rakstītā teksta stilistiskās analīzes plānu. Ja rodas nepieciešamība, saista savu plānu ar jau esošajiem paraugiem, ar klasesbiedru izstrādātajiem plāniem.

- Patstāvīgi izstrādā rakstītā teksta stilistiskās analīzes stratēģiju (vai analizē jau esošu), aprobē savu stratēģiju, analizējot konkrētu rakstīto tekstu. Izpēta savas stratēģijas pozitīvos aspektus un nepilnības, piedāvā stratēģijas pilnveidošanas variantus.
- Apspriež ar klasesbiedriem savas stratēģijas izstrādes gaitu un rezultātus.
- Pārveido tekstu, saglabājot tā saturu un mainot stilistisko piederību (piemēram, zinātniskais teksts zinātniski publicistiskajā stilā vai sarunvalodā, vai mākslinieciskajā stilā). Vārdnīcas šķirkļī atrod stilistisku informāciju, nosacījumus un saistāmības piemērus, vārda lietošanas variantus; salīdzina, novērtē dažādās vārdnīcās sniegto informāciju un pamatoti izvēlas obligāto vai pieļaujamo stilistiskā varianta izmantošanas normu.
- Analizē, apspriež ar klasesbiedriem iegūto rezultātu, stilistiskās sinonīmijas un citu valodas stilistisko resursu iespējas.
- Klausās tekstu, nosaka noteikumus, pēc kuriem mutvārdu runas stilistiskas analīzes plāns atšķirsies no rakstīta teksta analīzes plāna.
- Uz izstrādātas stratēģijas pamata rakstītā teksta analīzei veido mutvārdu runas stilistiskas analīzes stratēģiju.
- Pārbauda stratēģijas, veicot ierosinātā vai paša izvēlēta mutvārdu teksta stilistisko analīzi, un pieraksta teksta analīzi.
- Analizē un novērtē savu pakāpenisko darbību mutvārdu teksta stilistiskās analīzes laikā: identificē radušās problēmas, piedāvā risinājumus.
- Koriģē iepriekš izstrādāto teksta stilistiskās analīzes stratēģiju vai uzlabo piedāvāto.
- Simulē saziņas situācijas, mainot tās komponentus (saziņas dalībnieku sociālās lomas, vecums, vieta, komunikatīvais nolūks) un atkarībā no tā izmanto atbilstošus valodas stilistiskos resursus un stilistiskos līdzekļus (piem., saruna par tēmu “Lasīšanas labums” literatūras stundā klasē un ar klasesbiedriem neformālā vidē; ziņojums par tēmu “Motivācija vai disciplīna” zinātniskā konferencē skolā un saruna par šo pašu tēmu draugu lokā, forumā internetā, ”Debata oksfordska”).
- Izvēlas valodas stilistiskos resursus un stilistiskos līdzekļus runas darbības individuālās stratēģijas bagātināšanai un pilnveidošanai, prognozē to izmantošanas apstākļus un rezultātus saziņas situācijā

Starppriekšmetu saikne

Latviešu valoda, svešvaloda	Izmanto teksta, īpaši leksikas, stilistiskās analīzes prasmes, principus un stratēģijas citu valodu apguvei.
Datorika	Izveido valodu faktu, iegūtas un pārstrādātas teorētiskās informācijas elektronisku datu bāzi.
Kultūra un māksla	Pēta vēsturiskos un kulturoloģiskos faktus, kas ietekmējuši vai aktualizējuši noteiktu funkcionālo stilu valodā.

Vēsture	
---------	--

4. Zinātniskā un lietišķā stila tekstveide

1. Dažādu valodas līmeņu vienību izmantošana runā	2. Klausītāja lomā (runātāja personības portrets mūsdienu komunikācijas situācijā)	3. Teksts un tā stilistiskā analīze	4. Zinātniskā un lietišķā stila tekstveide
---	--	-------------------------------------	--

Temata apguvei ieteicamais laiks: 18 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: sistematizēt un papildināt esošās zināšanas par zinātnisko un lietišķo tekstu žanriem un stilistiskajām īpatnībām, uzlabot prasmes tekstu izveidē, analizējot, veidojot un novērtējot zinātnisko un lietišķo stilu un žanru tekstus, lai atklātu tajos savu intelektuālo potenciālu un situācijai atbilstošas saziņas prasmes.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none"> ● Zinātnisko (zinātnes valodas) stilu lieto mācību un akadēmisko studiju procesā, pētniecībā un dažādās profesionālās darbības jomās. Atbilstošie stilistiskie valodas resursi palīdz mērķtiecīgi un pilnvērtīgi izteikt zinātniskā teksta saturu un veiksmīgi ietekmēt adresātu, sarunu partneri. (V.L.O.2., V.L.O.3.) ● Zinātniskā stila apakšstili – akadēmiskais, populārzinātniskais un mācību – atšķiras ar tajos ietvertās informācijas apjomu, sarežģītības pakāpi, izklāsta formu un izmantotajiem valodas līdzekļiem. (V.L.O.2.3.) ● Zinātniskā teksta struktūrelementi (kopsavilkums, izmantotās literatūras saraksts, komentāri, satura rādītājs u.c.) rūpīgi jāsaprot ar pamatteksta saturu, ievērojot noteiktas tekstveides prasības. Tekstā jāievēro precīzs terminu lietojums. (V.L.O.3.) ● Zināšanas par zinātnisko tekstu radīšanas likumiem, patstāvīgi izstrādātu un esošo rakstīšanas stratēģiju izmantošana ļauj izteikt sevi kā intelektuālu personību un veiksmīgi iesaistīties zinātniskajā komunikācijā. (V.L.O.2., V.L.O.3.) ● Lietišķais stils ir valodas paveids, ko lieto formālos darījumos un oficiālos dokumentos. To galvenokārt izmanto rakstu valodā, taču lietišķa satura jautājumi tiek risināti arī mutvārdu runā. Mērķtiecīga likumu un stratēģiju izmantošana lietišķa teksta radīšanai palīdz realizēt sevi saziņā ar potenciālo darba devēju, profesionālajā darbībā un sabiedriskajā dzīvē. (V.L.O.2., V.L.O.3.) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Analizē e-vidē atrastos zinātnisko un lietišķo žanru tekstus, ņemot vērā to stilu, apakšstilu un žanru īpatnības, autoritāti. (V.L.O.2.1., V.L.O.2.2., V.L.O.2.3., V.L.O.3.2., V.L.O.3.3.) ● Piedalās zinātniskajā saziņā, veido dažādu žanru zinātniskos tekstus (konspekts, pētnieciskais darbs, referāts, tēzes, recenzija, anotācija), izmantojot atbilstošos stilistiskos līdzekļus un valodas resursus teksta satura nodošanai, ņemot vērā savas zinātniskās intereses. (V.L.O.2.2., V.L.O.2.4., V.L.O.3.1., V.L.O.3.3.) ● Sistematizē iegūtās zināšanas un prasmes, veidojot sekundāro tekstu: tabulas (salīdzināmās, statistiskās, kombinācijas u.c.), plānus (jautājumu, tēžu, nosaukumu u.c.), shēmas (saraksts, process, cikls, hierarhija, sakari, kombinācijas), konspekti (plānveida, tekstuālie, brīvie, tematiskie). (V.L.O.3.1., V.L.O.3.3.) ● Atrod e-vidē un izvēlas piemērotu paraugu lietišķa stila teksta izveidei, strādā ar dokumentu veidnēm (anketas, veidlapas, kvītis, vīzas dokumenti, valodas pase, pieteikumi, reģistrācijas dokumenti, iestājoties augstskolā), ko piedāvā dažādas instances e-vidē. (V.L.O.2.1., V.L.O.2.2., V.L.O.3.1., V.L.O.3.2.) ● Veido dažādu žanru lietišķus tekstus (iesniegums, motivācijas vēstule, dzīvesgājuma apraksts (CV)), piedalās lietišķajā saziņā, attīsta lietišķās valodas mijiedarbības prasmes, orientējoties uz savu

<ul style="list-style-type: none"> • Lietišķā stila apakšstili – diplomātiskais (deklarācija, nota, paziņojums u.c.), juridiskais (likums, statūti, spriedums u.c.) un administratīvais (iesniegums, motivācijas vēstule, protokols u.c.) – atšķiras ar žanru kopumu, ar tajos ietvertās informācijas apjomu, sarežģītības pakāpi, izklāsta formu un izmantotajiem valodas līdzekļiem. (V.L.O.3.) • Izveidotā zinātniskā un lietišķā teksta analīze, novērtēšana un rediģēšana ļauj uzlabot šī teksta kvalitāti un izsekot savas komunikācijas dinamiku zinātniskajā un lietišķajā vidē. (V.L.O.3.) 	<p>turpmāko profesionālo darbību. (V.L.O.2.2., V.L.O.2.4., V.L.O.3.1., V.L.O.3.2.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Patstāvīgi un sadarbībā ar citiem izstrādā, novērtē no efektivitātes viedokļa, rediģē stratēģijas zinātniskā un lietišķā stila un žanra tekstu izveidei, ņemot vērā savu turpmāko izglītību un profesionālo darbību. (V.L.O.2.4., V.L.O.3.1., V.L.O.3.2., V.L.O.3.3.) • Analīzē un novērtē savu un citu radītos zinātniskos un lietišķos tekstus, seko savai dinamikai tekstveidē. Pēta zinātnisko un lietišķo sarunu gaitu, spriež par runu kvalitāti no valodiskā viedokļa, analizē runas etiķetes prasības zinātniskajā un lietišķajā vidē. (V.L.O.3.1., V.L.O.3.2., V.L.O.3.3., V.L.O.3.5.)
<p>Komplekss sasniedzamais rezultāts</p>	<p>Ieradumi</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Kompetenti veido zinātnisko un lietišķo stilu dažādu žanru tekstus, izmantojot tekstu analīzes procesā iegūtas zināšanas un prasmes, dažādas stratēģijas zinātnisko un lietišķo tekstu izveidei, lai aktīvi komunicētu zinātniskajā un lietišķajā jomā. Analizē un rediģē savus un citu personu veidotos tekstus, lai novērtētu, izstrādātu un izmantotu stratēģiju pozitīvos aspektus. (V.L.O.2.1., V.L.O.2.2., V.L.O.2.3., V.L.O.2.4., V.L.O.3.1., V.L.O.3.2., V.L.O.3.3., V.L.O.3.5) 	<ul style="list-style-type: none"> • Veido ieradumu kritiski izvēlēties daudzveidīgus informācijas avotus, kā arī ievērot autortiesības, izmantojot dažādu informāciju. (Tikumi – atbildība, godīgums, taisnīgums; vērtība – cilvēka cieņa) • Veido ieradumu izmantot valodas vienības atbilstoši teksta stilam un žanram, kā arī kritiski vērtēt eksperimentus un jaunus stila risinājumus valodā. (Tikumi – gudrība, centība; vērtības – cilvēka cieņa, kultūra)
<p>Jēdzieni: iesniegums, protokols, valodas pase, motivācijas vēstule, dzīvesgājuma apraksts (CV), pētnieciskais darbs, konspekts, referāts, tēzes, recenzija, anotācija, kopsavilkums, sekundārais teksts, runas etiķete</p>	

Temata apguves norise

- Veido anketu (e-vidē) un veic aptauju (aptauja skolās absolventus, vecākus, skolotājus u.c.) par kādu jautājumu, piemēram:
 - Kādi zinātniskā stila žanri bija visaktuālākie mācību, profesionālās darbības procesā?
 - Kādas grūtības radās šo tekstu veidošanas procesā?
 - Kādus paņēmienus, šo problēmu pārvarēšanas ceļus izdevās atrast?
- Veic iegūto datu statistisku analīzi (infografika, e-vidē) un nosaka (pamatojoties uz analīzi un savām vēlmēm) zinātnisko žanru kopumu tālākai izstrādei.
- Individuāli vai strādājot grupā, atrod teorētiskos un praktiskos (konkrētus radītos tekstus) materiālus (definīcijas, raksturojumi) par zinātniskajiem apakšstiliem, žanriem tālākai analīzei.
- Veic iegūtās informācijas analīzi un apraksta zinātnisko apakšstilu lingvistiskās un ekstralingvistiskās īpatnības, veido mūsdienīgu prasību sarakstu izstrādājamiem aktuālajiem zinātniskajiem žanriem (to struktūrai, saturam, valodai, noformējumam, īpaši e-vidē), pēta runas etiķetes prasības zinātniskajā vidē. Veido sekundāro tekstu tabulas, plānus, shēmas, konspekta veidā, apkopojot informāciju par zinātniskajiem žanriem.
- Pamatojoties uz iegūtajiem datiem un pašu mērķiem, izstrādā individuālās zinātnisko tekstu rakstīšanas stratēģijas (izvēlētie 3–4 žanri (konspekts, pētnieciskais darbs, referāts, tēzes, recenzija, anotācija) atkarībā no individuālajām vēlmēm).
- Izvēlas sev aktuālu zinātnisku problēmu, pamato tās aktualitāti, izvēlas šīs problēmas izklāstam (risinājumam, viedoklim) piemērotu zinātnisku žanru.
- Izveido atlasītā žanra zinātnisko tekstu, izmantojot stilistiskos līdzekļus, valodas resursus (t.sk. terminus), noformē to atbilstoši mūsdienu prasībām.
- Analizē grūtības, kas radušās teksta veidošanas procesā, un izstrādātās stratēģijas pozitīvos un negatīvos aspektus. Apspriež pašnovērtējuma rezultātus ar klasesbiedriem. Meklē problēmu risināšanas veidus, analizē klasesbiedru piedāvājumus.
- Pilnveido savu tekstu un iesniedz to mutvārdos vai publicē, radot iespēju komentēt e-vidē. Piedalās diskusijā, ievērojot zinātniskajā vidē pieņemto etiķeti.
- Apraksta un analizē savu pieredzi lietišķa teksta veidošanā:
 - situācijas, kurās bija jālieto prasmes veidot lietišķo tekstu žanri, kas bija pieprasīti, oriģināla dokumenta izveide vai gatavas veidnes aizpildīšana,
 - radušās grūtības, risinājumi,
 - palīdzības nepieciešamība no malas.
- Pēta dažādu uzņēmumu un mācību iestāžu vietnes, veido darījumu tekstu sarakstu, kas nepieciešami, lai pieņemtu darbā, iestātos augstskolā, vai citās lietišķajās situācijās. Atlasa tos, kuru veidošana prasa papildu zināšanas par žanra īpatnībām.

- Analizē vietnēs (e-vidē) piedāvātās lietišķo dokumentu veidnes. Ar saviem klasesbiedriem apspriež šāda lietišķa teksta struktūras rašanas iemeslus, pozitīvos un negatīvos aspektus.
- Atlasa mūsdienu cilvēkam un sev aktuālus lietišķā stila žanrus, kurus izmanto par tālākas izpētes priekšmetu.
- Atrod un sistematizē informāciju par lietišķo apakšstilu lingvistiskajām un ekstralingvistiskajām īpatnībām, par mūsdienīgām prasībām iepriekš izvēlētajiem lietišķā stila žanriem (saturs, struktūra, valodas īpatnības), par runas etiķetes prasībām lietišķajā vidē.
- Izstrādā lietišķa teksta rakstīšanas stratēģiju, ņemot vērā žanriskās un stilistiskās prasības, izmantojot dažādus stilistiskos valodas resursus, noformē tekstu atbilstoši mūsdienu prasībām.
- Modelē lietišķas saziņas situāciju (iekārtošana darbā, tehnikas nodošana garantijas remontam, pretenzijas noformēšana, līguma parakstīšana utt.) un izveido komunikācijai nepieciešamos lietišķa stila tekstus. Piedalās lietišķajā saziņā, ievērojot lietišķajā vidē pieņemto etiķeti. (Debata Oksfordska)
- Adresāta (piemēram, darba devēja, pārdevēja konsultanta) lomā sniedz ieteikumus kļūdu, neprecizitāšu novēršanai izveidotajos dokumentos.

Starppriekšmetu saikne

Latviešu valoda, svešvaloda	Pēta zinātnisko un lietišķo tekstu veidošanas principus dažādās valodās, izmanto iegūto informāciju izveidoto tekstu pilnveidošanai.
Datorika	Izmanto dažādas iespējas izveidoto tekstu drošai izvietošanai tīmeklī, strādā ar dokumentu veidnēm e-vidē (anketas, veidlapas, kvītis, vīzas dokumenti, valodas pase, pieteikumi, reģistrācijas dokumenti, iestājoties augstskolā).
Kultūra un māksla Vēsture	Pēta vēsturiskos un kulturoloģiskos faktorus, kas ietekmējuši zinātniskā un lietišķā stila žanru parādīšanos un noformēšanu.
Dabaszinātņu mācību joma	Izmanto poļu valodas stundās apgūtās prasmes tekstu izveidei, ievērojot savas zinātniskās intereses.

5. Runātāja lomā (runātāja personības veidošana mūsdienu valodas vidē)

5. Runātāja lomā (runātāja personības veidošana mūsdienu valodas vidē)	6. Teksta kontekstuālā un lingvistiskā analīze	7. Oriģinālu tekstu, kas atspoguļo autora individuālo stilu, izveide, vērtēšana, rediģēšana
---	---	--

Temata apguvei ieteicamais laiks: 17 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: pētīt mazākumtautības valodu kā kultūras un sabiedrisko mantojumu, noteicot valodā fiksētās sabiedriskas, kultūras, nacionālās, ētiskās vērtības, lai raksturotu mazākumtautības valodas nozīmi mūsdienu valodu vidē Latvijā, ES, pasaulē un savas etniskās identitātes, personības izveidē; pilnveidot saziņas kultūru, veidot saziņas individuālas īpatnības, piedaloties daudzveidīgās un sarežģītās saziņas situācijās, analizējot un vērtējot savu un citu publisko uzstāšanos no dažādiem aspektiem, lai veiksmīgi izmantotu publiskas uzstāšanās prasmes jebkādos (t.sk. nepazīstamos) mūsdienu saziņas apstākļos.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none"> ● Piešķirot valodai noteiktu juridisko statusu, tiek nodrošināta šīs valodas aizsardzība un attīstība. Izpratne par mazākumtautības valodas statusu un nozīmi Latvijā, ES, pasaulē palīdz saliedētas sabiedrības izveidē. (V.L.O.1.) ● Valodā fiksētās sabiedrisko, kultūras, nacionālo, ētisko vērtību pētīšana ļauj spriest par valodas nozīmīgo lomu cilvēka dzīvē un sabiedrībā. (V.L.O.1.) ● Komunikācijas prasmju uzlabošana un mūsdienu žanru apguve dažādās saziņas jomās (biznesa, zinātniskās, privātās) palīdz veidot individuālo uzstāšanās stilu veiksmīgai tālākizglītībai, profesionālajai un karjeras izaugsmei nākotnē. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Spriež par mazākumtautības valodas statusu, valodas situāciju Latvijā, Eiropas Savienībā, pasaulē, par to nozīmi saliedētas sabiedrības veidošanā. (V.L.O.1.1.) ● Noteic valodā fiksētās sabiedriskās, kultūras, nacionālās, ētiskās vērtības, ar konkrētiem piemēriem izskaidro to nozīmi sabiedrības dzīvē. (V.L.O.1.3., V.L.O.1.4.) ● Plāno savas valodas pilnveides procesu, ņemot vērā valodā fiksētās sabiedriskās, kultūras, nacionālās, ētiskās vērtības. (V.L.O.1.3., V.L.O.1.4.) ● Izstrādā publiskas uzstāšanās stratēģiju, izmanto efektīvus informācijas nodošanas veidus, verbālos un

<p>(V.L.O.1., V.L.O.2., V.L.O.3.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Mūsdienu cilvēks izmanto daudzveidīgus virtuālos resursus, piemēram, korpusus un digitālos rīkus, e-vidē kļūst par socializācijas un pašrealizācijas telpu, komunikācija bieži notiek e-vidē; e-vides īpatnības (anonimitāte, iespēja neievērot vispārpieņemtas komunikācijas normas, komunikatoru statusa atšķirību izlīdzināšana, valodas spēle, plaša auditorija, kas padara neiespējamu orientēties uz konkrētu adresātu utt.) un virtuālās identitātes problēmas paver jaunas iespējas izpētei. (V.L.O.1., V.L.O.2., V.L.O.3.) ● Sistemātiska savu un citu publisko uzstāšanos analīze un vērtēšana dod iespēju sekot līdzī savas un citu runātāja personības veidošanai, kā arī virtuālai identitātei. (V.L.O.1., V.L.O.2., V.L.O.3.) 	<p>neverbālos līdzekļus, lai sniegtu savas idejas, uzskatus un radītu ieinteresētību, pievērstu auditorijas uzmanību. Prezentē (t.sk. e-vidē) savus materiālus. (V.L.O.2.2., V.L.O.2.3., V.L.O.2.4., V.L.O.3.1., V.L.O.3.5.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Komunikatīvā nolūka veiksmīgai īstenošanai izvēlas saziņas veidu, kas atbilst dažādu situāciju īpatnībām. Komunicējot e-vidē, ņem vērā šīs saziņas veida specifiskās īpatnības. (V.L.O.2.2., V.L.O.2.3., V.L.O.2.4., V.L.O.3.1., V.L.O.3.5.) ● Analizē un novērtē savas un citas publiskas runas prasmes, seko šo prasmju veidošanas dinamikai, izmanto komunikatīvo vidi (t.sk. e-vidi) personiskai attīstībai. (V.L.O.2.2., V.L.O.2.3., V.L.O.2.4., V.L.O.3.1., V.L.O.3.5.) ● Izveido oriģinālu saziņas stratēģiju, ņemot vērā mūsdienu komunikācijas apstākļus. (V.L.O.1.1., V.L.O.2.2., V.L.O.2.3, V.L.O.2.4.)
<p>Komplekss sasniedzamais rezultāts</p>	<p>Ieradumi</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● Raksturo mazākumtautības valodu kā tautas kultūras un sabiedrības mantojumu, minot konkrētus piemērus sabiedrisko, kultūras, nacionālo, ētisko vērtību atspoguļojumama valodā, kas dod iespēju izteikt pamatotu viedokli par mazākumtautības valodas statusu un nozīmi Latvijā, ES, pasaulē, par valodas nozīmīgumu savas personības attīstībā. ● Mērķtiecīgi lieto, analizē un novērtē piemērotos attiecīgai mūsdienu saziņas situācijai saziņas stratēģijas, informācijas nodošanas veidus, valodas 	<ul style="list-style-type: none"> ● Veido ieradumu, izmantojot komunikatīvo vidi un prasmes personiskajiem, sabiedriskajiem mērķiem un izglītībai, ievērot ētikas pamatprincipus gan tiešā kontakta situācijās, gan arī elektroniskajā saziņā. (Tikumi – atbildība, godīgums, gudrība, laipnība, savaldība, tolerance; vērtība – cilvēka cieņa, kultūra) ● Veido ieradumu argumentēti un toleranti spriest par pretrunīgi vērtētiem sociālajiem un politiskajiem jautājumiem, nebaidīties izteikt pieņēmumus, ko spēj argumentēti pamatot un pierādīt ar atbilstošiem

<p>stilu verbālus un neverbālus līdzekļus, prezentējot zināšanas, idejas, uzskatus un vērtējumus, lai izveidotu un dažādos saziņas apstākļos izrādītu savu individuālo uzstāšanās stilu, kā arī personību. (V.L.O.1.1., V.L.O.1.3., V.L.O.1.4., V.L.O.2.2., V.L.O.2.3., V.L.O.2.4., V.L.O.3.1., V.L.O.3.3., V.L.O.3.5.)</p>	<p>faktiem teorētiskajā literatūrā. (Tikumi – atbildība, gudrība, drosme; vērtība – cilvēka cieņa)</p>
<p>Jēdzieni: mazākumtautības valoda, valodas statuss, valodas situācija, identitāte, valodas pasaulaina, koncepts, mentalitāte.</p>	

Temata apguves norise

- Patstāvīgi atrod materiālus masu medijos, zinātniskos rakstos, e-avotos par mazākumtautību valodu statusu dažādās pasaules valstīs.
- Noteic aktuālos jautājumus, kas saistīti ar mazākumtautību valodu statusu un stāvokli, un avotos piedāvātās atbildes uz šiem jautājumiem. Formulē galvenās problēmas, kas saistītas ar pētāmo priekšmetu.
- Atbildīgi atlasa informāciju no dažādiem avotiem, lai aprakstītu un izskaidrotu problēmas, kas saistītas ar mazākumtautības (poļu) valodas statusu un nozīmi Latvijā. Atsaucas uz izmantotajiem informācijas avotiem.
- Analizē nozīmīgākos poļu valodas attīstības faktus Latvijas, kā arī pārējās pasaules kontekstā kā liecību par valodas statusa mainību, formulē un pamato viedokli par pārmaiņu cēloņiem. Argumentēti skaidro mazākumtautības (poļu) valodas vēsturisko un mūsdienu nozīmi kā neatņemamu valodas resursu sastāvdaļu Latvijā. Savāktu un apkopotu materiālu prezentē shēmas, infogrāfikas, īsa ziņojuma veidā, izmantojot vizualizāciju.
- Veido jautājumus par tēmu un veic intervijas ar klasesbiedriem, ar skolas darbiniekiem, ar sabiedrisko organizāciju un partiju pārstāvjiem u.tml. Noformē interviju un saņem atļauju no intervējamā izmantot iegūto informāciju. Apkopo informāciju un to prezentē, iepazīstinot ar dažādiem viedokļiem.
- Piedalās diskusijā:
 - formulē viedokli par poļu valodas statusu Latvijā un citviet pasaulē, ilustrējot ar piemēriem, kas atklāj savu personīgo un lasīšanas laikā gūto pieredzi;
 - formulē viedokli par valodas situācijas valstī ietekmi uz starppersonu saziņu, ilustrējot ar piemēriem no personiskās pieredzes.
- Patstāvīgi atrod mācību grāmatā, zinātniskos rakstos, e-vidē informāciju par jēdzienu “nacionālā valodas pasaulaina”.

- Noskaidro nacionālās valodas pasaulainas sastāvdaļas: jēdzieni, kas īpaši nozīmīgi nacionālajai kultūrai vai raksturīgi nacionālajai mentalitātei; partikulas, izsauksmes vārdi kā nacionālā rakstura pazīmes; stereotipi (tradicionālie rituāli un nacionālās kultūras paražas, sakāmvārdi un parunas, noturīgi salīdzinājumi, simboli, metaforas, krāsu apzīmējumi, pazīstami vēsturisko personu vārdi, laikmeta leksika, antroponīmi un toponīmi, frazeoloģija, mītu personāži u.c.).
- Piedalās apaļā galda diskusijās par tēmu “Nacionālo simbolu aktualitāte mūsdienu pasaulē”, “Nacionālie stereotipi mūsdienu internacionālās komunikācijas apstākļos”.
- Analizē literāro tekstu, atrod un komentē leksiku, citus valodas faktus, kas atspoguļo nacionālās pasaulainas unikalitāti. Veic lingvistisko eksperimentu: tulko atrasto leksiku svešvalodā, skaidro dažu vārdu tulkošanas grūtības; salīdzina gramatiskās formas un sintaksiskās konstrukcijas un to tulkošanas variantus.
- Min (no personiskās valodas pieredzes, nacionālās literatūras) leksikas un citu valodu faktu piemērus, kas atspoguļo nacionālo raksturu, priekšstatus par laiku un telpu, ētiskajām, sadzīves priekšrocībām un dzīvesveidu. Salīdzina šos piemērus ar līdzīgiem faktiem no citām valodām.
- Salīdzina vārdnīcās (frazeoloģismu, sakāmvārdu, neverbālo saziņas līdzekļu, īpašvārdu, kulturoloģiskajās, lingvoenciklopēdiskajās) sniegto informāciju; atlasa aktuālu informāciju savas valodas bagātināšanai.
- Piedalās diskusijā “Valoda ir mans draugs vai ienaidnieks?”, “Vai valoda ietekmē personības attīstību?”, “Vai svešvalodu apguve var mainīt manu personību?”. Pierādot izvirzīto tēzi, min piemērus no personiskās pieredzes.

Starppriekšmetu saikne

Latviešu valoda, svešvaloda	Pēta valodu savstarpējās ietekmes faktus, kā arī sastata nacionālās identitātes izpausmi dažādās valodās dažādos valodas līmeņos.
Datorika	Rīko diskusijas e-vidē (mutiski un rakstiski), pētot virtuālās personības iezīmes un ievērojot drošas saziņas noteikumus.
Kultūra un māksla Vēsture	Pēta valodu kā nacionālās vēstures un kultūras izpausmes formu.

6. Teksta kontekstuālā un lingvistiskā analīze

5. Runātāja lomā (runātāja personības veidošana mūsdienu valodas vidē)	6. Teksta kontekstuālā un lingvistiskā analīze	7. Oriģinālu tekstu, kas atspoguļo autora individuālo stilu, izveide, vērtēšana, rediģēšana
--	--	---

Temata apguvei ieteicamais laiks: 16 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: sistematizēt un pilnveidot esošās zināšanas un prasmes par teksta kontekstuālo (t.sk. kulturoloģisko) un lingvistisko analīzi, uzlabot prasmes veidot savas analīzes stratēģijas, analizējot dažādu stilu un žanru tekstus, lai iegūtu nepieciešamo informāciju no jebkura (mākslinieciskā un nemākslinieciskā) teksta, interpretēt un novērtēt to.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none"> ● Māksliniecisko un nemāksliniecisko tekstu izšķir pēc šādiem kritērijiem: teksta funkcija, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu izmantošanas mērķis, vārda tiešās un pārnestās nozīmes realizēšana, uztveres viennozīmība vai neviennozīmība, realitātes atspoguļošanas veids. (V.L.O.3.) ● Lielo tekstu un apjomīgas informācijas apstrādes un strukturēšanas žanru (konspekts, referāts, tēzes, shēma) izmantošana atvieglo saņemtās informācijas uztveri un glabāšanu. (V.L.O.2.) ● Dažādi konteksti (cikla, krājuma konteksts, biogrāfiskais un vēsturiskais konteksts, autora daiļrades konteksts, literārā virziena konteksts (baroks, klasicisms, sentimentālisms, romantisms, reālisms, simbolisms, akmeisms, futūrisms), laikmeta konteksts (antīkie laiki, 	<ul style="list-style-type: none"> ● Prot nošķirt māksliniecisku un nemāksliniecisku tekstu, izmantojot galvenos salīdzināšanas kritērijus. (V.L.O.3.4.) ● Izvērtē tekstu attiecībā uz tajā ietvertās informācijas ticamību, pamatojoties uz lingvistiskajām un ekstralingvistiskajām iezīmēm. (V.L.O.4.1., V.L.O.4.2.) ● Izmanto dažādas metodes un žanrus liela apjoma informācijas apstrādei un strukturēšanai. (V.L.O.2.1.) ● Analizē tekstu (māksliniecisko un nemāksliniecisko), ņemot vērā dažādus kontekstus (cikla, grāmatas (krājuma) konteksts, biogrāfiskais un vēsturiskais konteksts, autora daiļrades konteksts, literārā virziena konteksts, laikmeta konteksts).

<p>viduslaiki, renesanse, apgaismība, modernisms, postmodernisms)) palīdz izprast teksta saturu. (V.L.O.3., V.L.O.4.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Informācija galvenokārt tiek radīta un izplatīta ar konkrētu mērķi, taču mēdz būt arī neapzināta informācijas radīšana un nodošana citiem; tas var ietekmēt viltus un nepatiesas informācijas izplatīšanu. Informācijas ticamību analizē pēc noteiktiem kritērijiem, piemēram, autors, adresāts, avots, atsauces, argumentācija, objektivitāte u.c. Zināšanas par autoritatīva un neautoritatīva avota lingvistiskajām un ekstralingvistiskajām iezīmēm palīdz iegūt ticamu informāciju. (V.L.O.4.) ● Strukturāli un idejiski veidojošu procesu identifikācija un skaidrojums fonētiskajā (asonanse, aliterācija, paronīmija, anagramēšana u.c.), morfēmiskajā (morfēmas atkārtošana, okazionālismu izmantošana u.c.), leksiskajā (vārdu atkārtošana, dažādu stilu vārdu izmantošana, kontekstuālā vārda nozīme (t.sk. kontekstuālie sinonīmi, antonīmi), nozīmes pārnese, tropi), morfoloģiskajā (nominatīvs un verbalizēts teksts, vārda gramatiskās formas nozīme), sintaktiskajā (teikuma struktūra, rindkopa, pieturzīmju loma) teksta līmeņos dod iespēju labāk izprast māksliniecisko un nemāksliniecisko tekstu un uzlabot savas prasmes, veidojot savu. (V.L.O.4.) 	<p>(V.L.O.3.4., V.L.O.4.1., V.L.O.4.2.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Veic teksta (mākslinieciskā un nemākslinieciskā) lingvistisko analīzi visos valodas līmeņos: fonētiskajā, morfēmiskajā, leksiskajā, morfoloģiskajā, sintaktiskajā. (V.L.O.3.4., V.L.O.4.1., V.L.O.4.2.)
<p>Komplekss sasniedzamais rezultāts</p>	<p>Ieradumi</p>
<p>Veic teksta lingvistisko analīzi visos valodas līmeņos, mērķtiecīgi izmanto tekstu kontekstuālo (t.sk. kulturoloģisko) un lingvistisko analīzi, izvēloties tos attiecīgai situācijai, kā arī izveidojot savas analīzes</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Veido ieradumu kritiski izvēlēties daudzveidīgus informācijas avotus, kā arī ievērot autortiesības, izmantojot dažādu informāciju. (Tikumi – atbildība, godīgums, taisnīgums; vērtība – cilvēka cieņa)

<p>stratēģijas, kas dod iespēju iegūt pilnvērtīgu un uzticamu informāciju no jebkura (mākslinieciskā un nemākslinieciskā) teksta, interpretēt un novērtēt to (mākslinieciskajā tekstā noteikt autora pozīciju). (V.L.O.2.1., V.L.O.3.4., V.L.O.4.1., V.L.O.4.2.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Veido ieradumu interpretēt jebkuru informāciju, ņemot vērā kontekstu, un neizplatīt informāciju, kas izolēta no konteksta. (Tikumi – atbildība, godīgums, taisnīgums; vērtība – cilvēka cieņa)
<p>Jēdzieni: konteksts, asonanse, aliterācija, paronīmija, anagramēšana, okazionālisms, nominatīvs teksts, verbalizēts teksts, kontekstuālā nozīme.</p>	

Temata apguves norise

- Izmantojot galvenos salīdzināšanas kritērijus (teksta funkcija, realitātes atspoguļojuma īpatnības, uztveres viennozīmība vai neviennozīmība, vārda tiešā vai pārnestā nozīme, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu izmantošana), analizē mākslinieciskus un nemākslinieciskus tekstus. Identificē tos atšķirīgās īpatnības.
- Atrod informāciju mācību grāmatās, zinātniskos rakstos, e-vidē par mākslinieciskā teksta kontekstuālās analīzes stratēģiju, saturu.
- Analizē piedāvātu māksliniecisko tekstu un nosaka tajā valodas vienības, kurām nepieciešams kontekstuāls komentārs. Vāc informāciju (tostarp no e-avotiem) konteksta komentāriem, izskaidrojot katra identificētā konteksta nozīmi teksta izpratnē.
- Nosaka autoritatīva un neautoritatīva informācijas avota pazīmes, sasaista savus un skolotāja spriedumus par avota uzticamību. Pamatojoties uz pieejamā materiāla analīzi, veido vispārēju autoritatīva informācijas avota kritēriju sarakstu.
- Novērtē, ņemot vērā iepriekš izstrādātus kritērijus, tos avotus, kas tiek izmantoti analizējamā teksta kontekstuālo komentāru veidošanai.
- Izveido analītiski informatīvas izziņas tekstu par kontekstuālās analīzes lomu mākslinieciskā teksta izpratnē:
 - formulē analītiski informatīvas izziņas mērķi,
 - nosaka izziņas struktūru: ievads (apraksta analīzes objektu, uzskaita atspoguļoto jautājumu loku); informācijas daļa (izklāsta faktus, kas saistīti ar komentāru tēmu); analītiskā daļa (analīzē, apkopo datus); secinājums (sniedz secinājumus, uzskaita iespējamus kontekstu lietojumu mērķus).
- Patstāvīgi atlasa tekstu un veic kontekstuālo analīzi. Novērtē un papildina kontekstuālās analīzes stratēģiju.
- Analizē jebkura nemākslinieciskā teksta kontekstus. Izdara secinājumus par:
 - nemāksliniecisko (publicistisko, zinātnisko, lietišķo, sarunvalodas) tekstu kontekstu īpatnībām un veidiem;
 - nepieciešamību ņemt vērā kontekstu nemākslinieciskā teksta (tā fragmenta) izpratnē, interpretācijā un turpmākajā izmantošanā.
- Ar konkrētiem piemēriem demonstrē neuzskaitīta konteksta riskus, interpretējot un lietojot jebkuru tekstu.

- Izsaka pieņēmumu par to, vai var iegūt informāciju par mākslinieciskā un nemākslinieciskā teksta saturu, ideju, analizējot autora izmantotās valodas vienības.
- Sniedz konkrētus piemērus no skolotāja piedāvātajiem tekstiem, kuri pierāda iepriekš izteiktos pieņēmumus.
- Patstāvīgi atrod mācību grāmatā, zinātniskos rakstos, e-vidē informāciju par teksta lingvistiskās analīzes uzdevumiem, principiem un saturu.
- Pārstrādā un strukturē atrasto informāciju, izmantojot sev ērtu žanru. Sagatavo informāciju prezentācijai.
- Pamatojoties uz teorētisko materiālu, izstrādā mākslinieciskā teksta lingvistiskās analīzes stratēģiju. Piedalās teorētiskās bāzes (rekonstruē strukturētu informāciju) un analīzes stratēģijas apspriešanā. Koriģē iepriekš izstrādāto stratēģiju, ņemot vērā diskusijas rezultātus.
- Veic mākslinieciskā teksta lingvistisko analīzi visos līmeņos: fonētiskajā, morfēmiskajā, leksiskajā, morfoloģiskajā, sintaktiskajā. Paskaidro valodas vienību kontekstuālo nozīmi teksta mākslinieciskās pasaules radīšanā.
- Prezentē lingvistiskās analīzes rezultātus klasē. Izveido diskusijas situāciju, atbild uz jautājumiem, konkretizē, papildina savas prezentācijas materiālu pēc auditorijas pieprasījuma.
- Analizē un novērtē savu darbību lingvistiskās analīzes un prezentācijas laikā. Atklāj stratēģijas trūkumus, piedāvā to risināšanas veidus. Piedalās klasesbiedru stratēģiju apspriešanā.
- Pārbauda iespēju izmantot lingvistisko analīzi darbam ar nemāksliniecisku tekstu (publicistisko, zinātnisko, lietišķo, sarunvalodas). Koriģē stratēģiju, orientējot to uz nemākslinieciskā teksta analīzi.
- Izsaka viedokli par teksta lingvistiskās analīzes iezīmēm, efektivitāti, salīdzinot to ar citiem analīzes veidiem (piemēram, literatūrzinātnes, stilistisko).

Starppriekšmetu saikne

Latviešu valoda, svešvaloda	Izmanto lingvistiskās analīzes prasmes un stratēģijas citu valodu apgūvē.
Literatūra	Izmanto kontekstuālās, lingvistiskās analīzes prasmes un stratēģijas pasaules literatūras apgūvē.
Datorika	Izmantojot dažādas meklētājprogrammas, atrod nepieciešamo vēsturisko un kulturoloģisko informāciju, izmanto drošus, autoritatīvus avotus.
Kultūra	Apraksta teksta esamības vēsturisko un kulturoloģisko kontekstu, izskata tekstu attiecīgajā

un māksla Vēsture	pasaules kulturoloģiskajā kontekstā.
------------------------------	--------------------------------------

7. Oriģinālu tekstu, kas atspoguļo autora individuālo stilu, izveide, vērtēšana, rediģēšana

5. Runātāja lomā (runātāja personības veidošana mūsdienu valodas vidē)	6. Teksta kontekstuālā un lingvistiskā analīze	7. Oriģinālu tekstu, kas atspoguļo autora individuālo stilu, izveide, vērtēšana, rediģēšana
---	---	--

Temata apguvei ieteicamais laiks: 20 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: sistematizēt un papildināt esošās zināšanas par tekstu veidiem, žanriem un to stilistiskajām pazīmēm, veidojot un analizējot tekstus, lai atklātu tajos savu intelektuālo un radošo potenciālu; pilnveidot prasmi iekļaut citu zīmju sistēmu resursus izteikumā un rediģēt radīto tekstu, lai bagātinātu un dažādotu savu individuālo stilu.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none"> ● Ir daudz žanru un teksta veidu, kas palīdz atklāt personības intelektuālo un radošo potenciālu. Eseja ir mūsdienu pasaulē pieprasīts žanrs. Ir daudz šī žanra klasifikāciju, eseju iedala grupās atkarībā no argumentu sistēmas, atsevišķa argumenta struktūras, esejas rakstīšanas mērķa, izklāsta veida, satura. (V.L.O.3.) ● Ar vārdu “multimediji” saprot informācijas nodošanu vienlaikus no vairākiem komunikācijas 	<ul style="list-style-type: none"> ● Identificē īpatnības un izstrādā stratēģiju noteikta veida eseju rakstīšanai. Formulē tēmu, izvēlas tēmai un mērķim atbilstošu esejas veidu, izveido un vērtē esejas tekstu. (V.L.O.3.1., V.L.O.3.4., V.L.O.3.5.) ● Patstāvīgi izstrādā stratēģijas un veido multimediju tekstus, izmantojot dažādu zīmju sistēmu vienības, ņemot vērā to emocionālo un informatīvo potenciālu un funkcijas konkrētajā tekstā, sintezējot dažādus informācijas nodošanas veidus (audio, grafisko un video). (V.L.O.2.2.,

<p>kanāliem: audio, video, virtuālo. Citu zīmju sistēmu resursu izmantošana pilnveido un dažādu izteikumu; dažādu veidu informācijas apzinīga sintēze multimediju tekstos dod iespēju izpausties kā radoši un intelektuāli attīstītai personībai. (V.L.O.4.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svarīgākās mediju valodas pazīmes veido publicistikas stila pamatu. Radoša likumu un stratēģiju izmantošana publicistisko tekstu veidošanai palīdz pilnveidot sevi kā oriģināli domājošu personību. (V.L.O.2., V.L.O.3.) • Mediji konstruē mūsu izpratni par sabiedrībā notiekošo (veido realitāes izjūtu). Objektīvā realitāte mēdz atšķirties no medijos atainotās realitātes. Priekšstats par verbāliem un neverbāliem manipulācijas veidiem dot iespēju neļauties ārējai ietekmei, izvairīties no manipulācijas. (V.L.O.2.) • Kompleksa rediģēšana ietver dažādu kļūdu un trūkumu novēršanu: valodas (pareizrakstības, interpunkcijas, gramatikas), teksta (faktu, loģikas, runas, stila). Kompleksa rediģēšana palīdz uzlabot teksta kvalitāti un izsekot savu prasmju uzlabošanas dinamiku tekstveidē. (V.L.O.2., V.L.O.4.) 	<p>V.L.O.2.3., V.L.O.3.4., V.L.O.3.5., V.L.O.4.1., V.L.O.4.2.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Patstāvīgi izstrādā stratēģijas un veido dažādu žanru publicistiskus tekstus (piezīme, reportāža, raksts, žurnālistiskā izmeklēšana), prezentējot sevi kā radošu individu. Atbildīgi lieto un izplata informāciju citiem. (V.L.O.3.1., V.L.O.3.4., V.L.O.3.5.) • Noteic verbālās (vērtējuma leksika, neskaidri termini, okazionālisti, slazdveida jautājumu izmantošana, komunikatīvā sabotāža, novirzīšanās no tēmas, stereotipu uzspiešana u.c.) un neverbālās (poza, žests, skatiens, mīmika, video un skaņu rinda) manipulācijas gadījumus, lai izvairītos no manipulācijas. (V.L.O.2.2., V.L.O.2.3., V.L.O.4.1.) • Veic kompleksu teksta rediģēšanu, izmantojot rediģēšanas zīmes, novērtē un analizē savu dinamiku izteikumu veidošanā un valodas normu ievērošanā. (V.L.O.2.2., V.L.O.2.3., V.L.O.4.1., V.L.O.4.2.)
<p>Komplekss sasniedzamais rezultāts</p>	<p>Ieradumi</p>
<p>Veido dažādus tekstus (eseja, publicistiskie teksti, multimediju teksti), radoši lietojot un transformējot to īpatnības, izmantojot dažādas stratēģijas, lai pilnveidotu savu individuālā autora stilu un atklātu intelektuālo un radošo potenciālu. Kompetentā</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Veido ieradumu izvērtēt savas valodas kvalitāti, atbilstību komunikatīvajam mērķim un iederību kontekstā, kā arī veidot tekstu, izmantojot dažādu zīmju sistēmu resursu (vienību) emocionālo un informatīvo potenciālu jebkurā saziņas procesā, apzinoties, ka valoda raksturo

<p>veidā iekļauj citu zīmju sistēmu vienības savā tekstā. (V.L.O.3.1., V.L.O.3.4., V.L.O.3.5., V.L.O.4.1., V.L.O.4.2.)</p> <p>Veic teksta kompleksu rediģēšanu, mērķtiecīgi izmanto dažādus informācijas avotus, padarot izteikumu oriģinālu un tajā pašā laikā aktuālu un saprotamu mūsdienu adresātam. (V.L.O.2.1., V.L.O.2.2., V.L.O.2.3., V.L.O.4.1., V.L.O.4.2.)</p>	<p>cilvēka identitāti. (Tikumi – atbildība, gudrība, tolerance, laipnība; vērtības – cilvēka cieņa, kultūra)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veido ieradumu izmantot valodas vienības atbilstoši teksta stilam un žanram, kā arī kritiski vērtēt eksperimentus un jaunus stila risinājumus valodā. (Tikumi – gudrība, centība; vērtības – cilvēka cieņa, kultūra) • Veido ieradumu izkopt savu individuālo stilu, izvēloties atbilstošus verbālus un neverbālus izteiksmes līdzekļus, lai spētu sazināties muvārdos un rakstu formā, pielāgojoties atbilstošajam stilam un žanram. (Tikumi – gudrība, centība; vērtības – kultūra)
<p>Jēdzieni: piezīme, reportāža, raksts, žurnālistiskā izmeklēšana, multimediju teksts, infografika, manipulācijas veidi, lineārs teksts, interaktīvs teksts, analītisks publicistikas žanrs, informatīvs publicistikas žanrs, rediģēšana.</p>	

Temata apgūves norise

- Noteic multimediju teksta īpatnības (zīmju sintēze no dažādām zīmju sistēmām, interaktivitāte, interaktīvas mijiedarbības iespēja ar sniegto informāciju).
- Patstāvīgi atrod mācību grāmatā, zinātniskos rakstos, e-vidē, atlasa un analizē informāciju par multimediju tekstu veidošanas principiem (pietiekamība, mijiedarbība, pārņēmība, greznošana, semantiskā vērtība), dažādu zīmju sistēmu vienību sintēzi (integritāte, tehniska izpilde). Noteic multimediju tekstu izmantošanas jomu, tipus atkarībā no multimediju līdzekļu saliedētības pakāpes un verbālo un neverbālo īpatsvaru tekstā.
- Analizē izvēlētos mediju vides tekstu piemērus, pierāda to piederību multimediju tekstiem.
- Salīdzina multimediju tekstus, noteic attiecību raksturu ar adresātu: lineārs (bez atgriezeniskās saites) un interaktīvs. Novērtē šo attiecību efektivitāti.
- Izstrādā stratēģiju un izveido oriģinālu multimediju tekstu (piem.: multimediju kulturoloģisko komentāru par tekstu, reklāmas bukletu, mācību vai izklaides tekstu).
- Apraksta sava multimediju teksta un tā izveides procesa īpatnības (tēma, adresāts, mērķis, izmantojamās zīmju sistēmas, verbālo un neverbālo izteiksmes līdzekļu īpatsvars, saistība ar adresātu, nepieciešamie resursi).
- Atlasa pamatelementus savam tekstam: attēli (foto, ilustrācija, grafika, animācija, slaidrāde); video (video ilustrācijas, televīzijas žurnālistikas video materiāli); audio (audio ilustrācijas, audio teksts); infografika (datu grafiskais attēlojums).

- Prezentē multimediju tekstu, fiksē atsauksmes (tostarp e-vidē), koriģē izveidoto tekstu.
- Apkopo, sistematizē un pilnveido priekšstatu par eseju kā žanru un tā īpatnībām, pamatojoties uz jau esošo pieredzi un piedāvātajiem materiāliem. Formulē esejas definīciju (šajā posmā iespējamu) un nosaka pēc ieteiktajiem kritērijiem zināšanu un prasmju veidošanās līmeni, kas nepieciešams veiksmīgai esejas rakstīšanai. Nosaka individuālus uzdevumus esejas rakstīšanas prasmju pilnveidošanai.
- Analizējot eseju piemērus vai to fragmentus, pilnveido priekšstatu par eseju struktūru:
 - rindkopas saturs un struktūra,
 - saistīts teksts un tā veidošanas paņēmieni,
 - argumentu apstiprināšanas veidi (kvalitāte un efektivitāte),
 - ievads un secinājums (to struktūras iezīmes, lasītāja uzmanības piesaistīšanas līdzekļi un atbilstošie runas modeļi).
- Novērtē piedāvātās esejas pēc noteiktiem kritērijiem; atrod piemērus katram struktūras elementam; analizē esejas struktūru. Pamatojoties uz analīzi, secina par katra teksta kvalitāti.
- Balstoties uz salīdzinošo analīzi, sadala analīzei piedāvātās esejas grupās atkarībā no argumentu sistēmas, atsevišķa argumenta struktūras, esejas rakstīšanas mērķa.
- Iepazīstas ar dažāda veida eseju rakstīšanas struktūru un stratēģiju (piem.: “Par un pret”, “Skatu punkts”) vai, balstoties uz piedāvātajiem piemēriem, patstāvīgi identificē īpatnības un izstrādā stratēģiju noteikta veida eseju rakstīšanai. Formulē tēmu, izvēlas atbilstošo veidu, izveido esejas tekstu.
- Formulē izveidoto eseju vērtēšanas kritērijus, prezentē to klasesbiedriem, apspriež piedāvātos variantus, nosaka to pamatā vispārējos kritērijus. Novērtē savu un klasesbiedru darbu pēc šiem kritērijiem.
- Izveido vizualizētu materiālu iegūtās pieredzes nodošanai (esejas veidu salīdzinošā tabula, savas esejas vērtējums ar komentāriem, dažādu veidu esejas oriģinālstratēģija) saviem klasesbiedriem e-vidē, noformē to kā tīmekļa lapu, PowerPoint, Prezi vai citas programmas materiālu. Izveido ar klasesbiedriem datu bāzi koplietošanai.
- Rediģē savus kritēriju variantus, ņemot vērā, ka kompleksa rediģēšana ietver dažādu kļūdu un trūkumu novēršanu.
- Novērtē tekstu pēc izstrādātajiem kritērijiem, izmantojot rediģēšanas zīmes, ievērojot objektivitātes un taktiskās attieksmes principu pret cita cilvēka darbības rezultātiem:
 - atlasa tekstu piemērus rediģēšanai (savi un klasesbiedru teksti, forumos publicēti teksti, dialoga audioieraksts), atlasa tam nepieciešamās rediģēšanas zīmes;
 - sniedz komentāru pirms teksta analīzes: autors, tēma, mērķis, adresāts, žanrs, tips, stilistiskā piederība, rakstīšanas laiks;
 - veic teksta rediģēšanu;
 - raksta atsauksmi (pašvērtējumu), kurā novērtē teksta kvalitāti, norāda konkrētus piemērus, piedāvā kļūdu labošanas variantus.

- Atbilstoši izstrādātajiem kritērijiem novērtē dažādus temata izstrādes posmos izveidotos tekstus (zinātnieka, lietišķa cilvēka, žurnālista lomā). Norāda teksta veidošanas prasmju apgūšanas dinamiku. Plāno savu turpmāko darbību šo prasmju pilnveidošanai.
- Veido publicistisku tekstu, ņemot vērā žanra un stila prasības. Mērķtiecīgi izmanto verbālās un neverbālās ietekmes paņēmienus, ievērojot ētikas normas.
- Publicē savu tekstu improvizētajā izdevumā e-vidē (izdevumu izveido kopā ar klasesbiedriem). Fiksē atsauksmes (tostarp e-vidē), argumentēti atbild sarunu partnerim, oponentam, koriģē izveidoto tekstu.

Starppriekšmetu saikne

Latviešu valoda, svešvaloda	Analizē, veido un rediģē tekstus dažādās valodās, ņemot vērā šo valodu zīmju sistēmu īpatnības, savstarpēji bagātinot tās.
Datorika	Izmanto interneta iespējas verbālā teksta bagātināšanai, pēta un izmanto mūsdienu e-vidē radušās zīmes, izmanto rediģēšanas resursus e-vidē.
Kultūra un māksla	Formulē vērtēšanas kritērijus, izvērtē jebkuru kultūras faktu (gleznu, izrādi, filmu utt.).

Mazākumtautības (poļu) literatūra

1. Literatūra kā estētiskas pieredzes iegūšanas veids

<p>1. Literatūra kā estētiskas pieredzes iegūšanas veids</p>	<p>2. Literatūra kā ētiskas un morālas pieredzes iegūšanas veids</p>	<p>3. Literatūra kā pašizpaušmes veids</p>	<p>4. Literatūra kā sociāla parādība</p>
---	---	---	---

Temata apguvei ieteicamais laiks: 10 stundas.

Temata apguves mērķis: veidot savu estētisko gaumi, pētīt antīkas literatūras paraugus, kā arī analizējot, kā antīkās pasaules literāro darbu idejas un tēli tiek pārrādīti dažādu laiku poļu literatūrā un kultūrā.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none"> ● Izpratne par antīkās kultūras nozīmīgumu poļu literatūras attīstībā ir ļoti svarīga. (K.Li.1.) ● Literārā darba izpratnē būtiska ir savas (poļu) tautas un citu tautu (tostarp antīkās pasaules) kultūras mantojuma izziņāšana, analīze un interpretācija. (K.Li.2.) ● Teksta izpratnei un jaunradei izmanto zināšanas par antīko mitoloģiju. (K.Li.3.) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Analizē dzejas, prozas un dramaturģijas darbus, pievēršot īpašu uzmanību sižetiski kompozicionāliem aspektiem un mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu daudzveidībai, kā arī mērķtiecīgi interpretē literāru tekstu no mākslinieciskās tēlainības skatu punkta, izmantojot tādas kategorijas kā tēls un motīvs. (K.O.1.1.) ● Spēj nošķirt mītiskos tēlus un antīkos motīvus literārā tekstā. (K.O.1.1.) ● Nosaka traģēdijas žanra iezīmes un galvenās traģiskā varoņa iezīmes antīkajā un laikmetīgajā literatūrā. (K.O.1.9.) ● Individuāli vai grupā kritiski izvērtē literārā varoņa tēlu, lietojot iegūto māksliniecisko un emocionālo pieredzi

	<p>jaunradē. (K.O.2.1., K.O.2.7.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spriež par saistību starp antīko kultūru un poļu literatūru, apzinās, ka antīkajiem tēliem kā mūžīgajiem tēliem piemīt pārļaicīgs jēdzieniskais potenciāls un tie var palīdzēt paust savas idejas. (K.O.2.9.) • Apzināti izvēlas un mērķtiecīgi izmanto noteiktas analīzes un interpretācijas metodes darbā ar antīkās kultūras tēliem un to recepciju poļu literatūras oriģināltekstos, izprotot kultūru dialoga un nozīmju daudzveidības idejisko koncepciju. (K.O.3.2.) • Pārliecinoši prezentē savu radošo un pētniecisko darbu un piedalās kopīgā diskusijā, argumentējot savu redzējumu, apspriežot sava pētījuma rezultātus un tos salīdzinot ar klases biedru rezultātiem. (K.O.3.10.)
<p>Komplekss sasniedzamais rezultāts</p>	<p>Ieradumi</p>
<p>Izstrādā prezentāciju-pārsپردumu par starpkultūru savstarpējiem sakariem, patstāvīgi izvēloties antīko tēlu un tekstu prezentācijai; saskata līdzības un atšķirības starp antīko tēlu un tā transformācijām attiecīgajā krievu literatūras tekstā. (K.O.1.1., K.O.1.9., K.O.2.1.; K.O.2.7., K.O.2.9., K.O.3.2., K.O.3.10.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Attīsta ieradumu būt zinošam, kulturālam un intelektuāli atvērtam, lasot dažādu kultūras laikmetu literāros tekstus, saskatot un salīdzinot citu laikmetu kultūras zīmes laikmetīgajā literatūrā, apzinoties tulkota literāra darba specifiku. (Tikums – gudrība; vērtība – kultūra). • Attīsta ieradumu brīvi un patstāvīgi izkopt savas radošās prasmes, ar izpratni lietojot iegūtās zināšanas. (Tikums – drosme; vērtība – brīvība) • Attīsta prasmi darboties ar literārajiem darbiem un papildu tekstiem, izmantojot bibliotēku un citus nepieciešamos (arī digitālos) resursus. (Tikums – gudrība; vērtība – kultūra)

	<ul style="list-style-type: none">● Attīsta prasmi saskatīt literāra darba māksliniecisko vērtību, izprotot augstvērtīgas literatūras nozīmi, daudzveidīgi interpretējot izlasītās grāmatas vai jaunrades procesus. (Tikums – gudrība; vērtība – kultūra)● Attīsta ieradumu analizēt literāru darbu, pētot tēlus, ideju, sižeta u. c. elementus, literatūras specifiskos izteiksmes līdzekļus un paņēmienus, veidus un žanrus, raksturojot satura un formas vienotību. (Tikums – gudrība; vērtība – kultūra).
<p>Jēdzieni: antīkais mīts, antīkais motīvs, antīkā tradīcija, arhetips, arhetipiskais tēls, arhetipiskais sižets, eposs, lirika, drāma, episkais varonis, traģiskais varonis/varone, mākslinieciskais laiks un telpa, kultūru mijiedarbība (aizgūšana), reminiscence (netiešs citāts), invariants.</p>	

Temata apguves norise

- Apgūst skolotāja izvēlētu antīko tekstu (piemēram, Homērs „Odiseja”, Eurīpids „Mēdeja”).
- Patstāvīgi atrod informāciju par autoru; prot noskaidrot iztrūkstošo informāciju par sengrieķu un romiešu mitoloģijas un kultūras tēliem.
- Rada savu antīkā varoņa raksturojumu, ņemot vērā kategorijas „tēls”, „motīvs”, „sižets”.
- Iepazīst noteiktas antīkā teātra iezīmes (izrādes norise, teātra uzbūves shēma, antīkā varoņa maska u.c.).
- Piedalās apaļā galda diskusijā par traģēdijas žanru antīkajā literatūrā.
- Apgūst terminu „mīts”, „arhetips”, „mūžīgais tēls” nozīmi.
- Analizē dzejas tekstus, spriežot par to dzejas formu, struktūru, tēlainās izteiksmes līdzekļiem, kas būtiski teksta izpratnei.
- Spriež par teksta māksliniecisko vērtību – kā vārdi pārvēršas par tekstu ar noteiktu nozīmi.
- Strādā ar izvēlēto tēlu, domājot par nozīmēm, kas tajā aptvertas, par traģēdijas žanru antīkajā literatūrā.
- Spriež par antīkā mantojuma nozīmīguma iemesliem poļu literatūrā.
- Lasa literatūrzinātnieku rakstu fragmentus, kas veltīti poļu literatūras kontaktiem.
- Spriež par varoņa tēlu antīkajos poļu tekstos, atrod līdzības un atšķirības.

- Domā par to, kāda ir mūžīgo tēlu funkcija laikmetīgajos tekstos (no autora skatu punkta – estētiskais aspekts, un no skatītāja skatu punkta – teksta mākslinieciskā vērtība).
- Spriež par māksliniecisko nozīmju noturību (par to, kāda nozīme parādās, ja kādu nosauc par Odiseju vai Mēdeju).
- Pēc prezentācijas piedalās diskusijā par antīko varoņu mūsdienīgumu.

Starppriekšmetu saikne

Literatūra I	Mācību kursam <i>Literatūra I</i> (latviešu) šis tematiskais bloks piesaistīts ar antīkās pasaules tēmas latviešu un Eiropas literatūrā starpniecību; konteksta un terminoloģijas aparāta paplašinājums sekmē analītiskās prasmes un dažādu nacionālo kultūru radīto tekstu interpretācijas iemaņas.
Kultūra un māksla I	Mācību kursam <i>Kultūra un māksla I</i> tematiskais bloks piesaistīts, pievēršoties citiem mākslas veidiem un konkrētiem teātra, mūzikas, glezniecības paraugiem, kas reprezentē antīkos tēlus un sižetus (precīzāk, Sengrieķu teātra uzbūve; aktieris, koris, maskas).
Sociālās un pilsoniskās mācību jomas kursi	Traģiskā varoņa kā noteiktas modalitātes izpratne (tātad veida, kā personība attiecas pret sabiedrību), kā arī maskas arhetips kā personības neautentiskās izpausmes realizējums sabiedrībā sasaista tematisko bloku ar Sociālās un pilsoniskās mācību jomas kursiem.

2. Literatūra kā ētiskas un morālas pieredzes iegūšanas veids

1. Literatūra kā estētiskas pieredzes iegūšanas veids	2. Literatūra kā ētiskas un morālas pieredzes iegūšanas veids	3. Literatūra kā pašizpausmes veids	4. Literatūra kā sociāla parādība
--	--	--	--

Temata apguvei ieteicamais laiks: 10 stundas.

Temata apguves mērķis: veidot izpratni par literatūru kā par tautas morālās pieredzes realizējumu, kā arī turpināt pētīt iespējamās mijiedarbes variantus starp mitoloģiju un literatūru.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none"> • Viduslaiku kultūras savdabības izpratne palīdz izvērtēt poļu jaunlaiku tekstus, apliecinot viduslaiku kontekstu pieprasījumu poļu literatūrā. (K.Li.1.) • Zināšanas par to, ka dažādu kultūras periodu teksti ar tēlu, motīvu, sižetu, kas saglabā savu aktualitāti arī nacionālajā (poļu) literatūrā, starpniecību raisa savstarpējo dialogu. (K.Li.2.) • Literārā teksta morālais potenciāls, ietekmējot lasītāju, rada pārmaiņas sabiedrībā. (K.Li.4.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Saprot, ka kultūras vērtības kultūras tekstos tiek fiksētas noteiktas nozīmes mitoloģēmu veidā, kā arī to, ka viena un tā pati mitoloģēma dažādos laika periodos var iegūt atšķirīgas nozīmes. (K.O.1.1., K.O.1.9.) • Izvēlas un vērtē literāros darbus saskaņā ar lasītāja mērķi, lai atklātu teksta morālo un ētisko potenciālu. Izsaka attieksmi pret izlasīto, pamatojoties uz savu lasītāja estētisko pieredzi. Saskata un skaidro estētiskos un ētiskos principus un valodas līdzekļu īpatnības Eiropas viduslaiku tekstos un poļu kultūras tekstos. (K.O.1.1., K.O.1.9., K.O.1.10.) • Salīdzina un interpretē tipoloģiski līdzīgus viduslaiku un literāros oriģināldarbus, nosakot, kā tajos (proti, poļu oriģināltekstos) tiek atspoguļotas poļu sabiedrības vērtības. (K.O.2.6.) • Analizē un izsaka viedokli par kultūras tekstiem, kas ir ietekmējuši personīgās vērtību sistēmas izveidi. Prot pamatot savu viedokli par literāro tekstu lomu personības audzināšanā. (K.O.2.8., K.O.4.1.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
Rada tekstu mūsdienīgā formātā (piemēram, ieraksts instagramā) par darbu, ko noteikti vajag izlasīt, tā kā tajā	<ul style="list-style-type: none"> • Attīsta ieradumu apzināti pilnveidot savu emocionālo pasauli, lasot un interpretējot literārus darbus. (Tikums

<p>iekļauta kāda būtiska morālā atziņa. K.O.1.1., K.O.1.9., K.O.1.10., K.O.2.8., K.O.4.1.)</p>	<p>– līdzietība; vērtības – dzīvība, cilvēka cieņa)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Attīsta prasmi darboties ar literārajiem darbiem un papildu tekstiem, izmantojot bibliotēku un citus nepieciešamos (arī digitālos) resursus. (Tikums – gudrība; vērtība – kultūra) ● Attīsta ieradumu būt zinošam, kulturālam un intelektuāli atvērtam, lasot dažādu kultūras laikmetu literāros tekstus, saskatot un salīdzinot citu laikmetu kultūras zīmes laikmetīgajā literatūrā, apzinoties tulkota literāra darba specifiku. (Tikums – gudrība; vērtības – kultūra) ● Attīsta ieradumu pilnveidot izpratni par sev un citiem būtiskām dzīves un mākslas vērtībām, lasot daudzveidīgus literārus darbus un folkloras tekstus. (Tikums – līdzietība; vērtības – dzīvība, cilvēka cieņa, kultūra)
<p>Jēdzieni: viduslaiki, kanons, bruņinieku romāns un garstāsts, viduslaiku eposs, poētika, mūžīgie motīvi un tēli, kurtuāzā literatūra, Bībeles sižets un motīvi, Bībeles mīts, neomīts, neomītiskais romāns, liriskais dzejolis, dzejas cikls, motīvs, interpretācija.</p>	

Temata apguves norise

- Atpazīst un atceras galvenos Bībeles tēlus un motīvus; apgūst atsevišķus viduslaiku kultūras tēlus un motīvus.
- Spriež par atšķirībām starp antīkajiem un viduslaiku priekšstatiem par pasauli un reliģiju.
- Izstrādā īsu viduslaiku kultūras aprakstu, balstoties mācību materiālos un patstāvīgos informācijas meklējumos.
- Velta īpašu uzmanību trubadūru dzejas žanriem un iezīmēm.
- Analizē dzejas tekstus, spriežot par to poētisko formu, struktūru, par mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem, kas būtiski teksta izpratnei.
- Formulē secinājumus par mīta un literatūras mijiedarbes evolūciju.

- Analizē kultūras tekstus, ņemot vērā to ētisko saturu.
- Spriež par morālajām vērtībām literatūrā.
- Izvērtē nozīmes un ētiskās dilemmas laikmetīgajos tekstos.
- Spriež par to, kādi morālie principi ir svarīgi mūsdienu cilvēkam.
- Piedaloties diskusijā, izvērtē, kāpēc mūsdienu cilvēkam vajadzētu lasīt literatūras tekstus, kā arī Bībeli.
- Izstrādā prezentāciju par savu personību ietekmējušu poļu literatūras tekstu.

Starppriekšmetu saikne

Literatūra I	Ar mācību kursu <i>Literatūra I</i> (latviešu) šis tematiskais bloks rod sasaisti tēmā par bruņinieku kultūru, kā arī izzinot Bībeles nozīmi pasaules kultūrā un Latvijā.
Vēsture un sociālās zinātnes I	Ar kursu <i>Vēsture un sociālās zinātnes I</i> sasaiste rodama tēmā „Viduslaiki Rietumeiropā un Latvijas teritorijā, Livonija”.
Kultūra un māksla I	Ar mācību kursu <i>Kultūra un māksla I</i> šis tematiskais bloks rod sasaisti, izvērtējot viduslaiku kultūras pārstāvēniecību dažādos mākslas veidos, piemēram, klausoties mūziku: rīta dziesma - alba, serenāde (piemēram, Turaidas rozēs izpildījumā Trubadūrs, Rīta serenāde), J. Vītols Beverīnas dziedonis.

3. Literatūra kā pašizpaušmes veids

1. Literatūra kā estētiskas pieredzes iegūšanas veids	2. Literatūra kā ētiskas un morālas pieredzes iegūšanas veids	3. Literatūra kā pašizpaušmes veids	4. Literatūra kā sociāla parādība
--	--	--	--

Temata apguvei ieteicamais laiks: 13 stundas.

Temata apguves mērķis: veidot izpratni par autora nostāju tekstā, kā arī parādīt, ka kultūrteksta analīze veicina radošas personības veidošanos un radošo iespēju attīstību.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none"> Literāra darba ietvaros atklājas autora nostāja un autora pasaules redzējums. (K.Li.1.) Pastāvīgi transformējoties, literārais teksts paliek aktuāls dažādām lasītāju paaudzēm, kas iegūst atšķirīgu intelektuālo, estētisko un emocionālo pieredzi. (K.Li.2.) Literārais teksts un literārais varonis ietekmē lasītāju, kļūstot par lasītāja kultūridentitātes daļu un palīdzot mainīt apkārtējo realitāti. (K.Li.4.) 	<ul style="list-style-type: none"> Saskata līdzības un atšķirības mākslinieciskā tēla interpretācijās dažādu autoru (Eiropas, poļu) darbos dažādos laikmetos (renesanse, 20. gs. dzeja) un dažādos mākslas veidos (literatūra, kino, teātris). (K.O.1.1., K.O.2.6., K.O.2.7.) Saprot, ka starp personību, autora dzīvi un literāru tekstu ir saistība; apzinās, ka ne visu tekstā var izskaidrot ar šīs saistības palīdzību. (K.O.1.1.) Analizē literāru tekstu ietekmi savas personības attīstībā, ņemot vērā literārā personāža pieredzi lēmumu pieņemšanā. (K.O.2.8.) Saskata saistību starp laikmetu, kurā teksts bija radīts, un laikmetīgumu, saprotot, ka noteikti kultūras tēli saglabājas kultūrā ilgstoši, transformējoties un vienlaikus saglabājot atpazīstamu pamatu. (K.O.4.1.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
<p>Sacer eseju-pārspriedumu par to, kā vajadzētu rīkoties Hamletam/Ofēlijai/Klaudijam mūsdienās (es – Hamlets/Ofēlija/Klaudijs), pievēršot uzmanību tam, ko traģēdijas tekstā, ņemot vērā mūsdienu pasaules kārtību, būtu nepieciešams saglabāt, ko – mainīt.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Attīsta ieradumu apzināti pilnveidot savu emocionālo pasauli, lasot un interpretējot literārus darbus. (Tikumi – drosme, atbildība; vērtība – brīvība, kultūra) Attīsta ieradumu brīvi un patstāvīgi izkopt savas radošās prasmes, rakstot saskaņā ar dotu paraugu vai patstāvīgi; ar izpratni lietot autortiesību dažādos aspektus. (Tikumi – drosme, centība; vērtības –

<p>(K.O.1.1., K.O.2.6., K.O.2.7., K.O.2.8., K.O.4.1.)</p>	<p>cilvēka cieņa, tolerance)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Veido ieradumu būt ieinteresētam un zinošam lasītājam, patstāvīgi izvēloties un lasot noteiktam mērķim, mācību uzdevumam atbilstošus pilna apjoma daiļliteratūras tekstus. (Tikums – gudrība; vērtība – kultūra) ● Attīsta ieradumu pilnveidot izpratni par sev un citiem būtiskām dzīves un mākslas vērtībām, lasot daudzveidīgus literārus darbus un folkloras tekstus. (Tikums – līdzietība; vērtības – dzīvība, cilvēka cieņa, kultūra). ● Attīsta ieradumu saskatīt literāra darba atšķirību no citiem mākslas darbiem, salīdzinot, analizējot un interpretējot dažādu mākslas veidu izteiksmes līdzekļus. (Tikums – gudrība; vērtība – kultūra)
<p>Jēdzieni: recepcija, autora pozīcija tekstā, traģēdija, mūžīgie jautājumi, humānisms, biogrāfija, autobiogrāfija, ekranizācija, teātra uzvedums, kultūras dialogs, intertekstualitāte.</p>	

Temata apguves norise

- Piedaloties diskusijās, spriež par attiecībām starp Dievu un cilvēku viduslaiku un renesanses kultūrā.
- Lasa fragmentus no Dantes Aligiēri „Dievišķās komēdijas”, analizējot personību un naratora pozīciju.
- Lasa Petrarkas, Šekspīra, poļu autoru sonetus, apgūstot žanra formu un saturu.
- Lasa V. Šekspīra traģēdiju „Hamlets”, balstoties savās antīkās traģēdijas zināšanās.
- Analizē tēlu sistēmu un izšķir galvenās tēmas traģēdijā „Hamlets”.
- Izvēloties vienu no traģēdijas „Hamlets” personāžiem, izstrādā šī personāža portretu, spriežot par viņa tēlu un teksta sižetisko līniju.
- Strādā ar poļu dzejoļiem, kuros sastopams Hamleta tēls.
- Analizē dzejas tekstus, spriežot par to dzejas formu, struktūru, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem, kas būtiski teksta izpratnei.
- Mācās strādāt ar autora biogrāfiju un autobiogrāfiju.
- Patstāvīgi meklē informāciju par traģēdijas „Hamlets” kino ekranizējumiem un teātra iestudējumiem.

- Saprot, ka kultūrā ir mūžīgie sižeti, kas laika gaitā mainās gan ārēji (jaunas literārās formas, autora interpretācijas), gan iekšēji (oriģinālteksta recepcija lasītāja acīm).
- Piedaloties diskusijās, spriež par literāro varoņu rīcības iemesliem, kā arī par to, kā laikmets ietekmē lēmumu par literārā varoņa izvēli.
- Raksta eseju, izvēloties vienu no traģēdijas „Hamlets” personāžiem un iztēlojoties sevi šī personāža vietā. Īpašu uzmanību pievērš tam, kā būtu mainījies varonis šodien.
- Spēj paust savu attieksmi pret problēmu ar literāra teksta vai tēla starpniecību, saprotot personīgās nostājas nozīmīgumu.
J.Słowacki Grōb Agamemnona

Starppriekšmetu saikne

Literatūra I	Mācību kursam <i>Literatūra I</i> (latviešu) šis tematiskais bloks piesaistīts ar renesanses kultūras apguves starpniecību. Abosursos īpaša uzmanība pievērsta soneta žanram, kā arī V. Šekspīra daiļradei kopumā.
Vēsture un sociālās zinātnes I	Mācību kursam <i>Vēsture un sociālās zinātnes I</i> šis tematiskais bloks piesaistīts, agūstot renesanses ideju klātbūtni/specifiku pasaules un latviešu kultūrā.
Kultūra un māksla I	Mācību kursam <i>Kultūra un māksla I</i> šis tematiskais bloks piesaistīts, ņemot vērā teksta interpretāciju plašā nozīmē (kino teksts, teātris kā teksts).

4. Literatūra kā sociāla parādība

1. Literatūra kā estētiskas pieredzes iegūšanas veids	2. Literatūra kā ētiskas un morālas pieredzes iegūšanas veids	3. Literatūra kā pašizpaušmes veids	4. Literatūra kā sociāla parādība
--	--	--	--

Temata apguvei ieteicamais laiks: 12 stundas.

Temata apguves mērķis – veidot izpratni par sabiedrības un varas atainojumu literārā tekstā, kā arī par literatūras sociālo lomu.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none"> ● Klasicisms – mākslinieciskais virziens, kura estētikas pamatā ir antīkās kultūras atzīšana par augstāko paraugu un māksliniecisko normu, kas saistīta ar racionālisma un „dabas atdarināšanas” principu; šī virziena ietvaros daiļdarbs tiek uzskatīts par loģiski veidotu veselumu ar stingri noteiktu sižetiski kompozicionālu organizāciju. (K.Li.1.) ● Literārais teksts ar dažādu mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu starpniecību veido intelektuālo, estētisko un emocionālo pieredzi, kas saistāma ar cilvēka (indivīda) un sabiedrības attiecību problemātiku. (K.Li.2.) ● Literārais teksts ļauj atklāti runāt par savu sabiedrisko un pilsonisko nostāju, veicinot pozitīvas pārmaiņas sabiedrībā. (K.Li.4.) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Izvērtē literāru tekstu, ņemot vērā lasītāja uzdevumu saskaņā ar sabiedrisko un sociālo nostāju, ko formulējis darba autors. (K.O.1.1.) ● Spēj noteikt darba žanru, izprotot augsto un zemo žanru specifiku un to savstarpējo hierarhiju. (K.O.1.9.) ● Brīvi spriež par nacionālām vērtībām, balstoties literāru tekstu piemēros un saskatot tajos tautas dzīves un ideju atspoguļojumu. (K.O.2.6.) ● Spēj novadīt diskusiju par sev un sabiedrībai svarīgām tēmām, uzklusot vienaudžu argumentus un formulējot savu viedokli. (K.O.2.8.) ● Spēj uztvert literāru darbu gan kā pilsoniskās līdzdalības veidotāju, gan kā sociālu vai politisku komentāru; zina par/atpazīst cenzūras jēdzienu un pēta to. (K.O.4.5.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
<p>Piedalās grupas projektā, kas veltīts problēmai „Rakstnieks un vara”.</p> <p>Īss projekta apraksts: grupa ar balsojuma palīdzību izvēlas vienu rakstnieku vai kultūras darbinieku, kura nostāja noteiktā jautājumā neatbilst valsts nostājai. Viena grupas daļa nostājas rakstnieka/kultūras darbinieka pusē, otra – valsts</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Veido un attīsta ieradumu nebaidīties kļūdīties un izmēģināt dažādas pieejas, izvērtējot sava radošā literārā darba procesu un rezultātu, uzklusot dažādus viedokļus un izsakot argumentētu vērtējumu citiem. (Tikumi – gudrība, drosme; vērtības – cilvēka cieņa, kultūra) ● Attīsta ieradumu apzināti pilnveidot savu emocionālo

<p>pusē, tādējādi analizējot konfliktu, raksturojot dažādos viedokļus un spriežot par cenzūras jēdzienu. Visi grupas dalībnieki piedalās noslēdzošajā diskusijā, kuras mērķis ir izvēlēties un pamatot savu nostāju. (K.O.1.1., K.O.2.6., K.O.2.8., K.O.4.5.)</p>	<p>pasauli, lasot un interpretējot literārus darbus. (Tikumi – drosme, atbildība; vērtība – brīvība, kultūra)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Veido ieradumu būt ieinteresētam un zinošam lasītājam, patstāvīgi izvēloties un lasot noteiktam mērķim, mācību uzdevumam atbilstošus pilna apjoma daiļliteratūras tekstus. (Tikums – gudrība; vērtība – kultūra) ● Attīsta prasmi saskatīt literāra darba māksliniecisko vērtību, izprotot augstvērtīgas literatūras nozīmi, daudzveidīgi interpretējot izlasītās grāmatas vai jaunrades procesus. (Tikums – gudrība; vērtība – kultūra)
<p>Jēdzieni: klasicisms, apgaismība, stilistiskais modelis, trīsvienība (laiks, vieta, darbība), „augstie” un „zemie” žanri, oda, klasiskā komēdija, personība un valsts, pilsoniskā nostāja, <i>poezja rzeczywistości komunizmu</i>, cenzūra.</p>	

Temata apguves norise

- Lasa vienu Ž. B. Moljēra lugu pēc izvēles („Dons Žuans”, „Tartifs”), izpēta konfliktu personāžus, sižeta elementus un otra remarkas.
- Atsauc atmiņā to, ko zina par komismu un komisko.
- Patstāvīgi atrod informāciju par Moljēra daiļradi.
- Noskaidro, kāpēc Moljēra lugas (komēdijas) uzskatāmas par neparastām klasicisma laikmeta kontekstā.
- Diskutē par jautājumu: kā vara ietekmē mākslu un māksliniekus.
- Atsauc atmiņā citus literatūras piemērus, kuros var saskatīt rakstnieka attieksmi pret varu.
- Iepazīstas ar cenzūras jēdzienu un tā izpausmi kādā vēsturiski literārā piemērā.
- Lasa tekstus, kas veltīti reālismam XIX g.
- Analizē apgūtos tekstus, attīsta savu redzējumu un izvēlas/pamato savu nostāju kāda teksta mākslinieciskās koncepcijas ietvaros.
- Piedalās grupas projektā, kas veltīts tēmai „Rakstnieks un vara”. Reflektē par radoša projekta izstrādi, tostarp par grupas darba priekšrocībām.
- Apzinās un spēj iesaistīties sarunā par savu sabiedrisko nostāju, turklāt ņemot vērā savu kultūras pieredzi.

Starppriekšmetu saikne

Literatūra I	Mācību kursam <i>Literatūra I</i> (latviešu) šis tematiskais bloks piesaistīts, apgūstot klasicisma literatūras pazīmes, Ž. B. Moljēra daiļradi, kā arī vispārējās tēmas par cilvēka un varas mijiedarbi.
Vēsture un sociālās zinātnes I	Mācību kursam <i>Vēsture un sociālās zinātnes I</i> šis tematiskais bloks piesaistīts, apgūstot 20. gs. būtiskākos vēstures notikumus pasaulē un Latvijā.

5. Literatūra kā vispārcilvēciska pieredze un platforma aktuālām diskusijām

5. Literatūra kā vispārcilvēciska pieredze un platforma aktuālām diskusijām	6. Literatūra kā vēsturisks un sociāli politisks komentārs	7. Literatūra mijiedarbē: literatūra caur citu mākslas veidu prizmu	8. Literatūra kā teksts: mākslinieciskie paņēmieni, kultūras kodi, teksta līmeņi
--	---	--	---

Temata apguvei ieteicamais laiks: 15 stundas.

Temata apguves mērķis: veidot izpratni par literatūru kā par nacionālās un vispārcilvēciskās kultūras pieredzes liecību, pētot un salīdzinot literāros tekstus, kas attiecināmi uz romantisko un reālistisko mākslinieciskās apziņas/daiļrades tipu, apzinoties estētiski nozīmīgu tipoloģisko literāro faktu un parādību vienotību.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none"> ● Poļu literatūrā ir dažādi literārā varoņa tipi, katram no tiem piemīt universālas iezīmes, kas saglabā savu aktualitāti poļu literatūras vēsturē. (K.Li.1.) ● Literārie tipi, kurus rada poļu literatūra, translē nacionālās vērtības, kuras palīdz formēt intelektuālo, estētisko un emocionālo pieredzi. (K.Li.2.) ● Piedalīšanās radošās diskusijās par literārajiem tekstiem un varoņiem paplašina kultūras pieredzi un attīsta savas dzīves nostājas formēšanos. (K.Li.3.) ● Lasīšana un savas nacionālās literatūras apgūšana sniedz iespēju konkretizēt savu izpratni par mūžīgajām vērtībām, kā arī paver iespēju piedalīties aktuālās diskusijās, tādējādi formējot savu sabiedrisko un personisko nostāju kultūras dialogā ar vienaudžiem. (K.Li.4.) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Pētot citu autoru rakstīto un lasot romantisma un reālisma poētiskā rakstītos darbus un to fragmentus, rada savus jēdzienu definējumus, kā arī saskata romantismam un realizmam raksturīgo pazīmju kopu. (K.O.1.1.) ● Izmanto pārliecināšanas līdzekļus, tēmai atbilstīgus argumentus un žestus, piedaloties gupas diskusijā. (K.V.3.10., K.O.2.1.) ● Salīdzina un interpretē tipoloģiski līdzīgus, bet dažādos vēsturiskos periodos tapušus literāros darbus, kas pieder romantiskajam un reālistiskajam daiļrades tipam (K.O.2.6.). ● Izmanto jaunas un aktuālas analīzes metodes un interpretācijas pieejas, strādājot ar klasiskajiem un laikmetīgajiem tekstiem. (K.O.3.2.) ● Spriež par klasiskajiem un laikmetīgajiem tekstiem, par literārā varoņa tipiem, saskatot līdzības un atšķirības sarp tekstiem, kas radīti dažādos kultūras laikmetos. (K.O.4.4.; K.O.4.5.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi

<p>Gatavoties dalībai grupas diskusijā par tēmu „Liekā (mazā) cilvēka” literārā tiesa”. Balsojot kopā ar klasi izvēlas vienu varoni no apgūtajiem (vai skolotāja/klases biedru ieteiktajiem) darbiem; apgūst literārās tiesas norises noteikumus, reflektē par grupas diskusijas priekšrocībām. (K.O.1.1.; K.V.3.10., K.O.2.1., K.O.2.6., K.O.3.2., K.O.4.4.; K.O.4.5.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Attīsta ieradumu apzināti pilnveidot savu emocionālo pasauli, lasot un interpretējot literārus darbus. (Tikums – līdzietība; vērtības – dzīvība, cilvēka cieņa) ● Attīsta prasmi darboties ar literārajiem darbiem un papildu tekstiem, izmantojot bibliotēku un citus nepieciešamos (arī digitālos) resursus. (Tikums – gudrība; vērtība – kultūra). ● Attīsta ieradumu būt zinošam, kulturālam un intelektuāli atvērtam, lasot dažādu kultūras laikmetu literāros tekstus, saskatot un salīdzinot citu laikmetu kultūras zīmes laikmetīgajā literatūrā, apzinoties tulkota literāra darba specifiku. (Tikums – gudrība; vērtības – kultūra) ● Attīsta ieradumu analizēt literāru darbu, pētot tēlus, ideju, sižeta u. c. elementus, literatūras specifiskos izteiksmes līdzekļus un paņēmienus, veidus un žanus, raksturojot satura un formas vienotību. (Tikums – gudrība; vērtības – kultūra)
<p>Jēdzieni: romantiskais daiļrades tips, romantisms, reālistiskais daiļrades tips, reālisms, postreālisms, literārais tips, „liekais cilvēks”, „mazais cilvēks”, dramatisms.</p>	

Temata apguves norise

- Zina un atšķir divas termina „romantisms” nozīmes: romantisms kā kultūrvēsturisks fenomēns, kas raksturo noteiktu laikmetu /laika posmu, romantisms kā pārlaicīga mākslinieciskā (daiļrades) apziņa/izjūta.
- Nosaka romantiskā tipa apziņas un daiļrades iezīmes, balstoties mācību materiālos un savos informācijas meklējumos.
- Analizē konkrētu literāro varoni (piemēram, var tikt analizēts *“Koncepcje narodowyzwolnicze romantyzmu”* kā literāro tipu, identificējot „liekā cilvēka” tipoloģiskās iezīmes.

- Zina un izšķir divas termina „reālisms” nozīmes: reālisms kā kultūrvēsturisks fenomens, kas raksturo noteiktu laikmetu /laika posmu, reālisms kā pārlaicīga mākslinieciskā (daiļrades) apziņa/izjūta.
- Nosaka reālistiskā tipa apziņas un daiļrades iezīmes, balstoties mācību materiālos un savos informācijas meklējumos.
- Lasa vienu no poļu literatūras daiļdarbiem, kurā pārstāvēts tāds literārā varoņa tips, kas uzverams kā „mazais cilvēks”, veido šī personāža portretu, spriežot par tā tēlu un lomu attiecīgā darba sižetiskajā līnijā.
- Apzinās mūžīgās tēmas un problēmas, kas tiek skartas klasiskajā literatūrā (brīvība, ticība, gods, personīgā atbildība u.c.), pauž savu attieksmi pret mūžīgajām problēmām no laika biedru un sava skatu punkta.
- Pārlasa klasiskos darbus, ņemot vērā aktualitātes humanitāro zinātņu jomas metodoloģijā, konkrētāk, ņemot vērā aktualitātes dzimtes studiju jomā (piemēram, sievietes „lieko cilvēku” dzīvē).
- Piedalās grupas diskusijā par tēmu „Liekā (mazā) cilvēka” literārā tiesa”. *Lalka.B.Prus*

Starppriekšmetu saikne

Literatūra I	Mācību kursam <i>Literatūra I</i> (latviešu) šis tematiskais bloks piesaistīts, apgūstot būtiskākās romantisma un reālisma daiļrades tipa pazīmes.
---------------------	--

6. Literatūra kā vēsturisks un sociāli politisks komentārs

5. Literatūra kā vispārcilvēciska pieredze un platforma aktuālām diskusijām	6. Literatūra kā vēsturisks un sociāli politisks komentārs	7. Literatūra mijiedarbē: literatūra caur citu mākslas veidu prizmu	8. Literatūra kā teksts: mākslinieciskie paņēmieni, kultūras kodi, teksta līmeņi
--	---	--	---

Temata apguvei ieteicamais laiks: 20 stundas.

Temata apguves mērķis: veidot izpratni par literatūru kā svarīgāko sociālo institūciju, kā arī par vēsturiskā un sociāli politiskā konteksta nozīmi literārā darba izpratnē.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none"> ● Literārā darba izpratnei būtiskas zināšanas par noteikta vēstures posma aspektiem. (K.Li.1.) ● Literārais teksts ar dažādu māksliniecisko līdzekļu palīdzību veido intelektuālo, estētisko un emocionālo pieredzi, kas pievēršas cilvēka (indivīda) un lielās vēstures attiecību problemātikai. (K.Li.2.) ● Literatūras lasīšana māca atklāti un brīvi formulēt savu attieksmi pret dažādiem notikumiem sabiedrībā/vēsturē, veicinot savas personīgās pieredzes vērtības apziņu. (K.Li.4.) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Izvērtē literāro tekstu, ņemot vērā lasītāja uzdevumu apzināt daiļdarba vēsturiskos un literāros kontekstus; izmanto jaunās un aktuālās metodes, lai analizētu un interpretētu klasiskos un laikmetīgos tekstus. (K.O.1.1.) ● Analizē sižetiski kompozicionālos un vēstījumu veidojošos literārā darba aspektus; prot strādāt ar autobiogrāfiskās prozas tekstiem, saprot to specifiku. (K.O.1.9.) ● Brīvi spriež ar vēsturisko pieredzi (personīgo u nacionālo), balstoties literāro tekstu pieredzē un saskatot tajos tautas vēstures atspoguļojumu. (K.O.2.6.) ● Prot diskutēt par sev un sabiedrībai nozīmīgām tēmām, uzklusot vienaudžu atziņas un formulējot savu redzējumu. (K.O.2.8.) ● Spēj izvērtēt literāru darbu kā pilsoniskās līdzdalības veidotāju un kā sociālu vai politisku komentāru, saprotot, ka literārais teksts ir saistīts ar vēsturiskajiem notikumiem, kā arī ar idejiskajiem strāvojumiem, kas bijuši aktuāli daiļdarba rašanās laikā. (K.O.4.5.)

Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
<p>Sacer mikrovēsturisku sacerējumu „Es (mana ģimene) un nozīmīgs vēsturisks notikums”, ņemot vērā jauniegūto izpratni par vēstures nozīmi sabiedrības un personības dzīvē; prezentē savu sacerējumu un apspriež vienaudžu sacerējumus. (K.O.1.1., K.O.1.9., K.O.2.6., K.O.2.8., K.O.4.5.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Attīsta ieradumu apzināti pilnveidot savu emocionālo pasauli, lasot un interpretējot literārus darbus. (Tikumi – drosme, atbildība; vērtība – brīvība, kultūra) ● Attīsta ieradumu brīvi un patstāvīgi izkopt savas radošās prasmes, rakstot patstāvīgi; ar izpratni lieto autortiesību dažādos aspektus. (Tikumi – drosme, centība; vērtības – cilvēka cieņa, tolerance) ● Veido ieradumu būt ieinteresētam un zinošam lasītājam, patstāvīgi izvēloties un lasot noteiktam mērķim, mācību uzdevumam atbilstošus pilna apjoma daiļliteratūras tekstus. (Tikums – gudrība; vērtība – kultūra) ● Attīsta prasmi saskatīt literāra darba māksliniecisko vērtību, izprotot augstvērtīgas literatūras nozīmi, daudzveidīgi interpretējot izlasītās grāmatas vai jaunrades procesus. (Tikumi – drosme, gudrība; vērtības – brīvība, kultūra)
<p>Jēdzieni: prototips, autobiogrāfiskums, vēsturiskais konteksts, sociāli politiskais konteksts, literatūra un vara, ideoloģija, lielā vēsture (makrovēsture)</p>	

Temata apguves norise

- Nosaka romāna dzejā žanriskās iezīmes.
- Apzinās literāro komentāru funkcionalitāti.
- Nosaka varoņa – ideologa raksturojumu. *Trzy studia na temat realizmu Z.Herbert*
- Sastata un salīdzina 19. un 20. gs. varoņus - ideologus. *J.Czechowicz*

- Nosaka ideoloģiskā romāna žanriskās iezīmes.
- Sastatot romāna un autobiogrāfiskās prozas varoņus, literārā darbā saskata emigrācijas un personīgās dzīves pieredzes atspoguļojumu.
- Sastatot romānā sastopamās kara un miera laika epizodes, lasa romānu kā ģimenes (ģimeņu) vēsturi uz lielās vēstures fona.
- Sacer mikrovēsturisku sacerējumu „Es (mana ģimene) un nozīmīgs vēsturisks notikums”, apzinoties savas pieredzes un atsevišķa dzīvesgājuma nozīmīgumu. *Czesław Miłosz, K.K.Baczyński, Hanna Krall*

Starppriekšmetu saikne

Literatūra I	Mācību kursam <i>Literatūra I</i> (latviešu) šis tematiskais bloks piesaistās ar literatūras un vēstures saiknes starpniecību; vēstures un literatūras saikne aktualizēta dažādos mācību kursa <i>Literatūra I</i> blokos.
Sociālās un pilsoniskās mācību jomas kursi	Ar <i>Sociālās un pilsoniskās mācību jomas</i> kursiem šis tematiskais bloks saistīts, ņemot vērā 19 – 21. gs. vēsturisko notikumu apguvi.

7. Literatūra mijiedarbē: literatūra caur citu mākslas veidu prizmu

5. Literatūra kā vispārcilvēciska pieredze un platforma aktuālām diskusijām	6. Literatūra kā vēsturisks un sociāli politisks komentārs	7. Literatūra mijiedarbē: literatūra caur citu mākslas veidu prizmu	8. Literatūra kā teksts: mākslinieciskie paņēmieni, kultūras kodi, teksta līmeņi
--	---	--	---

Temata apguvei ieteicamais laiks: 15 stundas.

Temata apguves mērķis: veidot izpratni par literatūras un citu mākslas veidu saikni, kā arī par mākslu sintēzi kā dominējošo tendenci 19. un 20. gs. mijā.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none"> ● Kultūras tieksme uz mākslu sintēzi, kas raksturīga 19. un 20. gs. mijas laikam, sniedz iespēju skatīt literāro tekstu kopsakarībā ar citiem mākslas veidiem, kas atklāj papildu nozīmes literārā tekstā. (K.Li.1.) ● Modernisma dzejas tekstu muzikalitātes un vizualitātes izpratne paver lasītājam iespēj iegūt jaunu intelektuālo, estētisko un emocionālo pieredzi. (K.Li.2.) ● Mākslu sintēze kā kultūras tekstu radīšanas stratēģija ir pieprasīta laikmetīgajā kultūrā; modernisma literāro tekstu analīzes pieredze palīdz skaidrot šo stratēģiju un izstrādāt savus radošos projektus. (K.Li.3.) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Pētot citu autoru rakstīto un lasot modernisma poētikā rakstītos darbus un to fragmentus, rada jēdzienu definējumus un nosaka modernismam raksturīgo pazīmju kopumu. (K.O.1.1.) ● Pētot modernisma dzejas tekstu muzikalitāti un vizualitāti, pievērš uzmanību izteiksmes līdzekļu daudzveidībai (valodas un ritmu veidojošiem elementiem) (K.O.1.9.) ● Novērtē laikmetīgos literāros tekstus (piemēram, videodzeju), izmantojot atbilstīgus kritērijus; grupā diskutē par māksliniecisko, intelektuālo un emocionālo pieredzi. (K.O.2.1.) ● Salīdzina un interpretē simbolistu, futūristu tekstus, nosakot līdzības un atšķirības, pievēršot īpašu uzmanību dzejas teksta tēlainībai. (K.O.2.6.) ● Īsteno radošu projektu (grāmatas apskatam veltīts video), kas popularizē literāru tekstu lasīšanu vienaudžu vidē. Argumentācijai izmanto avotus, t. sk. tīmekļa resursus, ievērojot atsauču lietošanu un autortiesību normas (K.O.3.1., K.O.3.8.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi

<p>Strādājot grupā, izvēlas vienu darbu (dzeja, proza, drāma) un izstrādā/sagatavo video ierakstu (book trailer), kurā brīvā, radošā formā tiek stāstīts par izvēlēto grāmatu, pievēršot īpašu uzmanību potenciālajam lasītājam īpaši saistošiem piedāvātās grāmatas aspektiem. (K.O.1.9., K.O.2.1., K.O.2.6., K.O.3.1., K.O.3.8.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Attīsta ieradumu apzināti pilnveidot savu emocionālo pasauli, lasot un interpretējot literārus darbus. (Tikumi – drosme, atbildība; vērtība – brīvība, kultūra) ● Veido ieradumu būt ieinteresētam un zinošam lasītājam, patstāvīgi izvēloties un lasot noteiktam mērķim, mācību uzdevumam atbilstošus pilna apjoma daiļliteratūras tekstus. (Tikums – gudrība; vērtība – kultūra) ● Attīsta ieradumu būt zinošam, kulturālam un intelektuāli atvērtam, lasot dažādu kultūras laikmetu literāros tekstus, saskatot un salīdzinot citu laikmetu kultūras zīmes laikmetīgajā literatūrā, apzinoties tulkota literāra darba specifiku. (Tikumi – drosme, atbildība; vērtība – brīvība, kultūra) ● Veido un attīsta ieradumu nebaidīties kļūdīties un izmēģināt dažādas pieejas, izvērtējot sava radošā literārā darba procesu un rezultātu, uzklusot dažādus viedokļus un izsakot argumentētu vērtējumu citiem. (Tikumi – drosme, atbildība; vērtība – brīvība, kultūra)
<p>Jēdzieni: fin de siècle, dekadence, modernisms, simbolisms, avangards, futūrisms, neoprimitīvisms, abstraktā māksla, jaunā drāma, mākslu sintēze, pārcilvēks, ekranizācija.</p>	

Temata apguves norise

- Zina modernismam raksturīgās mākslinieciskās apziņas iezīmes, atšķir divas dažādas termina „modernisms” nozīmes: modernisms kā kultūrvēsturisks fenomens, kas raksturīgs noteiktam laikmetam, un modernisms kā pārļaicīgs mākslinieciskās apziņas veids.
- Apgūst mākslu sintēzes ideju (piemēram, balstoties vācu komponista R. Vāgnera daiļrades koncepcijā).
- Strādā ar jēdzieniem, kas skaidro 19. un 20. gs. mijas un 20. gs. sākuma kultūras procesus: fin de siècle, dekadence.

- Apgūst noteiktas simbolisma iezīmes, īpašu uzmanību pievēršot cilvēka uztveres aspektiem (Nīčes pārcilvēks, cilvēks-dievs), kā arī autora lomas (autors – savu pasaulu radītājs) nozīmei tajā.
- Spriež par mūzikas nozīmi dzejnieku simbolistu daiļradē.
- Apgūst noteiktas iezīmes avangarda virziena 20. gs. mākslā (akcents uz dzejas teksta formu, atteikšanās no senajai mākslai raksturīgās tradicionālātes un kanona, dehumanizācija un atteikšanās no visa cilvēcīgā).
- Iepazīstas ar tādiem mūsdienu tīmekļa literatūras paraugiem kā emuāri jeb bloga literatūra.
- Izveido nelielu tīmekļa literatūras terminu vārdnīcu, definējot, piemēram, tādus jēdzienus kā kiberliteratūras teksts, flešteiksts u.c.
- Iepazīst noteiktus poļu literatūras tekstu ekranizējumus, kā arī spriež par kinematogrāfa lomu 20. gs. poļu kultūrā.
- Piedalās grupas diskusijā un spriež par līdzībām un atšķirībām starp stāstu un ekranizāciju, domājot par cilvēka koncepciju šajos tekstos (ņemot vērā ekokritikas idejas).

Starppriekšmetu saikne

Literatūra I	Mācību kursam <i>Literatūra I</i> (latviešu) šis tematiskais bloks piesaistīts ar modernismam raksturīgās mākslinieciskās apziņas apguves starpniecību, kā arī apgūstot idejas par to, ka modernistu tekstu pilnvērtīgai analīzei un interpretācijai ir būtiska saikne ar dažādiem mākslas veidiem (mūziku, glezniecību).
Kultūra un māksla I	Mācību kursam <i>Kultūra un māksla I</i> tematiskais bloks piesaistīts, apgūstot dažādus mākslas veidus un to savstarpējo mijiedarbi.

8. Literatūra kā teksts: mākslinieciskie paņēmieni, kultūras kodi, teksta līmeņi

5. Literatūra kā vispārcilvēciska pieredze un platforma aktuālām diskusijām	6. Literatūra kā vēsturisks un sociāli politisks komentārs	7. Literatūra mijiedarbē caur citu mākslas veidu prizmu	8. Literatūra kā teksts: mākslinieciskie paņēmieni, kultūras kodi, teksta līmeņi
--	---	--	---

Temata apguvei ieteicamais laiks: 10 stundas.

Temata apguves mērķis: izveidot izpratni par literatūru kā tekstu, akcentējot uzmanību uz literāru darbu kā komplicētu struktūru.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Ieradumi
<ul style="list-style-type: none"> ● Literāra darba lasīšana no jebkāda kultūras koda skatu punkta, projicē nacionālās kultūras vērtības un nacionālās mentalitātes noturīgās nozīmes. (K.Li.1.) ● Laikmetīgo žanru formu apguve paplašina lasītāja pieredzi, veido intelektuālo, estētisko un emocionālo pieredzi un sniedz iespēju atrast jaunus radošās darbības avotus. (K.Li.2.) ● Apgūstot dažādas pieejas literāra teksta analīzē un interpretācijā, paveras iespēja sacerēt savus tekstus dažādos žanos un stilos. (K.Li.3.) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Lasa jaunus un pārlasa klasiskos tekstus no kultūras kodu skatu punkta, identificējot nacionālās kultūras vērtības. (K.O.1.1., K.O.2.8.) ● Prot analizēt un interpretēt laikmetīgus dzejas, prozas, dramaturģija darbus, ņemot vērā gan sižetiski kompozicionālos un vēstījumu veidojošos aspektus, gan daudzveidīgus izteiksmes līdzekļus. (K.O.1.9.) ● Spēj pareizi izvēlēties analīzes un interpretācijas metodi(-es), kas atbilst teksta specifikai; grupā diskutē un pamato savu izvēli, klausoties vienaudžu viedokli; argumentācijai izmanto avotus, ievērojot atsauču lietošanu un autortiesību normas. (K.O.2.1., K.O.3.8.) ● Īsteno radošu projektu (literāru jaunrades darbu), izmantojot daudzlīmeņu teksta analīzes iemaņas. Radošo procesu dokumentē, analizē, prezentē un par to reflektē. (K.O.3.1., K.O.3.9.) ● Izmanto jaunas un aktuālas metodes klasisko un laikmetīgo tekstu analīzē un interpretācijā. (K.O.3.2.) ● Pārliecinoši prezentē savu radošo un pētniecisko darbu, kā arī piedalās kopīgā diskusijā, argumentējot savu viedokli, apspriežot sava pētījuma rezultātus un tos

	salīdzinot ar klasesbiedru rezultātiem. (K.O 3.10.).
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
Raksta un aizstāv savu radošo darbu – jebkura mākslinieciska sižeta pārstāstu no cita skatu punkta (piemēram, no cita varoņa skatu punkta vai mainot autora sižetiskā risinājuma loģiku). Piedalās grupas diskusijā ar vienaudžiem, izdarot secinājumus par to, kas mainījies attiecīgajā pārstāstā. (K.O.1.1., K.O.2.8., K.O.1.9., K.O.2.1., K.O.3.1., K.O.3.2., K.O.3.8., K.O.3.9., K.O 3.10.)	<ul style="list-style-type: none"> ● Attīsta ieradumu apzināti pilnveidot savu emocionālo pasauli, lasot un interpretējot literārus darbus. (Tikums – līdzcievība; vērtības – dzīvība, cilvēka cieņa) ● Attīsta prasmi darboties ar literārajiem darbiem un papildu tekstiem, izmantojot bibliotēku un citus nepieciešamos (arī digitālos) resursus. (Tikums – gudrība; vērtība – kultūra) ● Veido ieradumu būt ieinteresētam un zinošam lasītājam, patstāvīgi zvēloties un lasot noteiktam mērķim, mācību uzdevumam atbilstošus pilna apjoma daiļliteratūras tekstus. (Tikums – gudrība; vērtība – kultūra) ● Attīsta ieradumu analizēt literāru darbu, pētīt tēlus, ideju, sižeta u. c. elementus, literatūras specifiskos izteiksmes līdzekļus un paņēmienus, veidus un žanus, raksturojot satura un formas vienotību. (Tikums – gudrība; vērtība – kultūra)
Jēdzieni: teksta struktūra – ārējā un iekšējā, kultūras kods, mākslinieciskais paņēmiens, utopija un antiutopija, ekokritika, pārveidojums/pārveidošana/ <i>rimeiks</i> (remake).	

Temata apguves norise

- Izmanto dažādus informācijas avotus, nosaka utopijas un antiutopijas žanru. *Slawomir Mrozek*
- Noskaidro utopiskās un antiutopiskās iezīmes izlasītajā romānā.
- Pēta romānu no tā iekšējās struktūras skatu punkta (kā izstāstītais stāsts): mākslinieciskā pasaule, telpas un laika organizācija, galvenais varonis, notikumu sistēma.

- Pēta romānu no tā ārējās struktūras skatu punkta (kā stāstāmais stāsts): naratora tēls, naratīva forma (piemēram, dienasgrāmata).
- Iepazīst kultūras koda jēdzienu un tā tipus.
- Saprot kultūras koda jēdzienu kā nacionālās kultūras vērtību prezentāciju, kā noturīgu nacionālās mentalitātes nozīmju realizējumu.
- Izvēlas vienu no skolotāja piedāvātajiem darbiem un analizē to, ņemot vērā autora pielietotos mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus, kā arī interpretējot to lomu attiecīgā darba nozīmes konstruējumā.
- Apzinot zinātnisko literatūru, iepazīst *rimeika*, pārveidojuma (remake) jēdzienu.
- Sastata oriģināltekstu un rimeiku, nosakot līdzīgās un atšķirīgās iezīmes.
- Raksta un aizstāv savu radošo darbu – jebkura mākslinieciska sižeta pārstāstu no cita skatu punkta (piemēram, no cita varoņa skatu punkta vai mainot autora sižetiskā risinājuma loģiku), pārstāsta kādu labi zināmu literāru sižetu, to, piemēram, adaptējot ekranizācijai vai inscenējumam.
- Izmanto zināšanas par teksta struktūru savā radošajā darbā.

Starppriekšmetu saikne

Literatūra I	Mācību kursam <i>Literatūra I</i> (latviešu) šis tematiskais bloks piesaistīts, apgūstot un ņemot vērā literārā darba un dažādu teksta analīzes pieeju būtiskākās iezīmes.
---------------------	--

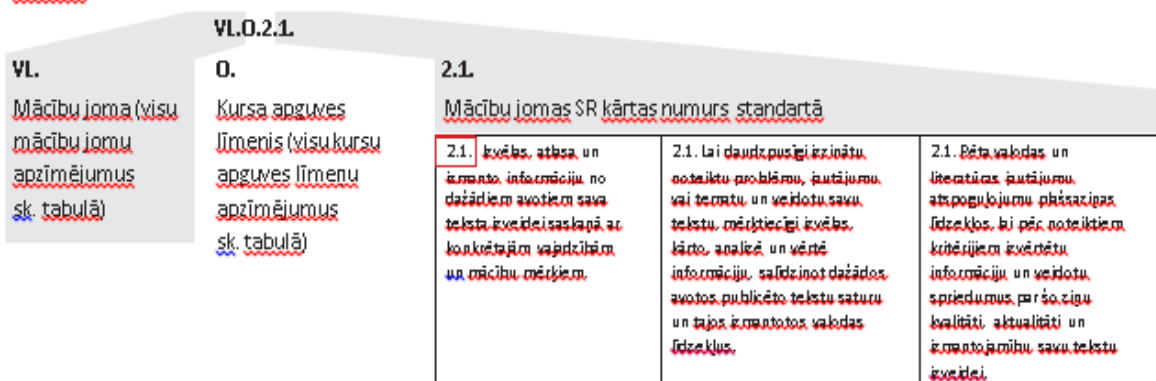
Pielikumi

1.pielikums. Kursu programmu paraugos lietotie kodi

Atsaucei uz standartu' mācību priekšmetu kursu programmu paraugos izmantoti šādi plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu (SR) un lielo ideju (Li) kodi. (Standarta pielikumi, kuros lietoti šie kodi, atrodami Skola2030 tīmekļa vietnē.)

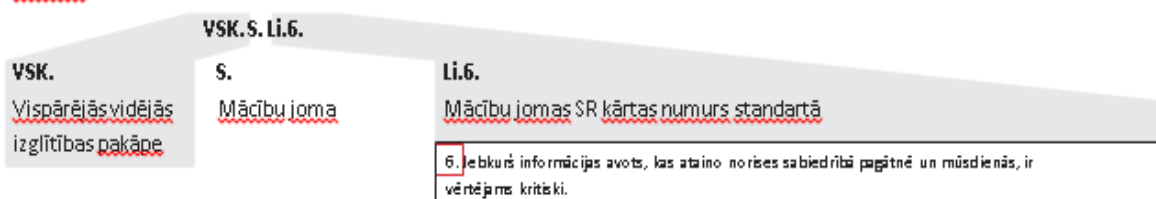
SR kodi

Piemērs:

Li kodi

Piemērs:

Kursu apguves līmeņu apzīmējumi

V	Vispārīgais līmenis
O	Optimālais līmenis
A	Augstākais līmenis

Mācību jomu apzīmējumi

V	Valodu mācību joma	
	VL	Latviešu valoda
	VS	Svešvaloda
K	Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību joma	
S	Sociālā un pilsoniskā mācību joma	
D	Dabaszinātņu mācību joma	
M	Matemātikas mācību joma	
T	Tehnoloģiju mācību joma	
F	Veselības, drošības un fiziskās aktivitātes mācību joma	

2.pielikums. Kursā plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti

Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti latviešu valodā*

Optimālais apguves līmenis
1. Valoda un sabiedrība
Jebkura dzīva valoda ir mainīga, un tai ir raksturīgi vairāki paveidi: literārā valoda, sociolekti un reģiolekti. Valodā mēs atspoguļojam sevi, savu piederību, uzskatus un vērtības.
1.1. Raksturo valodas situāciju Latvijā, analizējot Valsts valodas likumu, izzinot latgaliešu rakstu valodas un lībiešu valodas statusu, kā arī mazākumtautības valodu lomu Latvijas iedzīvotāju vidū. Vērtē savu un citu personu valodu praktiskā lietojuma situācijās. Piedāvā risinājumu, kā veicināt latviešu valodas lietojumu Latvijas sabiedrībā.
1.3. Pamato viedokli par valodas un kultūras nozīmi identitātes veidošanās procesā, ilustrējot savu izpratni ar piemēriem, kas atklāj dzīves pieredzes, kā arī lasīšanas un kultūras norišu vērojumos iegūtās atziņas. Skaidro, kāda ir latviešu valodas un citu valodu un kultūru nozīme savas patības apzināšanā un reprezentācijā citiem.
1.4. Izvēlas piemērotākos latviešu valodas mācību resursus savas valodas pilnveidei, pamatojot izvēli ar racionāliem un emocionāliem argumentiem. Piedāvā inovatīvus risinājumus latviešu valodas jautājumu apguvei un valodas lietpratības veicināšanai.
2. Mediji, valoda un ietekme
Mediji konstruē realitāti un ietekmē veidu, kā sabiedrība redz pasauli. Detalizēti analizējot medijos izmantotos valodas līdzekļus, varam noteikt ietekmes un manipulācijas paņēmienus.
2.1. Lai daudzpusīgi izzinātu noteiktu problēmu, jautājumu vai tematu un veidotu savu tekstu, mērķtiecīgi izvēlas, kārtu, analizē un vērtē informāciju, salīdzinot dažādos avotos publicēto tekstu saturu un tajos izmantotos valodas līdzekļus.
2.2. Analizē simbolus, attēlus un verbālos izteiksmes līdzekļus, ar kuriem dažādos medijos tiek atspoguļoti notikumi vai viedokļi. Izvēlas piemērotākos verbālos un neverbālos līdzekļus savu tekstu veidošanā un bagātināšanā, pamatojot šo izvēli ar racionāliem un emocionāliem argumentiem.

2.3. Analizē mediju tekstos valodas līdzekļus (vārdus un to formas, metaforas, salīdzinājumus, gramatiskās konstrukcijas, interpunkciju), lai identificētu tekstā izmantotos ietekmes paņēmienus un manipulācijas rīkus. Atpazīst tekstā maldinošus priekšstatus un viedokļus, lai noteiktu informācijas autentiskumu un ticamību.

2.4. Atbildīgi, ievērojot ētikas normas, iesaistās saziņas situācijās, īpaši sociālajos medijos, prasmīgi lietojot valodas līdzekļus: vārdus, frazeoloģismus, simbolus, pieturzīmes. Labvēlīgi izturas pret saziņas partnera uzskatiem un pārliecību. Regulē savu lingvistisko uzvedību, lai īstenotu saziņas mērķus vai mainītu komunikācijas gaitu, ja tiek pārkāptas saziņas kultūras normas.

3. Stilistika

Katru tekstu raksturo noteikta stila vai vairāku stilu pazīmes.

Dažādu tekstu izpratne un veidošana ir nepārtraukts radošs process, kurā tiek iegūta jauna saziņas pieredze un iepazīta valodas daudzveidība.

3.1. Veido un vērtē saturam, žanram un stilam atbilstošus tekstus un sistemātiski izkopj savu tekstu veidošanas pieredzi mutvārdos un rakstos, apzinoties un ievērojot to izstrādes posmus un darba rediģēšanas nepieciešamību. Prot sadarboties interaktīvās rakstīšanas situācijās, piemēram, diskusiju forumos vai mācību platformās, attīstot dialogiskumu un spēju sniegt rakstu formā atgriezenisko saiti.

3.2. Izmanto zināšanas par lietišķā stila valodu un tās funkcionēšanas likumībām, lai patstāvīgi vai pēc noteiktiem paraugiem veidotu ikdienas un profesionālajai saziņai atbilstošus mutvārdu un rakstveida tekstus. Identificē un vērtē raksturīgākās kļūdas lietišķajā saziņā.

3.3. Veido atsevišķu žanru zinātniskā stila tekstus, piemēram, mutvārdu ziņojumu, referātu, kopsavilkumu, recenziju, ievērojot teksta izveides un valodas līdzekļu izvēles nosacījumus. Iesaistās diskusijā par zinātniska satura jautājumiem, izprot un lieto atbilstošās jomas terminus. Respektē autortiesības un intelektuālā īpašuma tiesības, precīzi citējot autorus un rūpīgi noformējot atsauces uz avotiem.

3.4. Analizējot daiļliteratūras, publicistikas un sarunvalodas stila tekstus, nosaka kopīgās un atšķirīgās iezīmes valodas līdzekļu lietojumā. Mērķtiecīgi izmanto savos darbos visu līmeņu valodas strukturālos elementus, kas piešķir tekstam tēlainību un emocionālo nokrāsu.

3.5. Apzinās savu individuālā stila īpatnības un mērķtiecīgi, sistemātiski bagātina to. Izmanto savu individuālo stilu dažādās saziņas situācijās, izvērtējot tā atbilstmi un efektivitāti.

4. Valodas struktūra

Valoda ir zīmju sistēma, kas sastāv no vairākiem savstarpēji saistītiem valodas līmeņiem. Ar valodas palīdzību mēs domājam un paužam savas domas citiem.

4.1. Vērtē valodas un citu zīmju nozīmi un lietojumu informatīvos un literāros tekstos. Izmanto zināšanas par dažādām zīmju sistēmām teksta izpratnē un veidošanā.

4.2. Spriež par teksta uzbūvi, analizējot valodas sistēmas (fonētikas, leksikas, morfoloģijas, sintakses) elementu mijiedarbību un dominanti tekstā. Izmanto sistēmiski saderīgus valodas līdzekļus, lai veidotu noteiktam stilam un saziņas nolūkam atbilstošu tekstu.

4.3. Analizē vārdus no etimoloģiskā, stilistiskā, sociālā, teritoriālā, vēsturiskā viedokļa, izmantojot atbilstošus leksikogrāfijas materiālus. Vērtē vārdu izvēli saziņas mērķa sasniegšanā. Pilnveido savu prasmi lietot precīzus, iedarbīgus, noteiktai valodas lietojuma jomai specifiskus vārdus.

4.4. Demonstrē izpratni par latviešu valodas morfoloģisko sistēmu, identificējot un analizējot sistēmas elementus tekstā. Apzināti izmanto dažādu vārdšķiru gramatiskās kategorijas sava teksta veidošanā.

4.5. Nosaka afiksus, lai vērtētu to nozīmi jaunu vārdu darināšanā un attīstītu jaunrades spējas pašiem darināt jaunus vārdus. Piedāvā idejas, kā aizgūt un atveidot vārdus latviešu valodā no citām valodām.

4.6. Izmanto dažādas uzbūves teikumus, to sasaistes paņēmienus un atbilstošas pieturzīmes dažādu žanru mutvārdu, iespējamos vai digitālajos tekstos, lai skaidri un precīzi izteiktu domas, īstenotu saziņas nolūku un radītu vēlamo iespaidu uz adresātu.

4.7. Prasmīgi izvēlas un analizē iederīgākos un precīzākos pareizrūnas, gramatikas un interpunkcijas līdzekļus ietekmīga teksta veidošanai. Tekstā ievēro literārās valodas pareizrūnas un pareizrakstības normas.

Piezīme. * Mazākumtautības (poļu) valodu skolēns apgūst atbilstoši valodu mācību jomā latviešu valodā noteiktajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem.

Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti specializētā kursā “Mazākumtautības valoda un literatūra” (Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomā)

Vispārīgais apguves līmenis	Optimālais apguves līmenis
1. Katru laikmetu un sabiedrību raksturo tai specifiskas kultūras pazīmes, kas radoši tiek izteiktas dažādos mākslas veidos	
	1.1. Atšķir kultūru raksturojošās pazīmes nozīmīgākajos kultūrvēsturiskajos periodos un dažādos pasaules reģionos. Raksturo katra kultūrvēsturiskā perioda, reģiona un mūsdienu kultūru dažādību un mākslas starpdisciplināritāti. Saskata paralēles un atšķirības līdzīga satura viena mākslas veida darbā (vizuālā, audiālā, muzikālā, literārā, skatuviskā) un citos mākslas veidos.
	1.9. Salīdzina un interpretē dažādiem literatūras veidiem un žanriem raksturīgo. Laikmetīga dzejas, prozas, dramaturģijas darba radīšanai mērķtiecīgi izmanto sižetiski kompozicionālos un vēstījumu veidojošos aspektus, daudzveidīgus izteiksmes līdzekļus – valodiskos (piemēram, aliterāciju, asonansi) un ritmu veidojošos elementus (piemēram, atskaņas, pantmēru), izprotot mijiedarbes procesu literatūrā un individuālā stila veidošanā.
	1.10. Izvēlas un vērtē literāros darbus saskaņā ar lasītāja mērķi – būt lietpratējam, jaunradītājam un producentam, lai apzināti veidotu savu estētisko gaumi.
2. Kultūras procesi un mākslas darbi pauž sabiedrības vērtības, to pārmantojamību un transformāciju, veido intelektuālo, estētisko un emocionālo pieredzi	
	2.1. Vērtē klātienē piedzīvotos vai dokumentētus (video, audio, aprakstos) kultūras notikumus pēc mērķtiecīgi izvēlētiem kritērijiem. Individuāli kritiski reflektē par savu kultūras pieredzi un iedvesmu jaunradei. Grupā diskutē par māksliniecisko, intelektuālo un emocionālo pieredzi.
	2.6. Salīdzina un interpretē tipoloģiski līdzīgus, bet dažādos vēsturiskos periodos tapušus mākslas darbus (vizuālajā mākslā, audiovizuālajā mākslā, arhitektūrā, mūzikā, literatūrā, teātra mākslā). Nosaka, kā tajos atsoguļotas konkrētās sabiedrības vērtības. Diskutē par jaunu tipu rašanos un laikmetīgās kultūras formu daudzveidību.
	2.7. Saskata kopsakarības starp vienaudžu mākslinieciskās jaunrades aktivitātēm un mūsdienu, kā arī tradicionālajiem kultūras artefaktiem, kultūras varoņiem, zīmēm un simboliem, rituāliem, svētkiem,

	Latvijas reģionu kultūras vērtībām (piemēram, Latvijas kultūrvēsturiskie novadi, latgaliešu, lībiešu un suitu kultūrtelpa).
	2.8. Analizē savu kā mākslas darba uztvērēja (skatītāja, klausītāja, lasītāja), kultūras un sabiedriskos procesos iesaistīta dalībnieka pieredzi personiski nozīmīgu vērtību sistēmas veidošanā. Sarunā ar vienaudžiem prot pamatot savu viedokli par kultūras un mākslas nozīmi katra personībā.
	2.9. Saskata savas personības izaugsmei būtiskas multilingvālās un multikulturālās pasaules vērtības, pamato savu izvēli.
3. Radošajā procesā, iedvesmojoties no kultūras konteksta un sabiedrības vajadzībām, paplašinās kultūras pieredze, rodas jaunas idejas un inovācijas	
3.10. Lieto skaidru, izteiksmīgu un pārliecinošu runu, mērķtiecīgus žestus, orientējas telpā un pārvalda savu ķermeni atbilstoši uzstāšanās mērķiem efektīvas publiskas uzstāšanās nodrošināšanai un sadarbībai ar auditoriju.	3.1. Īsteno radošu projektu (piemēram, mākslas akciju, koncertprojektu, literāru jaunrades darbu, skatuvisku priekšnesumu, performanci), lai uzlabotu dzīves kvalitāti, veidotu estētisku vidi, paustu savu nostāju un risinātu sabiedrībai svarīgus jautājumus. Radošo procesu dokumentē, analizē, prezentē un par to reflektē.
	3.2. Analizējot un novērtējot kultūras izpausmes un mākslas darbus, izvēlas un prasmīgi izmanto noteiktam mākslas veidam piemērotas analīzes metodes. Lieto tās savas un citu vienaudžu māksliniecisku pašizpausmju vērtēšanai.

	<p>3.4. Pamatojoties uz dzīves un mākslas procesu novērojumiem, estētiskiem un ētiskiem impulsiem, ģenerē jaunas mākslinieciskas idejas, formulē savu personisko attieksmi pret sabiedrībai un pašam nozīmīgām idejām un procesiem. Izvēlas radošā projekta mērķus atbilstoši formulēto ideju nozīmīgumam un īstenošanas iespējām.</p>
	<p>3.5. Pēta kultūras jomas un radošo organizāciju struktūru. Iepazīst šo jomu specifiskas profesijas (izstādes kurators, mūzikas izpildītāja vai literāta aģents, tulkotājs, kultūras projektu menedžeris, skaņu, gaismu operators, videooperators, režisors, producents u. c.), klātienē pētot profesijā strādājošos. Plāno un organizē sava radošā projekta gaitu, sadarbojas komandas veidošanā atbilstoši izvēlētai un iepazītai mākslas veida specifikai.</p>
	<p>3.8. Radošā projekta vai literāra darba radošā interpretācijā saskata un izvērtē domubiedru grupas un profesionāļu viedokļus par atšķirīgu līdzekļu izmantošanu līdzīgas tematikas darbos, akceptējot dažādus viedokļus. Argumentācijai izmanto avotus, t. sk. tīmekļa resursus, ievērojot atsauču lietošanu un autortiesību normas.</p>
	<p>3.9. Piedzīvo radoša procesa un jaunrades prieku, pozitīvas emocijas vizuālajā mākslā, mūzikā, literārā darbībā, skatuviskā priekšnesumā vai uzvedumā, improvizācijā un rezultatīvā komandas sadarbībā.</p>
	<p>3.10. Uzskatāmi un pārlicinoši prezentē savu radošo vai pētniecības darbu, izvēloties un pielāgojot uzstāšanās saturu, formu un izpildījumu situācijai un auditorijai, piedāvājot izsvērtu savu izvēļu/apgalvojumu pamatojumu. Sadarbojas ar auditoriju, analizējot un diskutējot par sava darba rezultātu un pieņemot atšķirīgus viedokļus.</p>
<p>4. Kultūras procesi rada pārmaiņas sabiedrībā. Mākslas darbiem ir mākslinieciska, sociāla un ekonomiska vērtība</p>	
<p>4.4. Atšķir kultūras artefakta (mākslas darba, izstādes, skaņdarba, koncerta, izrādes) kā kultūras industrijas produkta</p>	<p>4.1. Patstāvīgi spriež par kultūras procesiem un mākslas darbiem (vizuālajiem, audiālajiem, audiovizuālajiem, literārajiem, skatuves, starpdisciplinārajiem), lai salīdzinātu sava laikmeta kultūras un mākslas procesus, to māksliniecisko potenciālu un nozīmi sabiedrības vērtību veidošanā un prezentēšanā. Saskata mākslas, kultūras un citu cilvēka dzīves jomu (zinātņu, politikas, sadzīves, reliģijas) kopsakarības konkrētos kultūrvēsturiskos periodos un mūsdienās un diskutē par tām.</p>

<p>mākslinieciskās kvalitātes vērtību, sociālo nozīmi un ekonomisko vērtību, izprotot šo triju kategoriju saistību un pretrunīgumu.</p>	
	<p>4.5. Skaidro atšķirības starp mākslas produkta radīšanas mērķiem – mākslas darbs kā mākslinieciska un autora darbībai personiska vērtība, mākslas darbs kā komercprodukts, mākslas darbs kāpilsoniskās līdzdalības veidotājs, mākslas darbs kā sociāls vai politisks komentārs, mākslas darbs ar terapeitisku funkciju, mākslas darbs ar manipulatīvu funkciju.</p>

3.pielikums. Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti caurviju prasmēs, beidzot 12.klasi

1. Kritiskā domāšana un problēmrisināšana:

- 1.1. mērķtiecīgi formulē precīzus jautājumus, lai kritiski analizētu kompleksas situācijas un abstraktas idejas. Izzina kontekstu, to analizē, kritiski izvērtē, kā arī sintezē un interpretē informāciju, lai sasniegtu konkrētu mērķi. Gūst vispusīgu, precīzu informāciju par kompleksiem jautājumiem, izvērtē tās ticamību un analizē, kādēļ atsevišķās situācijās iegūt ticamu informāciju ir grūti;
- 1.2. kompleksās situācijās spriež no konkrētā uz vispārīgo un no vispārīgā uz konkrēto. Pamana loģiskās argumentācijas kļūdas savos un citu izteikumos, novērš tās. Argumentē, pierādot izteiktā apgalvojuma ticamību un veidojot pamatotus secinājumus;
- 1.3. nosaka aktuālas vajadzības, precīzi formulē kompleksu problēmu un pamato nepieciešamību to risināt, izvirza mērķi, piedāvā vairākus risinājumus, izvērtē tos attiecībā pret mērķi, izvēlas īstenot labāko;
- 1.4. kompleksās, neskaidrās situācijās patstāvīgi izstrādā problēmas risinājuma plānu un īsteno to, izvēloties, lietojot un pielāgojot piemērotas problēmrisināšanas stratēģijas, elastīgi reaģē uz neparedzētām pārmaiņām, izvērtē paveikto un gūtos secinājumus izmanto arī citā kontekstā.

2. Jaunrade un uzņēmējspēja:

- 2.1. interesējas par atklājumiem un inovācijām, proaktīvi meklē jaunas iespējas, kā efektīvi uzlabot savu un citu dzīves kvalitāti, rosina uzlabot esošo situāciju, pieņem nepieredzētus, kompleksus izaicinājumus, saglabā emocionālu līdzsvaru un atvērtību nenoteiktības apstākļos;
- 2.2. raugoties uz situāciju no dažādiem skatpunktiem, pamana jaunas iespējas, mērķtiecīgi un elastīgi izmanto vai attīsta pats savas ideju radīšanas stratēģijas, lai nonāktu pie jauniem un noderīgiem risinājumiem, efektīvi organizē resursus (cilvēku, zināšanu, kapitāla, infrastruktūras), lai īstenotu savu ieceri, patstāvīgi meklē, izvērtē un atbildīgi izmanto citu idejas, kā arī piedāvā savas, lai iedvesmotu citus;
- 2.3. gan patstāvīgi, gan grupā attīsta ideju ilgtspējīgā piedāvājumā, kļūdas un grūtības izmanto kā iespēju izaugsmei.

3. Pašvadīta mācīšanās:

- 3.1. regulāri un atbilstoši savām vajadzībām izvirza īstermiņa un ilgtermiņa mērķus, formulē kritērijus, pēc kuriem izvērtēt, vai mērķis ir sasniegts, plāno mērķa īstenošanas soļus, uzņemas atbildību par savu lomu soļu īstenošanā un mērķu sasniegšanā;
- 3.2. patstāvīgi un regulāri analizē un reflektē par savas darbības saistību ar emocijām, personiskajām īpašībām un uzvedību, rod veidus, kā attīstīt spējas pārvaldīt savu domāšanu, emocijas un uzvedību;
- 3.3. patstāvīgi izvēlas, pielāgo un rada savas domāšanas stratēģijas kompleksās situācijās;
- 3.4. pieņemot atbildīgus lēmumus, vada emocijas sociāli pieņemamā veidā un orientējas uz iespējām, ieguvumiem un pozitīviem risinājumiem;
- 3.5. patstāvīgi izmanto kritērijus, kas palīdz īstenot darba uzraudzīšanu un pilnveidošanu, izvērtē, apkopo un turpmākā darba procesā mērķtiecīgi izmanto gūto pieredzi.

4. Sadarbība:

- 4.1. plāno un īsteno personisko un grupas mērķu sasniegšanai nozīmīgu, cieņpilnu verbālu, neverbālu un digitālu komunikāciju;
- 4.2. piedalās gan viendabīgas, gan neviendabīgas grupas darba procesā, pieņem viedokļu atšķirības, dalībnieku dažādo pieredzi un spējas, prognozē, novērš un risina domstarpības un konfliktus, tostarp digitālā vidē;
- 4.3. mācību procesā un sabiedriskajā dzīvē apzināti orientējas uz kopīgo labumu un grupai nozīmīgu mērķu sasniegšanu, spēj pārstāvēt savas un respektēt citu intereses, ja grupas un paša vajadzības atšķiras.

5. Pilsoniskā līdzdalība:

- 5.1. skaidro un pamato savu skatījumu par kopsakarībām gan vietējā, gan globālā mērogā, izvērtē indivīdu, sabiedrības un vides mijiedarbību;
- 5.2. balstoties savās vērtībās un cienot citu vērtības, izsvērti izvēlas pasākumus un ikdienas situācijas, kurās iesaistīties un iesaistīt citus, cieņpilni pamatojot savu nostāju, prot atteikties, ja pasākums neatbilst vērtībām, un spēj nepakļauties grupas spiedienam, paliekot saistīts ar tiem, kuriem nepiekrīt;

5.3. skaidro savas rīcības sekas un uzņemas par tām atbildību ikdienas situācijās, lokālos un globālos procesos;

5.4. patstāvīgi un kopā ar citiem gūst pieredzi, iesaistoties risinājumu meklēšanā un īstenošanā, kas palīdz uzlabot dzīves kvalitāti.

6. Digitālā pratība:

6.1. lai īstenotu daudzveidīgas ieceres, mērķtiecīgi izvēlas vai pielāgo un efektīvi izmanto atbilstošas digitālās tehnoloģijas;

6.2. analizē digitālās komunikācijas ieguvumus un riskus, atbildīgi uzvedas un komunicē digitālajā vidē atbilstoši savām un citu interesēm;

6.3. kritiski analizē mediju radīto realitāti un informācijas ticamību, uzņemas atbildību rīkoties, lai novērstu nekvalitatīva mediju satura radīto ietekmi, un, radot savu mediju saturu, ievēro privātuma, ētiskos un tiesiskos nosacījumus;

6.4. analizē un novērtē tehnoloģiju lomu dažādos kontekstos, izvērtē veselīgus un drošus tehnoloģiju lietošanas paradumus, ievēro un pielāgo tos savām vajadzībām, reflektē par savu digitālo identitāti un tās atbilstību savām un sabiedrības interesēm.

4.pielikums. Skolēnam attīstāmie ieradumi valodu jomā vidējās izglītības pakāpē

- Veido ieradumu domāt par valodu sistēmiski un izmantot zināšanas par valodu sistēmām, apgūstot citas valodas, kā arī pareizi lietot (atlasīt) valodas vienības visos mācību darbības veidos un jomās. (Tikumi – gudrība, centība; vērtības – kultūra)
- Veido ieradumu vērtīgi lūkoties/ klausīties valodu lietojumā tuvākajā apkārtnē, attīstot izziņas prasmes un jaunas informācijas un atziņu ieguves prieku, analizēt pašreizējo dažādas sarežģītības pakāpes saziņas situāciju, lai izveidotu savu saziņas stratēģiju ar jebkuru sarunbiedru. (Tikumi – gudrība, centība; vērtības – cilvēka cieņa, kultūra)
- Veido ieradumu interpretēt jebkuru komunikācijas ziņojumu atbilstoši tā mērķim, mēģinot noteikt arī netieši izteikto komunikācijas nolūku. (Tikumi – atbildība, gudrība, drosme, godīgums; vērtības – cilvēka cieņa, kultūra, brīvība)
- Veido ieradumu kritiski izvēlēties daudzveidīgus informācijas avotus, kā arī ievērot autortiesības, izmantojot dažādu informāciju. (Tikumi – atbildība, godīgums, taisnīgums; vērtība – cilvēka cieņa)
- Veido ieradumu izmantot valodas vienības atbilstoši teksta stilam un žanram, kā arī kritiski vērtēt eksperimentus un jaunus stila risinājumus valodā. (Tikumi – gudrība, centība; vērtības – cilvēka cieņa, kultūra)
- Veido ieradumu, izmantojot komunikatīvo vidi un prasmes personiskajiem, sabiedriskajiem mērķiem un izglītībai, ievērot ētikas pamatprincipus gan tiešā kontakta situācijās, gan arī elektroniskajā saziņā. (Tikumi – atbildība, godīgums, gudrība, laipnība, savaldība, tolerance; vērtība – cilvēka cieņa, kultūra)
- Veido ieradumu argumentēti un tolerantā priest par pretrunīgi vērtētiem sociālajiem un politiskajiem jautājumiem, nebaidīties izteikt pieņēmumus, ko spēj argumentēti pamatot un pierādīt ar atbilstošiem faktiem teorētiskajā literatūrā. (Tikumi – atbildība, gudrība, drosme; vērtība – cilvēka cieņa)

- Veido ieradumu interpretēt jebkuru informāciju, ņemot vērā kontekstu, un neizplatīt informāciju, kas izolēta no konteksta. (Tikumi – atbildība, godīgums, taisnīgums; vērtība – cilvēka cieņa)
- Veido ieradumu izvērtēt savas valodas kvalitāti, atbilstību komunikatīvajam mērķim un iederību kontekstā, kā arī veidot tekstu, izmantojot dažādu zīmju sistēmu resursu (vienību) emocionālo un informatīvo potenciālu jebkurā saziņas procesā, apzinoties, ka valoda raksturo cilvēka identitāti. (Tikumi – atbildība, gudrība, tolerance, laipnība; vērtības – cilvēka cieņa, kultūra)
- Veido ieradumu izkopt savu individuālo stilu, izvēloties atbilstošus verbālus un neverbālus izteiksmes līdzekļus, lai spētu sazināties muvārdos un rakstu formā, pielāgojoties atbilstošajam stilam un žanram. (Tikumi – gudrība, centība; vērtības – kultūra)

Skolēnam attīstāmie ieradumi literatūrā vidējās izglītības pakāpē

- Attīsta ieradumu apzināti pilnveidot savu emocionālo pasauli, lasot un interpretējot folkloru un literārus darbus.
- Attīsta ieradumu pilnveidot izpratni par sev un citiem būtiskām dzīves un mākslas vērtībām, lasot daudzveidīgus literārus darbus un folkloras tekstus.
- Attīsta ieradumu brīvi un patstāvīgi izkopt savas radošās prasmes, rakstot saskaņā ar dotu paraugu vai patstāvīgi; ar izpratni lietot autortiesību dažādos aspektus.
- Veido un attīsta ieradumu nebaidīties kļūdīties un izmēģināt dažādas pieejas, izvērtējot sava radošā literārā darba procesu un rezultātu, uzklusot dažādus viedokļus un izsakot argumentētu vērtējumu citiem.
- Veido ieradumu būt ieinteresētam un zinošam lasītājam, patstāvīgi izvēloties un lasot noteiktam mērķim, mācību uzdevumam atbilstošus pilna apjoma daiļliteratūras darbus vai folkloras tekstus.
- Attīsta prasmi darboties ar literārajiem darbiem un papildu tekstiem, izmantojot bibliotēku un citus nepieciešamos (arī digitālos) resursus.
- Attīsta ieradumu būt zinošam, kulturālam un intelektuāli atvērtam, lasot dažādu kultūras laikmetu literāros tekstus, saskatot un salīdzinot citu laikmetu kultūras zīmes laikmetīgajā literatūrā, apzinoties tulkota literāra darba specifiku.
- Attīsta prasmi saskatīt literāra darba māksliniecisko vērtību, izprotot augstvērtīgas literatūras nozīmi, daudzveidīgi interpretējot izlasītās grāmatas vai jaunrades procesus.
- Attīsta ieradumu analizēt literāru darbu, pētot tēlus, ideju, sižeta u. c. elementus, literatūras specifiskos izteiksmes līdzekļus un paņēmienus, veidus un žanrus, raksturojot satura un formas vienotību.
- Attīsta ieradumu saskatīt literāra darba atšķirību no citiem mākslas darbiem, salīdzinot, analizējot un interpretējot dažādu mākslas veidu izteiksmes līdzekļus.

5.pielikums. Mazākumtautības (poļu) valodas un literatūras specializēta kursa tematu pārskats

Valodas daļa

1. Dažādu valodas līmeņu vienību izmantošana runā	2. Klausītāja lomā (runātāja personības portrets mūsdienu komunikācijas situācijā)	3. Teksts un tā stilistiskā analīze	4. Zinātniskā un lietišķā stila tekstveide
<p>1.1. Poļu valodas zīmju sistēma, tas uzbūve, attīstība un funkcijas. 1.2. Mūsdienu poļu valodas galvenie normas veidi. Runas kļūdas.</p>	<p>2.1. Mūsdienu saziņas situācijas īpatnības (e-vidē, multikulturāla, starpetniska ...). 2.2. Mūsdienu valodas nesēja īpatnības. 2.3. Virtuālā identitāte (saziņa e-vidē).</p>	<p>3.1. Funkcionālo stilu daudzveidība. 3.2. Rakstītu tekstu stilistiskā analīze. 3.3. Mutvārdu tekstu stilistiskā analīze.</p>	<p>4.1. Zinātnieka lomā (zinātniskā stila tekstu veidošana). 4.2. Lietišķā cilvēka lomā (lietišķā stila tekstu veidošana).</p>

5. Runātāja lomā (runātāja personības veidošana mūsdienu valodas vidē)	6. Teksta kontekstuālā un lingvistiskā analīze	7. Oriģinālu tekstu, kas atspoguļo autora individuālo stilu, izveide, vērtēšana, rediģēšana
<p>5.1. Mazākumtautības (poļu) valodas statuss un nozīme Latvijā, ES un pasaulē. 5.2. Valoda un etnoss. 5.3. Māksla domāt un runāt (uzstāšanās prasmes dažādās saziņas jomās).</p>	<p>6.1. Teksta kontekstuālā analīze. 6.2. Teksta lingvistiskā analīze.</p>	<p>7.1. Esejista lomā (esejas veidošanas pamatprincipi). 7.2. Verbālā teksta bagātināšana (citu zīmju sistēmu resursu izmantošana tekstveidē). 7.3. Žurnālista lomā (publicistiskā stila tekstu, t.sk. multimediju, veidošana). 7.4. Kritiķa lomā (radītu tekstu analīze, vērtēšana un rediģēšana).</p>

Literatūras daļa

1. Literatūra kā estētiskas pieredzes iegūšanas veids	2. Literatūra kā ētiskas un morālas pieredzes iegūšanas veids	3. Literatūra kā pašizpaušmes veids	4. Literatūra kā sociāla parādība
<p>1.1. Sengrieķu un romiešu mitoloģijas un kultūras tēli.</p> <p>1.2. Mītisko un arhetipisko tēlu simboliskā nozīme.</p> <p>1.3. Antīkie tēli un motīvi jauno laiku literārajos darbos.</p> <p>1.4. Tipoloģiskās līdzības literārajos darbos (antīkajos un jauno laiku).</p> <p>1.5. Mītiskie tēli literārajā jaunradē.</p>	<p>2.1. Bībeles tēli un motīvi; viduslaiku kultūras tēli un motīvi.</p> <p>2.2. Mīta nozīme un izpaušme literārā tekstā; mītiskā sižeta transformācijas autora tekstā; mīta un literatūras mijiedarbes evolūcija.</p> <p>2.3. Literārā teksta morālais potenciāls.</p> <p>2.4. Morālo atziņu līdzības kultūras tekstā un indivīda vērtību sistēmā.</p>	<p>3.1. Renesanses idejas un to atšķirības, salīdzinot ar viduslaiku kultūru.</p> <p>3.2. Tragēdijas žanra iezīmes; nozīmju daudzveidība literārā tēlā.</p> <p>3.3. Autora biogrāfijas, laikmeta un lasītāja nozīmīgums literāra teksta interpretācijā.</p> <p>3.4. Literāri teksti un tēli kā līdzekļi individuālās nostājas paušanai.</p>	<p>4.1. Klasicisma literatūras iezīmes; komēdijas žanra specifika.</p> <p>4.2. Laika, laikmeta, kā arī valsts un cilvēka attiecību atainojums literārā tekstā; literatūras sociālā loma.</p> <p>4.3. Attiecības starp varu un cilvēku dažādos laikmetos.</p> <p>4.4. Sabiedriskās nostājas paušana kā lasītāja pieredzes rezultāts.</p>
5. Literatūra kā vispārcilvēciska pieredze un platforma aktuālām diskusijām	6. Literatūra kā vēsturisks un sociāli politisks komentārs	7. Literatūra mijiedarbē: literatūra caur citu mākslas veidu prizmu	8. Literatūra kā teksts – mākslinieciskie paņēmieni, kultūras kodi, teksta līmeņi
<p>5.1. Romantiskā tipa apziņa (daiļrade) un romantiskā varoņa iezīmes.</p> <p>5.2. Reālistiskā tipa daiļrade un reālistiskā varoņa tipoloģiskās iezīmes;</p>	<p>6.1. Vēsturiskā konteksta un vēsturiskā komentāra nozīmīgums literārā darba pilnvērtīgai izpratnei.</p> <p>6.2. Literatūras un aktuālo sociāli politisko ideju</p>	<p>7.1. Idejas un tendences, kas raksturīgas dramaturģijas attīstībai un jaunajai teātra mākslai 19. un 20. gs. mijā;</p> <p>7.2. Jaunās drāmas iezīmes.</p>	<p>8.1. Ārējā struktūra (subjektīvā teksta organizācija) un iekšējā struktūra (objektīvā teksta organizācija).</p> <p>8.2. Kultūras kodi literāru</p>

<p>postreālistiskās literatūras iezīmes. 5.3. Literārais tips kā morāli psiholoģiskā dominante, kas apvieno noteiktu personāžu virkni un ir būtiska savas dzīves nostājas identificēšanai. 5.4. Literatūra kā platforma aktuālām diskusijām.</p>	<p>mijiedarbe. 6.3. Laikmeta vēsturisko notikumu un personīgās pieredzes atspoguļojums literatūrā. 6.4. Stāstījums kā ikdienas un personīgās pieredzes atainojums.</p>	<p>7.2. Mūzikas un maksas nozīme 19. un 20. gs. mijas poļu kultūrā. 7.3. Saikne starp tēlotājmākslu un literatūru poļu kultūrā 20. gadsimta sākumā. 7.4. Ekranizējums kā literāra teksta recepcija.</p>	<p>tekstu analīzē. 8.3. Māksliniecisko paņēmienu funkcijas un literāra teksta nozīme. 8.4. Skolēna radošā darba struktūra.</p>
--	--	---	--

6.pielikums. Mācību satura apguvei izmantojamie mācību līdzekļi

10.klase

Chemperek, D. Kalbarczyk, A. Zrozumieć tekst zrozumieć człowieka. Starożytność-średniowiecze. Klasa 1, część 1: Kształcenie w zakresie podstawowym i rozszerzonym. Warszawa: WSiP, 2014. 407 str.

Chemperek, D. Kalbarczyk, A. Zrozumieć tekst zrozumieć człowieka. Starożytność-średniowiecze. Klasa 1, część 2: Kształcenie w zakresie podstawowym i rozszerzonym. Warszawa: WSiP, 2014. 400 str.

Kowalikowa, J. Żydek- Bednarczuk, U. Barwy epok: Nauka o języku 1. Warszawa: WSiP, 2002. 175 str.

11.klase

Chemperek, D. Kalbarczyk, A. Zrozumieć tekst zrozumieć człowieka. Romantyzm-pozytywizm. Klasa 2, część 1: Kształcenie w zakresie podstawowym i rozszerzonym. Podręcznik do języka polskiego dla liceum i technikum. Warszawa: WSiP, 2014. 408 str.

Chemperek, D. Kalbarczyk, A. Zrozumieć tekst zrozumieć człowieka. Romantyzm-pozytywizm. Klasa 2, część 2: Kształcenie w zakresie podstawowym i rozszerzonym. Podręcznik do języka polskiego dla liceum i technikum. Warszawa: WSiP, 2014. 400 str.

Kowalikowa, J. Żydek- Bednarczuk, U. Barwy epok: Nauka o języku 2. Warszawa: WSiP, 2003. 191 str.

12.klase

Chemperek, D. Kalbarczyk, A. Trześniowski, D. Zrozumieć tekst zrozumieć człowieka. Dwudziestolecie międzywojenne (awangarda)-powojenna nowoczesność. Klasa 3. Kształcenie w zakresie podstawowym i rozszerzonym. Warszawa: WSiP, 2014. 416 str.

Kowalikowa, J. Żydek- Bednarczuk, U. Barwy epok: Nauka o języku 3. Warszawa: WSiP, 2004. 199 str.